

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM SANATLARI BİLİM DALI

KARAMANOĞLU BEYLİĞİ DÖNEMİ LARENDE
(KARAMAN) ŞEHİRİ VAKFIYELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet GÜMÜŞTOP
168110031006

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya ŞİMŞİR

Konya-2019

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	---

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ahmet GÜMÜŞTOP
	Numarası	168110031006
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İslam Tarihi ve Sanatları/ Türk İslam Sanatları
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya ŞİMŞİR
	Tezin Adı	Karamanoğlu Beyliği Dönemi Larende (Karaman) Şehri Vakfiyeleri

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Karamanoğlu Beyliği Dönemi Larende (Karaman) Şehri Vakfiyeleri” başlıklı bu çalışma 27/05/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Prof. Dr.	Mustafa YILDIRIM (Üye)	
2	Dr. Öğr. Üyesi	Yılmaz ÇELİK (Üye)	
3	Dr. Öğr. Üyesi	Zekeriya ŞİMŞİR (Danışman)	

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTUSU
---	--	--

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ahmet GÜMÜŞTOP		
	Numarası	168110031006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İslam Tarihi ve Sanatları / Türk İslam Sanatları		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Karamanoğlu Beyliği Dönemi Larende (Karaman) Şehri Vakfiyeleri			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığımı bildiririm.

Ahmet GÜMÜŞTOP

Konya-2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ahmet GÜMÜŞTOP		
	Numarası	168110031006		
	Ana Bilim/Bilim Dalı	İslam Tarihi ve Sanatları/Türk İslam Sanatları		
	Programı	Tezli Yüksek	X	
		Lisans		
		Doktora		
Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya Şimşir			
Tezin Adı	Karamanoğlu Beyliği Dönemi Larende (Karaman) Şehri Vakfiyeleri			

ÖZET

Vakfedilen bir malın hangi hayır işlerinde kullanılacağını, ne şekilde yönetileceğini gösteren vakfiyelerin İslâm medeniyeti tarihinde önemli bir yeri vardır. İslam dininin hayır işlerine verdiği önem vakıfların ortaya çıkmasını sağlamış, bu vakıflarda, vakfiyelerle belli bir sisteme bağlanmıştır.

Vakfiyelerde dua cümlelerine yer verilmiş, dinimizin yardımlaşmaya verdiği önem ele alınmıştır. Daha sonra vakıf sahibinin adı zikredilmiştir. Vakfa konu olan eser ve bu esere gelir getirecek akarlar da vakfiyelerde ele alınan hususlar olmuştur. Gelirlerin harcanacağı yerler, vakıf kapsamında görev yapacak kişiler ve onların alacağı ücretler de vakfiyelerde konu edilmiştir.

Karamanoğlu dđnemi vakfiyeleri de kendi dđnemine ışık tutan belgeler mahiyetindedir. Bu belgelerde dđneme ait vakıflarla ilgili bilgilere yer verilmiştir. Selçuklu Devleti'nden Osmanlı Devleti'ne geçiş sđrecini oluşturan bu dđneme ait belgeler birçok ilim dalına veriler sağlayabilecektir.

Karamanoğlu dđnemi Larendede (Karaman) vakfiyelerinin konu edildiği bu çalışmada, Karaman il merkezinde kurulmuş olan vakıflara ait tespit edebildiğimiz sekiz vakfiye ele alınmıştır. Tamamı Arapça olan bu vakfiyeler tercüme edilmiş, içlerinde yer alan bilgiler değerlendirilmiştir. Bu vakfiyeler kapsamında yer alan eserlerden gđnümüze ulaşmış olanların mimari değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vakfiye, Karamanoğlu, Larendede, Karaman, Vakıf, Mimari.

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Author's	Name and Surname	Ahmet GÜMÜŞTOP		
	Student Number	168110031006		
	Department	Islamic History and Arts / Turkish – Islamic Arts		
	Study Programme	Master's Degree (M.A)	X	
		Doctoral Degree (Ph. D)		
	Supervisor	Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya Şimşir		
Name of Thesis	Larende (Karaman) Vakfiyes at the Period of Karamanid Principality			

ABSTRACT

Vakfiyes, which show how to use and manage a donation, have an important place in the history of Islamic civilization. The importance of charity in Islam ensured the emergence of foundation and this foundation scodified with vakfiyes.

Prayer sentences are given in the vakfiyes and they mentioned the importance of help in our religion. Then the name of the foundation owner was said. The structure in the foundation and the income sources have been the subjects discussed in the vakfiyes. The places where the income will be spent, the persons who will work within the scope of the foundation and the wages they will receive are addressed in the vakfiyes.

The vakfiyes of Karamanoğlu in the form of documents that shed light on their period. These documents contain information about the foundations belonging to the period. The documents belonging to this period which constitute the transition

period from the Seljuk State to the Ottoman State will be able to provide data to many scientific branches.

We discussed in this study Larende (Karaman) vakfiyes from Karamanoğlu period. Eight foundation was founded in the center of Karaman, and we identified their vakfiyes. The vakfiyes which were all Arabic were translated and the information contained in them were evaluated. Architectural appraisal has been made of those who have survived to the present day.

Keywords: Vakfiye, Karamanoğlu, Larende, Karaman, Foundation, Architecture.

ÖNSÖZ

Karamanoğlu Beyliği, Anadolu coğrafyasında bıraktığı eserlerle geçmişten günümüze adından söz ettiren önemli bir beyliktir. Uzun yıllar beyliğin yönetim merkezi konumunda bulunmuş olan Larende (Karaman) ayrı bir öneme haizdir.

Döneme ait vakıf eserlerinin tescil belgeleri konumunda olan vakfiyeler bu araştırmamızın konusu olmuştur. Çalışmamız Karamanoğlu Beyliği Dönemi Larende şehri vakfiyeleri ile sınırlanmıştır. Vakfiyelerin tercümeleri yoluyla içerdiği bilgiler incelenmiş, bu bilgilerden hareketle sanat eserleri hakkında bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır.

Yüksek lisans ders ve tez döneminde bana rehberlik eden, akademik desteğini eksik etmeyen kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya Şimşir'e çok teşekkür ederim. Görüş ve önerileriyle ufkumu açan, tez konusu için fikirler sunan sevgili hocam Prof. Dr. Ahmet Çaycı'ya ve çalışmalarımda beni destekleyen değerli hocam Prof. Dr. Mustafa Yıldırım'a şükran borçluyum. Süreç boyunca beni yalnız bırakmayan hocam Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz Çelik'e ve mesai arkadaşım Arş. Gör. Murat Bıyıklı'ya teşekkür ederim. Bugünlere gelmemde emeği olan tüm hocalarıma, bana katkı sağlayan arkadaşlarıma, maddi ve manevi desteğini her zaman yanımda hissettiğim değerli aileme minnettarım.

Ahmet GÜMÜŞTOP

Konya-2019

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ KABUL FORMU	i
BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR.....	xi
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi.....	1
1.2. Araştırmada Uygulanan Yöntem.....	1
1.3. Konuyla İlgili Kaynaklar.....	2
2. KARAMAN VE KARAMANOĞULLARI BEYLİĞİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	7
2.1. Karaman	7
2.2. Karamanoğulları Beyliği.....	8
3. VAKIF KURUMU, VAKFİYELER, KARAMANOĞULLARI VAKFİYELERİ	11
3.1. Vakıf.....	11
3.2. Vakfiye	12
3.3. Karamanoğlu Vakfiyeleri.....	13
4. VAKFİYELER VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	15
4.1. Karamanoğlu İbrahim Bey Vakfiyesi	15
4.1.1. Karamanoğlu İbrahim Bey Vakfiyesinin Metni	15
4.1.2. Karamanoğlu İbrahim Bey Vakfiyesinin Tercümesi	43
4.1.3. Karamanoğlu İbrahim Bey Vakfiyesinin Değerlendirmesi	62
4.1.4. Karamanoğlu İbrahim Bey İmaret Mimarisi	67
4.1.4.1. İmaret.....	68
4.1.4.2. Kümbet.....	79

4.1.4.3. Çeşme	81
4.2. Bedreddin Hoca Mahmud Dârü'l-huffâzı Vakfiyesi.....	83
4.2.1. Bedreddin Hoca Mahmud Dârü'l-huffâzı Vakfiyesinin Metni.....	83
4.2.2. Bedreddin Hoca Mahmud Dârü'l-huffâzı Vakfiyesinin Tercümesi	85
4.2.3. Bedreddin Hoca Mahmud Dârü'l-huffâzı Vakfiyesinin Değerlendirmesi	87
4.2.4. Bedreddin Hoca Mahmud Külliyesi Mimarisi.....	88
4.2.4.1. Cami ve Dârü'l-huffâz	89
4.2.4.2. Çeşme.....	93
4.3. Ketenci Baba Oğlu Şeyh Mansur Dede Vakfiyesi.....	96
4.3.1. Ketenci Baba Oğlu Şeyh Mansur Dede Vakfiyesinin Metni	96
4.3.2. Ketenci Baba Oğlu Şeyh Mansur Dede Vakfiyesinin Tercümesi.....	98
4.3.3. Ketenci Baba Oğlu Şeyh Mansur Dede Vakfiyesinin Değerlendirmesi	101
4.3.4. Ketenci Baba Camisinin Mimarisi.....	101
4.4. Ahmet Bey (Erdoğdu Bey) Vakfiyesi	107
4.4.1. Ahmet Bey (Erdoğdu Bey) Vakfiyesinin Metni	107
4.4.2. Ahmet Bey (Erdoğdu Bey) Vakfiyesinin Tercümesi.....	109
4.4.3. Ahmet Bey (Erdoğdu Bey) Vakfiyesinin Değerlendirmesi.....	113
4.5. İsfehanşah Bin Sıddık Vakfiyesi.....	115
4.5.1. İsfehanşah Bin Sıddık Vakfiyesinin Metni	115
4.5.2. İsfehanşah Bin Sıddık Vakfiyesinin Tercümesi.....	116
4.5.3. İsfehanşah Bin Sıddık Vakfiyesinin Değerlendirmesi.....	117
4.6. Sinanüddin Yusuf Bey Mescidi Vakfiyesi	118
4.6.1. Sinanüddin Yusuf Bey Mescidi Vakfiyesinin Metni	118
4.6.2. Sinanüddin Yusuf Bey Mescidi Vakfiyesinin Tercümesi.....	119
4.6.3. Sinanüddin Yusuf Bey Mescidi Vakfiyesinin Değerlendirmesi.....	121
4.7. Emirzade Halil Bey bin Mahmud Vakfiyesi	122
4.7.1. Emirzade Halil Bey bin Mahmud Vakfiyesinin Metni	122
4.7.2. Emirzade Halil Bey bin Mahmud Vakfiyesinin Tercümesi.....	124
4.7.3. Emirzade Halil Bey bin Mahmud Vakfiyesinin Değerlendirmesi.....	127
4.8. Pîrî Halîfe bin Abid Çelebi Vakfiyesi	128
4.8.1. Pîrî Halîfe bin Abid Çelebi Vakfiyesinin Metni	128

4.8.2. Pîrî Halîfe bin Abid Vakfiyesinin Tercümesi	130
4.8.3. Pîrî Halîfe bin Abid Çelebi Vakfiyesinin Değerlendirmesi.....	132
5. DEĞERLENDİRME	133
6. SONUÇ	135
KAYNAKÇA	136
TABLolar	141

KISALTMALAR

age	: Adı geçen eser
agm	: Adı geçen makale
agt	: Adı geçen tez
C.	: Cilt
İA	: İslâm Ansiklopedisi
Nu.	: Numara
Örn.	: Örnek
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SÜ	: Selçuk Üniversitesi
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TIEM	: Türk İslâm Eserleri Müzesi
TDV İA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
TSMK	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
VGM	: Vakıflar Genel Müdürlüğü

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti.....	70
Fotoğraf 2: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Taç Kapısı	70
Fotoğraf 3: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Taç Kapı Üstündeki Kitabe	71
Fotoğraf 4: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Giriş Eyvanı	72
Fotoğraf 5: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Harim Kısmı.....	73
Fotoğraf 4: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Sağ Kapıdaki Taş Vakfiye	74
Fotoğraf 5: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Sol Kapıdaki Taş Vakfiye	74
Fotoğraf 6: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Ana Eyvanın Solundaki Oda ve Pencereleer	77
Fotoğraf 7: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Üst Kattan Bir Görüntü	77
Fotoğraf 8: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Orijinal Çini Mihrabı	78
Fotoğraf 9: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Ahşap Kapı Kanadı	79
Fotoğraf 10: Karamanoğlu İbrahim Bey Kümbeti	80
Fotoğraf 11: Karamanoğlu İbrahim Bey Kümbeti Sandukalar	81
Fotoğraf 12: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Çeşmesi	82
Fotoğraf 13: Hoca Mahmut Camii ve Çeşmesi	89
Fotoğraf 14: Cami Girişinde Yer Alan Tamir Kitabesi.....	90
Fotoğraf 15: Hoca Mahmut Camii ve Derslik Kısmı Avludan Görünüm	91
Fotoğraf 16: Hoca Mahmut Camii Harimi	92
Fotoğraf 17: Hoca Mahmut Camii Dârü'l-huffâz Kısmı	92
Fotoğraf 18: Hoca Mahmut Camii Mihrapları	93
Fotoğraf 19: Hoca Mahmud Çeşmesi	94
Fotoğraf 20: Hoca Mahmud Çeşmesi Üzerindeki Kitabeler	95
Fotoğraf 21: Kethane Camii.....	103
Fotoğraf 22: Kethane Camii Kitabesi	104
Fotoğraf 23: Kethane Camii Harimi	105
Fotoğraf 24: Kethane Camii Sekizgen Kubbe	105
Fotoğraf 25: Kethane Camii Harim Kısmında Yer Alan Mezarlar	106
Fotoğraf 26: Kethane Camii Haziresi	106

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi

Kültür ve medeniyetimizde vakıf kurumu önemli bir yere sahiptir. Biz bu çalışmamızda bu önemli kurumun tarihteki izdüşümleri olan vakfiyeleri incelemeye çalışacağız. Bu çalışma ile vakfiyeler yoluyla eserler hakkında yeni ve özgün bilgilere ulaşarak onu ilim dünyasının hizmetine sunmayı amaçlıyoruz. Arapça olarak istinsah edilmiş olan bu vakfiyeleri okuyup, Türkçeye tercüme edip, değerlendirmek suretiyle bu vakfiyelerin ulaşılabilir ve faydalanılabilir olmasını hedefliyoruz.

Araştırmamız, Karamanoğlu beyliği döneminde Larende (Karaman) şehrinde vakfiyelere konu olmuş eserler ile sınırlıdır. Bu kapsamda Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinden temin ettiğimiz Arapça vakfiyeler araştırmamıza konu edilmiştir.

1.2. Araştırmada Uygulanan Yöntem

Araştırmamız kapsamında öncelikle Ankara'da bulunan Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivine gidilerek konumuz kapsamına giren vakfiyeler tespit edilmiştir. Tespit ettiğimiz vakfiyeler öncelikle tarafımızdan okunmuş ve yazıya geçirilmiştir. Metinlerin okunması sırasında kâtiplerden kaynaklı yazım hataları tespit edilmeye çalışılmıştır. Vakfiyelerde, farklı sebeplere bağlı olarak okunamayan kısımlar nokta konularak (.....) belirtilmiştir. Daha sonra vakfiyeler Türkçeye çevrilmiştir. Çalışmamız kapsamında elde ettiğimiz vakfiyeleri en doğru şekilde okumaya ve tercüme etmeye çalıştık. Fakat yine de muhtemel okuma ve tercüme hataları çıkabilir. Bu konu belgeler üzerinden yapılan çalışmalarda karşılaşılabilecek bir durumdur. Bu zorlukları ile birlikte ilim dünyasına bu vakfiyeleri kazandırmış olmak önemli bir adımdır.

Vakfiyelerden elde edilen bilgiler ışığında hangi eserlerin vakfedildiği, vakıflara gelir getiren akarâtın neler olduğu, vakıf kapsamında kimlerin görev aldığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Vakıf eserlerin şu an ayakta olup olmadığı, kaynaklar ve

mevcut bilgiler altında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Halen ayakta olan eserlerin son durumları Karaman'a (Larende) gidilerek yerinde incelenmiş ve fotoğraflar eşliğinde belgelenmiştir. Vakfiyelerde hakkında bilgi olmasına rağmen bazı eserlerin günümüze ulaşmadığı da tespit edilmiştir. Günümüzde vakfiyedeki tanım ve fonksiyonu dışında farklı amaçlarla kullanılan eserlere de rastlanmıştır.

Tezimiz altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sırasıyla, araştırmanın konusu, amacı ve önemi, araştırmada uygulanan yöntem ve konuyla ilgili başlıca kaynaklar ele alınmıştır. İkinci bölümde Karaman ve Karamanoğulları Beyliği hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde vakıf ve vakfiyenin tanımına yer verilmiş, Karamanoğlu vakfiyeleri genel olarak ele alınmıştır. Dördüncü bölümde tespit ettiğimiz vakfiyeler sırasıyla alt başlıklar halinde değerlendirilmiştir. Beşinci bölümde çalışmamızın genel değerlendirmesi yapılmıştır. Altıncı bölüm ise sonuç kısmı olarak ele alınmıştır. Daha sonra çalışmamızın kaynakçası ve tablolar yer almıştır.

1.3. Konuyla İlgili Kaynaklar

Araştırmamızın temelini oluşturan ve çalışmamız kapsamında faydalandığımız kaynakların en öncelikli olanlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

Ali Himmet Berki'nin Vakıflar¹ adlı eseri vakıf kavramının mahiyetini, tarihi süreç içerisinde vakıf kurumunun gelişimini ele almaktadır. Vakıfların hizmetlerini, bu hizmetlerin bağlı olduğu şartları ve bu konuda vakfiyelerin taşıdığı ehemmiyeti değerlendirmektedir.

Bahaeddin Yediyıldız'ın 18. Yüzyılda Türkiye'de Vakıf Müessesesi² adlı eseri ilk bölümünde vakıf müesseseleri konusunda çalışmanın önemi üzerinde durmaktadır. Daha sonraki bölümlerde vakfiye ve vakfin tarifi üzerinde durmakta, ardından vakıf sahiplerinin vakıf anlayışlarını irdelemektedir. Daha sonraki

¹ Ali Himmet BERKİ, **Vakıflar**, Cihan Kitaphanesi, İstanbul 1940.

² Bahaeddin YEDİYILDIZ, **18. Yüzyılda Türkiye'de Vakıf Müessesesi**, TTK Yayınları, Ankara 2003.

bölümlerde ise 18. Yüzyıl örneği üzerinden vakıf müessesesini incelemeye tabi tutmaktadır.

Ahmet Çaycı'nın *Türk-İslam Kültüründe Vakıf ve Sanat*³ adlı eseri vakıf ile sanat arasındaki ilişkiyi inceleyen güncel bir yayındır. Eserde öncelikle vakıf müessesesi ile ilgili kavramlar ele alınmaktadır. Daha sonra vakıfların mimarideki uygulama alanları ortaya konmaktadır. Sonraki bölümlerde sırasıyla mimariyle, yazmalarla ve özel olarak tekke ve zâviyelerle irtibatlı olan menkul eserlerin vakfiyelerde ne şekilde yer bulduğu ele alınmaktadır. Eser, vakfiyelerin sanat tarihi alanına dair ne tür bilgi ve örnekler içerdiğini göstermesi açısından önemlidir.

İ. Hakkı Uzunçarşılı'nın *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*⁴ adlı eserinde sırasıyla Karamanoğulları, Germiyanogulları, Eşrefogulları, Hamidoğulları, Menteşeoğulları, Saruhanoğulları, Karesioğulları, Aydınogulları, Candarogulları, Pervaneogulları, Eretnaogulları, Dulkadiroğulları, Ramazanoğulları beylikleri ile Karakoyunlu ve Akkoyunlu devletlerinin tarihi anlatılmaktadır.

Erdoğan Merçil'in *Müslüman Türk Devletleri Tarihi*⁵ adlı eseri Müslüman Türk Devletlerinin tarihini incelemektedir. Yaklaşık kırk sekiz Türk Devleti ve Beyliği eserde ele alınmıştır. Türk devletleri siyasi ve askeri yönlerinin yanı sıra teşkilat, kültür ve imar faaliyetleri yönüyle de ele alınmıştır. Eser kapsamında Karamanoğlu Beyliği de incelenmiş, Türk tarihindeki yeri ve önemi değerlendirilmiştir.

İ. Hakkı Konyalı'nın *Abideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi*⁶ adlı eseri, 800 sayfadan oluşmakta olup, ilk 655 sayfası Karaman tarihi ve tarihi eserlerinden oluşmaktadır. Abideleri ve tarihi ile Ermenek, 655 ten 730'a kadar olan bölümü teşkil etmektedir. 733'ten 800'e kadar olan sayfalar ise Mut abideleri ve kitabelerinden oluşmaktadır. Eser yazıldığı dönem itibarıyla mevcut olan eserleri belgelemesi açısından son derece kıymetlidir. Dönemin şartları içerisinde ulaşımın

³ Ahmet ÇAYCI, *Türk-İslam Kültüründe Vakıf ve Sanat*, Palet Yayınları, Konya 2018.

⁴ İ. Hakkı UZUNÇARŞILI, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, TTK Yayınları, Ankara 2011.

⁵ Erdoğan MERÇİL, *Müslüman Türk Devletleri Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara 2006.

⁶ İ. Hakkı KONYALI, *Abideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi*, Baha Matbaası, İstanbul, 1967.

zorluğu, imkânların kısıtlılığı nedeniyle eserlerin tespiti ciddi gayretler gerektirmektedir. Bu noktada eser özverili ve uzun soluklu bir çabanın sonucunda ortaya çıkmış değerli bir kaynaktır. Ayrıca vakfiyeler üzerinde de durulmuş olması bizim çalışmamız açısından ayrıca önem arz etmektedir.

Ramazan Boyacıoğlu'nun Karamanoğulları Tarihi⁷ adlı eseri Karamanoğulları tarihini kuruluş, Osmanoğulları ile yoğun ilişkiler yaşanan gelişme, duraklama ve çökme olmak üzere üç bölüm halinde ele almıştır. Eser, çalışmamıza Karamanoğlu Beyliği ile ilgili bilgiler konusunda kaynak teşkil etmiştir.

Osman Gümüşçü'nün XVI. Yüzyıl Lârende (Karaman) Kazasında Yerleşme ve Nüfus⁸ adlı eserinde öncelikle 16. Yüzyılda Larende'de mevcut olan yerleşim merkezleri hakkında bilgiler verilmektedir. Bu kapsamda tarih öncesi devirden başlanarak bölgede var olan yerleşim alanları ifade edilmekte, daha sonra kronolojik olarak her devirde görülen yerleşim hareketliliği ortaya konmaktadır.

Feridun Nafiz Uzluk'un Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi⁹ adlı eseri Fatih devrinde mevcut olan Karaman eyaleti vakıflarını ele almaktadır. Bu kapsamda Konya, Larende (Karaman), Seydişehir, Bozkır, Beyşehir, Akşehir, Ilgın, Niğde, Bor, Develi, Karahisar, Ürgüp, Ereğli, Aksaray ve Koçhisar vakıflarına yer vermektedir. Bu vakıfların sayı ve özellik olarak ortaya konulduğu eser alanda çalışma yapan araştırmacılar için değerli bir kaynak niteliğindedir.

Alaeddin Aköz'ün Karaman Tarihi Eserleri ve Evkafı¹⁰ adlı çalışması öncelikle Karaman'da mevcut olan tarihi eserleri ve vakıfları dönem dönem sayısal olarak ortaya koymaktadır. Daha sonra imaretler, camiler, mescitler, medreseler, darü'l-hadis ve dârü'l-huffâzlar, muallimhaneler, zâviyeler ve hamamlar şeklinde eserler sırasıyla incelenmektedir.

⁷ Ramazan BOYACIOĞLU, **Karamanoğulları Tarihi**, Dilek Ofset Matbaacılık, Sivas 2001.

⁸ Osman GÜMÜŞÇÜ, **XVI. Yüzyıl Lârende (Karaman) Kazasında Yerleşme ve Nüfus**, Ankara 2001.

⁹ Feridun Nafiz UZLUK, **Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi**, Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, Ankara 1958.

¹⁰ Alaeddin AKÖZ, "Karaman Tarihi Eserleri ve Evkafı", **Karaman (Tarih, Kültür, Sanat)**, Karaman İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Karaman, 2000.

Ernst Diez, Oktay Aslanapa ve Mahmut Mesut Koman'ın, Karaman Devri Sanatı,¹¹ adlı eseri Karaman devrinde bir sanatın varlığını ortaya koyma gayesiyle hazırlanmış kıymetli bir çalışmadır. Karaman devri tarihine kısa bir bakış yaparak başlayan eser ilk olarak Ermenek abidelerini ele almıştır. Daha sonra sırasıyla Mut, Alanya, Larende, Ereğli, Konya, Akşehir, İshaklı, Niğde, Aksaray, Ürgüp ve Beyşehir ele alınarak Karaman devri mimarisinin değerlendirildiği son bölümle eser tamamlanmıştır. Sanat tarihinde uzman olan hocaların elinden çıkmış olan çalışma dönem itibarıyla Karamanoğlu eserlerinin içinde bulunduğu durumu görebilmemiz açısından son derece önem arz etmektedir.

Osman Nuri Dülgerler'in Karamanoğulları Dönemi Mimarisi¹² adlı eseri Karamanoğulları mirasını tüm boyutlarıyla ilim dünyasına sunma amacıyla hazırlanmış değerli bir çalışmadır. Bir bölümü kaynaklardan bilinen, diğer bölümü halen ayakta mevcut olan eserler işlevlerine uygun olarak değerlendirilmiş, tasarım ve bezeme özelliklerinin temel nitelikleri saptanmıştır. Dülgerlerin bu eseri doktora tezi olarak hazırlanmış daha sonra kitaplaşmıştır. Çalışmada daha çok Karamanoğulları dönemi eserlerinin mimari özellikleri üzerinde durulmuştur. Bezeme özelliklerine çok az yer verilmiştir. Selçuklu'dan Osmanlı'ya geçilen süreçte Karamanoğullarının mimarlık alanında aldıkları mirası, hangi noktalardan geliştirerek geleceğe aktardıklarını görmemizi sağlamaktadır. Eser'de öncelikle bölgenin genel tarihi ve coğrafi yapısı ele alınmış, Karamanoğulları dönemi ayrıca değerlendirilmiş, ardından yapılar işlevlerine göre listelenip incelenmiştir. Değerlendirme bölümünün ardından tablolar, şekiller ve resimlerle eser tamamlanmıştır.

Haşim Karpuz öncülüğünde uzman bir ekip tarafından hazırlanan Türk Kültür Varlıkları Envanteri- Karaman¹³ isimli çalışma, bölge üzerine araştırma yapanlar için değerli bir kaynak niteliğindedir. Halen mevcut olan ve günümüze ulaşmayan yapıların ayrı ayrı sınıflandırılarak ele alındığı çalışma merkez, ilçeler ve köyler şeklinde sınıflandırmaya da gitmiştir.

¹¹ Ernst DİEZ, Oktay ASLANAPA, Mahmut Mesut KOMAN, **Karaman Devri Sanatı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1950.

¹² Osman Nuri DÜLGERLER, **Karamanoğulları Dönemi Mimarisi**, TTK Yayınları, Ankara 2006.

¹³ Haşim KARPUZ, **Türk Kültür Varlıkları Envanteri- Karaman**, TTK Yayınları, Ankara 2009.

Şerife Özüdoğru'nun Karaman'da Türk Mimari Eserleri Süslemeleri¹⁴ adlı tez çalışması öncelikle Karamanoğlu Beyliği hakkında genel bilgiler verip daha sonra o dönemdeki banileri ve sanatçıları ele almaktadır. Eserlerin katalog halinde verildiği bölümden sonra, süslemelerin değerlendirmesine geçilmiştir.

Ebru Bilget Fataha'nın Karamanoğulları Yapılarında Mimari Süsleme¹⁵ başlıklı doktora tezi, öncelikle Karamanoğulları Beyliği döneminin siyasi ve kültürel ortamını ele almış, daha sonra dönemin banileri ve sanatçıları üzerinde durmuştur. Katalog bölümünde dönemin eserlerini genel hatlarıyla incelemiş, değerlendirme bölümünde ise süsleme özelliklerini ele almıştır.

Mustafa Denктаş'ın Karaman Çeşmeleri¹⁶ isimli eseri Karaman hakkında genel bilgilere yer verdikten sonra şehir merkezinde bulunan çeşmeleri ele almıştır. İncelenen çeşmelerin bir kısmı günümüzde halen ayakta iken, bir kısmı günümüze ulaşamamıştır. Yazar bunları ayrı bir başlık altında değerlendirmiştir. Çeşmelerin mimari özellikleri, cephe kompozisyonları ve yapı elemanları da ayrıca ele alınmıştır. Çalışmada yer alan çeşmelerin bir kısmı külliye yapısı içerisinde yer aldıklarından, çeşmeler incelenirken diğer yapılara da atıflar yapılmıştır.

¹⁴ Şerife ÖZÜDOĞRU, **Karaman'da Türk Mimari Eserleri Süslemeleri**, Mimar Sinan Üniversitesi SBE Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1989.

¹⁵ Ebru Bilget FATAHA, **Karamanoğlu Beyliği Yapılarında Mimari Süsleme**, Hacettepe Üniversitesi SBE Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2010.

¹⁶ Mustafa DENKTAŞ, **Karaman Çeşmeleri**, Kıvılcım Yayınları, Kayseri 2000.

2. KARAMAN VE KARAMANOĞULLARI BEYLİĞİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. Karaman

Karaman, Konya havzasının güneydoğusunda yer almakta olup denizden 1038 m yüksekliktedir. Karaman'ı da içine alan tarihi ticaret yolu (Silifke-Mut-Karaman- Konya), Toros dağlarını Sertavul Geçidi'nde (1610m) aşarak Akdeniz kıyılarını Anadolu'nun iç kesimleriyle bağlamaktadır. Konya, İçel ve Antalya illerinin ortasında kalan Karaman, Orta Torosların kuzey eteğindedir. Kuruluş yeri ve yapısı itibarı ile tipik bir İç Anadolu şehrinin bütün özelliklerini taşıyan Karaman batıda Hacı Baba Dağı, doğuda Musa, Yülek ve Çavdarlı tepeleri ile kuzeyde de Karadağ ile çevrilidir. Göksu, İbrala Deresi, Gödet Deresi, Duman Özü Deresi ve Deliçay şehrin sınırları içindeki başlıca akarsulardır.¹⁷

Karaman'ın binlerce yıllık geçmişi vardır. Bu nedenle çok sayıda uygarlığın izlerini taşır.¹⁸ Ancak asıl gelişmeyi Selçuklular, Karamanoğulları ve Osmanlılar döneminde gösterdiği için bir Türk şehri hüviyetini kazanmıştır. Çünkü Türkler, fethettikleri şehirlere kurdukları dinî ve sosyal kurumlarla kendi damgalarını vurmuşlar, buraları hızla Türkleştirmişlerdir.¹⁹ Bununla birlikte eski uygarlıklara ait kent dokularını değiştirerek yapılanma yönüne de gitmişlerdir. Bu durum, aynı zamanda şehirlerin tıpkı toplumlar gibi canlı, dinamik, sürekli değişen bir yapıya sahip olmasıyla da izah edilir.²⁰

Karaman şehrinin bulunduğu konum, onu önemli bir merkez haline getirmiştir. Eski tarihlerde şehir Ereğli'yi Konya'ya bağlayan yol ile Silifke ve Mut'u Konya'ya bağlayan yolun kesişme yerindeydi. Karamanoğulları döneminde Silifke,

¹⁷ Metin TUNCEL, "Karaman", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 24, İstanbul 2001, s.444-445; Ahmet MISIRLIOĞLU, **Karaman Tarihi ve Kültürü-Bir Zamanlar Karaman**, Karaman, 2006, s.18.

¹⁸ J.H. KRAMERS, "Karaman", **İA**, C. VI, İstanbul 1977, s. 309.

¹⁹ Ahmet Kemal ARU, **Türk Kenti**, YEM Yayınevi, İstanbul 1998, s. 11.

²⁰ Ahmet CENGİZ, **XVIII. Yüzyılda Larende (Karaman) Şehrinin Fiziki ve Sosyo-Ekonomik Yapısı**, Karaman Valiliği Yayınları, 2009, s. 19.

beyliğin denize açılan kapısı olduğu için Karaman şehri daha da özel bir konuma yükselmiştir.²¹

2.2. Karamanoğulları Beyliği

Karamanlılar, Orta Anadolu'nun güneyine yerleşmiş Türkmen boyunun ve kurdukları beyliğin ismidir. Kökenleri, Anadolu'ya nasıl ve hangi yoldan geldikleri gibi konularda çeşitli bilgiler bulunmaktadır. Yazılı kaynakların ortak araştırmasına göre Karamanlılar, diğer Türkmen boyları gibi XIII. yüzyılın başlarında, Moğol baskısı sırasında ülkelerini terk ederek Azerbaycan ve Şirvan taraflarına gelmişler.²²

Daha sonra Anadolu topraklarına geçen Karamanlılar Anadolu Selçuklu Sultanı I. Alaeddin Keykubad tarafından Ermenek civarına yerleştirilmişlerdir.²³

Karaman Bey'in 1260 yılında Larendeyi (günümüz Karaman) alması Karamanoğulları'nın yeni hedefler belirlemesine öncülük etmiştir. Karaman Bey sadece Selçuklulardan aldığı yeni yerlerle ülkesinin sınırlarını genişletmekte kalmamış, akıllıca uyguladığı politikalarla ve siyasi manevralarla Anadolu'da yerleşik bir güç olma yolunda ciddi adımlar atmıştır.²⁴

Karaman Bey Ermenek, Mut ve Silifke bölgesine hâkim olmuştur. Daha sonra Konya kalesine taarruz durumu olmuşsa da Sultan IV. Kılıçaslan ile sulh yoluna gidilmiş Larendede kalesi sultanın onayıyla Karaman Bey'e verilmiştir. 1262 yılında tekrar Konya üzerine yürüyen Karaman Bey Selçuklu kuvvetlerine yenilmiş ve kaçmak durumunda kalmıştır. Bir süre sonra da vefat etmiştir.²⁵

Selçukluların zayıflaması, hatta neredeyse ortadan kalkmasıyla Anadolu'da değişen siyasi denge yeni imkânlar sağlamıştır. Karamanoğlu Mehmed Bey'in Sultan

²¹ Osman GÜMÜŞÇÜ, **XVI. Yüzyıl Lârende (Karaman) Kazasında Yerleşme ve Nüfus**, TTK Yayınları, Ankara 2001, s.40.

²² Şerafettin GÜÇ, **Karamanoğlu Atası Nure Sofi**, Berikan Yayınevi, Ankara 2015, s.30.

²³ KONYALI, **age**, s.46; Ramazan BOYACIOĞLU, "Karamanoğulları'nın Kökenleri", **Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, S.3, Sivas 1999, s.51-56.

²⁴ M. C. Şehabeddin TEKİNDAĞ, "Karamanlılar", **İA**, C. VI, İstanbul 1977, s. 316; Yaşar YÜCEL, **Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar**, TTK Yayınları, Ankara 1991, s. 47.

²⁵ İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI, **Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri**, TTK Yayınları, Ankara 2011, s. 3.

III. Gıyaseddin Keyhüsrev (1266-1284) ile olan mücadelesi 14 Mayıs 1277 yılında Mehmed Bey'in Konya'ya girmesiyle son bulmuştur. Böylece Karamanoğulları'na Konya'dan başlayarak Karaman, Mut, Gülnar, Aydıncık, Anamur, Gazipaşa'dan Alanya'ya ulaşarak Orta ve Güney Anadolu'yu (Akdeniz'i) birbirine bağlayan ticaret yolu Karamanlılar'ın eline geçmiştir. Bugün hala kullanılmakta olan bu ticaret yolu Karamanoğulları'nı Anadolu ticaretinde avantajlı bir duruma getirmiştir.

Karamanoğlu Mehmed Bey'in en önemli başarısı, Farsça olan resmi dili Türkçe olarak değiştirmesidir. II. Mehmed'in Konya'da 1277 tarihinde Türkçe dilinin kullanılması hakkındaki fermanı yayınlaması Türkmenler arasında Mehmed Bey'in gücünü arttırmış, Moğol ve Selçuklu hâkimiyetlerine karşı çıkmış ve bütün Türkmen boylarını Karamanoğulları etrafında toplayarak birlik oluşturmayı amaçlamıştır.²⁶ Selçuklu sultanının Farsça olarak yazdığı *Şehnâme*'nin Şikarî tarafından Türkçe çevirisinin yapılması da bu anlamda oldukça önemlidir.

1277'de Konya'nın Mehmed Bey tarafından alınması üzerine Selçuklu Sultanı III. Gıyaseddin Keyhüsrev, Moğollardan yardım isteyerek Konya'ya saldırmış, bu saldırıda Mehmed Bey öldürülmüştür. Bundan sonra Karamanlılar ve onlarla birlik olan Türkmenler için oldukça zor bir dönem başlamıştır. Karaman Bey'in ölümünden sonra beylik makamına oturan tüm beyler döneminde siyasi hareketlilik devam etmiştir. Dönem dönem mücadelelerde zaferler kazanılırken bazı savaşlar da hezimetle sonlanmıştır. Selçuklu ailesi arasındaki karışıklıklara müdahil olmuşlar, bu karışıklıklardan istifade etmeye çalışmışlardır. Ayrıca Moğollar ile de sürekli mücadele halinde olmuşlardır. Moğollar çok defa beyliğe bağlı şehirleri tahrip etmiştir.

Selçukluların gücünü yitirmesi sonucu Anadolu'da varlık gösteren beyliklerden Karamanoğulları ile farklı bir coğrafyada büyüyen Osmanlı Beyliği arasındaki siyasi ve kültürel ilişkiler Alâeddin Bey (1344-1398) döneminde çoğalmıştır.²⁷ Beyliğin Osmanlı devleti ile münasebetleri de inişli çıkışlıdır. Zaman zaman anlaşmalar düzenlenmiş bazı dönemlerde ise karşılıklı taarruzlar görülmüştür.

²⁶ UZUNÇARŞILI, *age*, s.6.

²⁷ Erdoğan MERÇİL, *Müslüman Türk Devletleri Tarihi*, Bilge Kültür Sanat Yayınevi, İstanbul 2015, s. 272.

Alâeddin Beyden sonra yıllar içerisinde göreve gelen II. Mehmed Bey, Ali Bey Tâceddin İbrahim Bey, Pîr Ahmed ve İshak Bey Karamanoğlu Beyliği'nin varlığını sürdürmek adına çaba göstermişlerdir. Fatih Sultan Mehmet 1468 de Konya bölgesini ardından 1474'te Niğde, Develi, İçel bölgesini alarak Karamanoğulları Beyliğini kontrol altına almıştır. Karamanoğulları Beyliği'nin son vârisi olan Kasım Bey Osmanlıların himayesinde vefatına kadar (1483) İçel bölgesinde hüküm sürmüştür. Onun vefatı ile Karamanoğulları Beyliği sona ermiştir.²⁸ Bütün bu mücadelelere rağmen beylik döneminde kalıcı eserler inşa edilmiştir. Kendi zamanları için uygar ve gelişmiş eserler ortaya koymuşlardır.

Karaman, Karamanoğulları döneminde büyük önem kazanmıştır. Konya'dan önce bu beyliğe başkentlik yapmış, daha sonra hanedana mensup birçok bey burada oturmuştur. Bu dönemde şehre yeni anıtsal binalar yapılmış, yapım tarihi eski olan kale tahkim edilmiş, böylece önemli bir kültür ve bilim merkezi haline getirilmiştir.²⁹

²⁸ MERÇİL, *age*, s. 274.

²⁹ Ramazan BOYACIOĞLU, *Karamanoğulları Tarihi*, Dilek Ofset Matbaacılık, Sivas 2001, s. 132; Alaeddin AKÖZ, "Karaman Tarihi Eserleri ve Evkafı", *Karaman (Tarih, Kültür, Sanat)*, Karaman İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Karaman, 2000 s. 93.

3. VAKIF KURUMU, VAKFİYELER, KARAMANOĞULLARI VAKFİYELERİ

3.1. Vakıf

Sözlükte “durmak, durdurmak, alıkoymak” anlamındaki vakıf (vakf) kelimesi terim olarak “bir mülkü ammenin menfaatine ebedi olarak tahsis etmek” demektir.³⁰ Vakfedilen bir mal, sahibi tarafından dini, toplumsal ve hayra yönelik bir gaye için ebediyen tahsis edilmiş olmaktadır.³¹ Vakıf hukuki bir işlemle kurulur ve İslam medeniyetinin önemli unsurlarından birini teşkil eden hayır müessesesini ifade eder.³²

İslâm tarih ve medeniyetinde önemli bir yeri olan olan vakıf müessesesi Hz. Peygamber döneminden başlayarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Bu kurum, İslâm ülkelerinin sosyal, ekonomik ve kültürel hayatında son derece etkili olmuştur.³³ Vakfın temelinde insanlığa karşı şahsi ve vicdani sorumluluk hissi, iyilik, şefkat, yardımlaşma, dayanışma duygusu vb. değerler ve bu değerleri kendisine ilke edinmiş kişinin hür iradesi yatar.³⁴

Vakıf, bir kimsenin Allah’a yaklaşmak için menkul veya gayri-menkul mal ve mülkünü dini ve sosyal bir kuruma tahsis etmesi, karşılıksız bahşetmesi demektir.³⁵

Vakıf elbirliğinin ve gönül birliğinin en güzel ifade edilmiş şeklidir. Medeniyette ileri gitmiş olan toplumların hepsinde sosyal yardımlaşma ve dayanışma önemli bir yere sahiptir. Bu konudaki en parlak örnekler ise Türk vakıflarıdır.³⁶

³⁰ Mehmet Zeki PAKALIN, “Vakıf”, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, Milli Eğitim Basımevi, C. 3, İstanbul 1983, s. 577.

³¹ Hafız Halil ŞÜKRÜ, **Kitabu Ahkamü’l-Evkaf**, İstanbul 1329, s.6.

³² GÜNAY Hacı Mehmet, “Vakıf”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 42, İstanbul 2012, s. 475.

³³ ÇELİK Yılmaz, **İslam’da Sosyal Hizmetler- Hz. Peygamber Dönemi**, Çizgi Kitabevi, Konya 2017, s. 60.

³⁴ Bahaeddin YEDİYILDIZ, “Vakıf” (Tarih), **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.42, İstanbul 2012, s. 479

³⁵ Bahaeddin YEDİYILDIZ, “Vakıf”, **İA**, S.13, İstanbul 1982, s. 153-154.

³⁶ Halim Baki KUNTER, **Türk Vakıfları ve Vakfiyeleri Üzerine Mücmel Bir Etüd**, **Vakıflar Dergisi**, S.1, Ankara 1938, s. 103-129.

Vakıfların sosyolojik boyutu da ayrıca önem arz etmektedir. Anadolu'nun coğrafyadan vatana intikal sürecini besleyen kurumlar olarak vakıflar, bu coğrafyadaki var oluşun tapu senetleri mesabesinde dir.³⁷

Vakıf kurumu ile ilgili temel kavramları şu şekilde sıralayabiliriz:

Vâkıf: Sahip olduğu bir mülkü ammenin menfaatine ebedi olarak tahsis eden kişiye denir.³⁸ Başta yöneticiler ve devlet büyükleri olmak üzere, toplumun her kesiminden hayır sahibi vâkıflar çıkmıştır.

Mevkûf - Mevkûfât: Vakfedilen şey anlamına gelen mevkûf, vakfın kuruluş senesinde yer alan menkul ve gayrimenkul durumdaki mal ve arazileri ifade etmek için kullanılır. Çoğulu mevkûfât'tır.³⁹

Bâni: Eseri bina eden, yapan kişi anlamına gelmektedir.⁴⁰

Hayrât: Halka, ücretsiz olarak yemek, su dağıtmak veya hastaları tedavi etmek amacıyla yapılan aşevi, çeşme, sebil ve hastane gibi hayır müesseselerine verilen genel isimdir.⁴¹

Akarât: Gerek bizzat kullanılmak suretiyle istifade edilen, gerekse kira vb. faydalarından yararlanılmak suretiyle vakfa yarar sağlayan menkul ve gayrimenkul durumdaki, mal ve eşyalar.

3.2. Vakfiye

Vakfiye, vakıf kapsamında yer alan mal ve arazilerin ne tür hayır işlerinde kullanılacağını, yönetiminin nasıl yapılacağını gösteren belgedir. İslâm medeniyeti tarihinde mühim bir yere sahip olan vakfiyeler, başlangıçta sözlü olarak ortaya konan vakıf şartlarının, zamanla yazılı hale getirilmesi ile ortaya çıkmıştır. Böylece

³⁷ Ahmet ÇAYCI, *Türk-İslam Kültüründe Vakıf ve Sanat*, Palet Yayınları, Konya 2018, s. 18.

³⁸ Mehmet Zeki PAKALIN, "Vâkıf", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. 3, İstanbul 1983, s. 577.

³⁹ ÇAYCI, *age*, s. 36.

⁴⁰ Ferit DEVELLİOĞLU, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2007, s.70.

⁴¹ Mehmet Zeki PAKALIN, "Hayrât", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. 1, İstanbul 1983, s. 780.

vakfiyeler tesis edilen vakfın nasıl idare edileceği, nerelere ne gibi harcamalar yapılacağı, kaç kişinin çalışacağı, bunlara ne kadar maaş ödeneceği, harcamaların hangi gelirlerle karşılanacağı, vakıftan kimlerin ne şekilde faydalanacağı gibi hususların vâkîf tarafından ayrıntılı biçimde belirlendiği belgeler haline gelmiştir.⁴² Bir diğer ifadeyle vakfiye, vakfın kurucusu tarafından sınırları belirlenmiş, vakfın işleyişi, akar ve hayratların vasıfları ile vakfedilme hükümlerini kapsayan, kadı tarafından tasdik edilen belgedir.⁴³

Bir diğer ifadeyle vakfiyeler; İslamiyetten önce ve sonra Türk devletlerinde meydana getirilen fonksiyonel yapı ve yapı topluluklarının, geçerli hukuk anlayışına göre hazırlanmış yönetmelikleri niteliğinde belgelerdir.⁴⁴

3.3. Karamanoğlu Vakfiyeleri

Anadolu beylikleri dönemi, Türk devletler silsilesinin çok önemli bir parçasıdır. Beylikler içerisinde mühim bir yere sahip olan Karamanoğlu Beyliği her alanda olduğu gibi vakıf çalışmaları konusunda da dikkat çeker. Selçuklu vakfiyelerinde olduğu gibi Karamanoğlu vakfiyeleri de genel olarak Arapça kaleme alınmıştır.⁴⁵ Vakfiyeler toplumun bu müesseselere verdiği önemi göstermesi açısından son derece önem arz etmektedir. Vakfiyelerde vakıf sahipleri ihtiyaç olabilecek her türlü durumu dikkate alarak vakıflarını oluşturmuşlardır.⁴⁶

Karamanoğlu vakfiyelerinde vakıf sahiplerinin çoğunluğunu yöneticiler ve toplumun ileri gelenleri oluşturmaktadır. Vakıf konusu olan yapıların ise genellikle mescit, zâviye, dârü'l-huffâz, imaret gibi yapılardan oluştuğu görülmektedir.

⁴² Osman Gazi ÖZGÜDENLİ, “Vakfiye”, TDV *İslam Ansiklopedisi*, C. 42, İstanbul 2012, s. 465.

⁴³ Mübahat KÜTÜKOĞLU, *Osmanlı Belgelerinin Dili, (Diplomatik)*, İstanbul 1994. s. 359.

⁴⁴ Gönül CANTAY, “Türklerde Vakıf ve Taş Vakfiyeler”, *Vakıf Haftası Dergisi*, Ankara, 1994, s. 147-162.

⁴⁵ Hasan YÜKSEL, “Anadolu Beyliklerinde Vakıflar”, *Vakıflar Dergisi*, S. 30, Ankara 2007, s. 35-50.

⁴⁶ İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI, “Karamanoğulları Devri Vesikalarından İbrahim Bey’in Karaman İmareti Vakfiyesi”, *Belleten Dergisi*, C.1. S.1, Ankara 1937(2. Baskı 1995), s. 56-160.

Genellikle beylik ve özelde Karamanoğlu vakfiyelerinin ancak bir kısmı g¼n¼m¼ze kadar yapılan çalışmalara konu olmuştur.⁴⁷

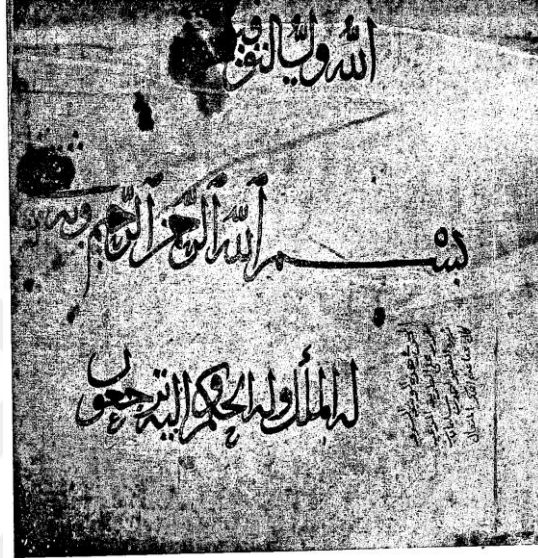

⁴⁷ Y¼KSEL, **agm**, s. 35-50; Feridun Nafiz UZLUK, **Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi**, Vakıflar Umum M¼d¼rl¼đ¼ Neşriyatı, Ankara 1958, s.31.

4. VAKFİYELER VE DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Karamanoğlu İbrahim Bey Vakfiyesi

4.1.1. Karamanoğlu İbrahim Bey Vakfiyesinin Metni

من اخرج ارضه من ارضه
 من ارضه من ارضه
 من ارضه من ارضه
 من ارضه من ارضه
 من ارضه من ارضه

Belge 1. Karamanoğlu İbrahim Bey Karaman İmaretı Vakfiyesi⁴⁸

⁴⁸ Topkapı Sarayı Kütüphanesi Evrak No: 5318. Aynı Vakfiye 1967 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından tekrar istinsah edilerek ilgili bölümde şu şekilde kayıt altına alınmıştır: Topkapı Sarayı Müzesi Defter/Sayfa/Sıra No: 2113-0/0336 / 0066 Kutu ve No: Tescil Kutusu (31/0) Dosya No: D:4.15/-.

علماء واحكاماً في الامور التي تليها من الامور التي تليها
 مستعملين في الامور التي تليها من الامور التي تليها
 وفيها للمفاد من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 الماصح الاعمالي التي تليها من الامور التي تليها
 الاضواء التي تليها من الامور التي تليها
 في نهضة من نهضة من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 والذوال اذ من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 وجه لانها من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 العلم في الامور التي تليها من الامور التي تليها

ويستعمل في الامور التي تليها من الامور التي تليها
 للمعروف من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 ولا يرد في الامور التي تليها من الامور التي تليها
 قديمة من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 علم من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 انه من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 في الامور التي تليها من الامور التي تليها
 في الامور التي تليها من الامور التي تليها

Sayfa 2

Sayfa 3

ما جاز في الامور التي تليها من الامور التي تليها
 معتمدا على الامور التي تليها من الامور التي تليها
 الاضواء التي تليها من الامور التي تليها
 وجه وانها من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 سطح الامور التي تليها من الامور التي تليها
 الاجراءات التي تليها من الامور التي تليها
 من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 في الامور التي تليها من الامور التي تليها
 في الامور التي تليها من الامور التي تليها
 في الامور التي تليها من الامور التي تليها

لما جاز في الامور التي تليها من الامور التي تليها
 فاعلم من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 معتمدا على الامور التي تليها من الامور التي تليها
 سطح الامور التي تليها من الامور التي تليها
 الاجراءات التي تليها من الامور التي تليها
 من الامور التي تليها من الامور التي تليها
 في الامور التي تليها من الامور التي تليها
 في الامور التي تليها من الامور التي تليها
 في الامور التي تليها من الامور التي تليها

Sayfa 4

Sayfa 5

فشيءوا الشرائع والاحكام واوضحوا طرق الجلال والبرام فمن
 ذلت العاقل المبط المعامل من ان يتبع مظان الخيرات او يطلب
 صائب المكرمات وان من ساعدته العادة والعصمه و
 راجحته السادة والرهمة السلطان الاغزى المذكور والحقان
 الماجد الاجل الاشهر ذوالجيد السرمي والملوك السني والخلق
 الرضى والبرامى الوصى اقدور صواربت سلطنته الباهرة القاهرة
 واستحق بر كاح صيا من صلته الطاهرة الزاهرة كانه عن كابر عن
 اسلافه السلاطين المنسل من الاكرم ذوى المكارم من بين الملوك
 والخواقين تاج ملوك العباد محسى رواجل قوائل قوانين الاوصاف
 والانتصاف فيما بين قاطب البلاد الامير الكبير الماجد الخليل
 سلطان تاج الدين ابراهيم بن محمد علاء الدين خليل بن محمود
 بن قرقه مان فانه لا يزال سلطاناً وعلى العالمين برهاناً قد ذب
 وسبب لم يزل معتنياً بالعوارف والمعارف يتخذها عند المعارف
 وغير المعارف متصرفاً الهمة الى استدامة صحبة العلماء الكبار
 منجراً لولده نوح الاستظهار بدعوات المشايخ والفقراء
 وما قرع سمعه الشرف وطب اذنه الكرم فيما ثبت احاديث
 الصحاح النبوية وجمع في الانباء الصراخ المصطفوية على قائلها
 احمد القلبية والتبلى وعلى الناظرين بها اكل النية من كل
 قلب سليم حيث قال ينقطع عمل ابن آدم الا عن ثلاث صدقة
 جارئة وغير يتفق به وولد صالح يدعو له بالخير امرت همة
 الملكية استقر به همة وعزمته الملكية الى احداث اجدوة
 في الخير عديمة المثل والمثال ورفع قواعد عمارة يطرب بحسنها
 الامثال بان يتخذ طرفاً منه مسجداً ومصلحاً فيه بالجماعات
 ويشغل فيه على درور الاوقاف وكرو الساعات بالندوات
 والقرآن تعظيماً لامر الله تعالى ويطعم في طرفي اجزى انواع الاطعمة
 الرابعات للواردين من كل الجهات في كل المجالات سنفقة
 على خلق الله تعالى فيكتسب الفضل بفطرته وبحبطة تمانيه
 ونظر بجانبيه هذين الى شرفات بها باب الكمال
 المباحه له من مير الملك المتعال المعدلة من جنيل موسم
 ذى الجلال والجمال من اقتباس اجار ذمائم الجنان واقفاها
 يوم اذا اقتضت النبوة الى طيران الارواح من اقسا صهيها
 وحتى يبين له الاضغاف من قصور الجنان جزاء وفاقاً وينال
 بذلك يومئذ نفعاً عظيماً وارتماً قانياً فيها على ابدع نظام وانحن
 تاليق وانظر احكام واحرف تصريف لا ينس لها ثامى فيالها
 من عمارة لم يبن مثلها بانى كانه جنة الطلاب او حوراء اعتب
 بعد صدقها الخطاب شعور: لله منجبه لم ينسها بان الابطنة
 ايمان واحسان ان الخواص في الدنيا وان لثرت فليس يروى لها
 من حسنات ان كانه اجنة الطلاب منزهة قد انسه تزل القرآن
 بأمر الى مساعى الخير قاطبة مع طاعة الله في سر وعلان

تكون له صدقة
 من كل
 طرف
 من
 كل
 جهة
 من
 كل
 طرف
 من
 كل
 جهة

يهاجت في الدر تارامياها عمت فمافاتهما القاض ولا الاني
 ان اللبيب هو الباني بتمته وسعيه دار جنات ورضوان
 ينبت داراً بوجه الله باقية والخير عالم يتصادق وجهه فاني
 وزدت رونق در شكر نعمته حق على كادين و ايمان ان الشريعة
 عاد اليوم رونقها عالم بحر بأبصار و اذان وان طالبها
 في خير منزله على المحل رفيع القدر والشان اعمرت لما
 عمرت الدين باقية من كل خير على تأسيس بنيان عمارة
 كان ماء نهرها الكوشر وشميم ترهبها الملك لاذر وفرش
 صحنها اليبس والمرمر بنى السلطان المذكور دامت
 سلطنته هذه العمارة العاقبة البنيان والترصيف المتغنية
 عن سعة التعريف والتوصيف ووقفها وحسبها وايدها
 وخذها وصدق بها بنية خالصة من حقيقة اخلاصه ورغته
 فيما له عند ربه من نجاته وخلصه ورؤية جنة الفرد
 درجته ومقامه وتحيبها لما اقر فيه من ذنوبه وآثامه وكى
 يجد ما يحل من خيره هذا مصنفاً يوم يجزيه الله المتصدقين
 انه لا يخيب رجاء الراجين ولا يضيع امر المحبين وقفها مع جميع
 ما بان ذكرها في هذا التلخيص حال نفاذ تصرفاته الشرعية فيما له
 وعليه ووقفها صحيفاً شرعياً باناً نافذاً لا رما على الفقهاء والمساكين
 لتكونوا سكناً ومرجلاً لهم وللصادقين والواردين من طوائف
 المسلمين عزاء كانوا او غير عزاء ائى طائفة كانوا من السادات
 والمشايع والفقهاء وغيرهم قاطنين هناك او ظاعنين او
 عابرين سبيل واتخذ منها ايضاً مسجداً ومصلحاً لمن صدى
 كما اتخذ واصر مقام ابراهيم مصلح دار حفاظاً وقراً يتلون
 فيها كلام الله الرحمان لعله ينال بذلك اجزل العفران واكل
 الرحمة والرضوان وموضع اضياف يواس فيه على اطعام طعام
 الوليمة الدائمة الابراهيمية الخليلية طعمها بذلك في تناول اطعمة
 الجنة الالهية الخليلية وتلك العمارة محاطة بالساكن اليها بلزق
 اطرافها ولديها قبة حلالها الاربعة وبها اكتشافها الاول
 للزيق مدك ورتة مقبل المجدى والثاني للزيق النهر الكبير
 والثالث للزيق الساقية وراءها وقف منسوب الى خانقاه
 رحمة هاتون والرابع ملك الامير مطلق ابن محمد بن العلاء
 وتماه وقف منسوب الى المهجور له جلال الدين المستوفى
 رحمه الله وموضعها معروف بيوعون ديوار في مدينة لارنده
 بظاهرها من الجانب الشرق منها واذ قد رفعت قواعد هذا البنيان

المقصود من على المدي عامر من أهل الجبل له والمقصود وفق
 عليه تقبل الله جنابته وأثبت ثمرات القبول من أفان شجرة حسنة
 عدة املاذ ذكر أنبأ له لا شرب في أنها حداد طيب في الشرع
 وحق له تطلق مطلقه للتصرف فيه حسبما شهد له الاصل والفرع
 وانه منفرد في تملكها لا حق لأحد من منبئ منها الى حين
 صدور هذا التصرف منه . ومنها : سبعة اسهم وعشرة أجزاء
 من سره واخذ من أهل اثني عشر سهما من جميع الجاهل من المتلاصقين
 للرجال والنساء الكائنين بدارنده بالجملة الشبيهة بسند كوني
 الحدودين بطريقين من الطرفين والبخان المسبل ومملك
 أغني على بن ملك اللباد وقف الواقف المذكور فيه عليه ستة
 الله اعطاء سلطنته وشيادار كان صملكته هذا السهم المزبور
 من هذين الجاهل من جماله من حدودهما وحقوقهما وكرامتهما
 وقبائلهما وحياتهما وبيكهما ومنحهما وقدرتهما
 وموضع ايقاد النار لهما وبحار مياههما وسبل امطارهما
 وملق رماذهما وكنا سهما وبكل قليل وكثير داخل في كل واحد منهما
 او خارج عنه وقفا صحيحا شرعيا وعن المواضع أو الامور المتداخلة
 في الصحة خليا عربيا بحيث يتفق على صحته علماء الأئمة المجتهدون
 وعلمها والملة الاجلثة المعتمدون . ومنها : النصف السابع
 من الحمام العتيق المنسوب الي ياشا الكائن بدارنده بالقرب
 من الدرب المعروف بأغرب الحدود بالطريق الثلاثة من
 الأطنان الثلاثة والطرف الرابع بملك شيخ اصحاب ابن
 المجلد الزواق وقفه الواقف المذكور دامت دولته
 وعمر العدي صولته بجميع حقوقه ومرافقه وبكل قليل او كثير
 داخل فيه او خارج عنه وقفا صحيحا شرعيا وعن المتطلبات
 عربيا برنا صحة متفقا عليها بين الأئمة المجتهدين المهديين
 ومنها : جميع الحمام المعروف بجاردقوا الكائن بدارنده بالقرب
 من عين غازم التي اجد حدوده الطريق وثانيتها الجنيبة
 المنسوبة الي ~~المتن~~ مدرسة ولد الحاج علاء الدين والثالث
 المدرسة المزبورة والرابع بمدة تعرف بكرم الدين وقفه الواقف
 المذكور بجميع حقوقه ومرافقه وكل حق هو له داخل او خارج عنه
 عليه وقفا صحيحا شرعيا بانافذ متفقا على صحته . ومنها :
 جميع الارض المحروقة بعقرب الكائنة بدارنده اجد حدودها
 ملك ورثة خواج المعروف بكيحي وثانيتها طريق ذاهب
 الى ايدموت وثانيتها وقف منسوب الي تاج الدين ورابعها ملك
 انسان وتنام هذا الحد لزيق الوقف وملك اغني محمود وقفها
 الواقف المذكور على العمارة بجميع حقوقها ومرافقها وكل حق
 هو لها داخل فيها او خارج عنها وقفا صحيحا شرعيا . ومنها :
 جميع الضياع والعقار المشتملة على القرى والمزارع احدى
 القرى وهي اعظمها وأشهرها قرية تابين أخور والباقية

من المساحة بقري كوي وقباجق واورته ويران والمزارع هي
 مزرعة تعرف بكافر ويران وبلجك الجبلدق ومزرعة اخرى باج
 واخرى ببيجك الاصغر وهذا المجمع محدود ومحفون من الجوانب
 الأربعة بقرية كينوك الى نخوم قرية كبرم . ومنها الى نخوم مزرعة
 يارمجه ومنها الى نخوم قرية كلو ومنها الى نخوم قرية دكلند ومنها الى
 نخوم قرية قنينق ومنها الى نخوم قرية سميل ومنها الى المسبل الأعظم
 ومنه الى جسر طشان ومنه الى نخوم قرية يواجق ومنها الى نخوم
 مزرعة فصلجوه ومنها الى نخوم قرية بيجوه حصار ومنها الى نخوم
 قرية امره كوي وقف الواقف المذكور جمع الرب الغفور له الله
 سلطنته الدينية السلطنة الأخرى جميع هذه الأراض المزبورة
 بما يشتمل عليه بجميع حدودها وحقوقها ومرافقها ورسوماها وكل قليل
 او كثير خارج عنها او داخل فيها عليها وقفا صحيحا شرعيا متفقا على
 صحته بين الأئمة المجتهدين . ومنها : جميع النصف السابع
 من القرية المدعوة بعقربات من اعمال مدينة دارنده المشتملة
 على الموضع المسى قول كلب ومزرعة ددك واردا وبقلا في
 وهي محدودة ومحفوظة من الجوانب الأربعة بنخوم قرية البسه
 ومنها الى الجبل ومنه الى نخوم الكثرة ومنها الى نخوم قرية بغورلار
 ومنها الى نخوم قرية قرجلدر ومنها الى مزرعة بسوق أخور وقف الواقف
 المذكور نقل الله ميزان حسنة له هذه القرية المذكورة مع صفاتها
 المزبورة بجملة حدودها وحقوقها ومرافقها وكل حق هو لها داخل
 فيها او خارج عنها عليها وقفا صحيحا شرعيا بانافذ متفقا على
 صحته متفقا على صحته بين الأئمة المجتهدين . ومنها : جميع
 النصف السابع من الخان المدعو بخواجه وولي بن بكال الكائن بمدينة
 دارنده بنسخ بسند كوني الملتزم حده الأول بالطريق الأعظم
 والثاني بالطريق الأضطر والأثالث البزازية التي ~~تسمى~~
 سنذكر عن قريب والرابع بالجملة وقف الواقف المزبور عليها
 هذا النصف جماله من الحدود والحقوق والمرافق وبكل حق
 هو له داخل فيه او خارج عنه وقفا صحيحا شرعيا بانافذ متفقا
 على صحته متفقا على صحة الوقف . ومنها : جميع البزازية الكائنة
 بدارنده بجنب الخان المسفور أنفا المتعين حده الاول
 والثاني والثالث وكل واحد بالطريق والرابع بالجملة وقفها
 الواقف المزبور عليها بجملة الحقوق والحدود والتابع
 والسواحق وبكل حق داخل فيها او خارج عنها وقفا شرعيا بانافذ
 نائفا عما يفده خاليا وجاما يصحبه هاديا . ومنها جميع الكرم
 المشهور بخواجه لولو الكائن بدارنده بموضع جاقلولم قور الحدود
 بالشارع الأعظم والوقوف وملك سنقور أنفا الراهل المعروف
 بكرم زنبوق واقفه الواقف المذكور عليها وقفا صحيحا شرعيا متفقا
 على صحته بين الأئمة . ومنها : جميع القرية المدعوة بانافذ الكائنة
 بدارنده المحدودة بنخوم قرية كني كلب بنخوم قرية جياوش

وبتقوم قرية كردسون وبتقوم قرية دافنده وبتقوم قرية كدرقكي
 وقفها عليها بجميع حقوقها وحدودها وكل حق داخل
 فيها او خارج عنها وقفا صحبها شرعيا وجبا صريحا
 صريحا بانا ناذر متفقا على صحته بين الائمة الاجتهاد
 بحيث لا يرد راد ولا يصد عنه صاد. ومنها: جميع ارض
 الصاية للارعة الائمة بالملكون من قواع لا يرد
 المحدودة بملك احمد والنهر والجدول والبروق وقفه
 بجميع الحدود والحقوق بكل حق هو لها داخل فيها او خارج
 عنها على العمارة وقفا شرعيا بانا ناذر متفقا على صحته.
 ومنها: جميع ارض صاية الارعة كائنة عوصف قوى من اعمال
 لارنده محدودة بملك هديت جانتون بنت يوسف امير آخور
 وارض تدعى بجور وملك ورثة مقبل المجرى والنهر وقفها
 عليها بجميع حدودها وحقوقها وكل حق داخل فيها او
 خارج وقفا صحبها شرعيا بانا ناذر متفقا على صحته بين الائمة
 ومنها: جميع الكرم المنسوب الى عامر بن يوسف الادمي بلارنده مقبرة
 قاضا الحدود بالطريق من الطرفين وبالارض الخلو من الطرفين
 وقفه الواقف بجميع الحدود والحقوق وكل الحق الداخل فيه
 او الخارج عنه عليها وقفا شرعيا بانا ناذر متفقا على صحته.
 ومنها: جميع الكرم المنسوب الى ولداي ابي عماد الدين مع العمارة
 المنبئية فيه الكائن بلارنده بالقرب من طاحونة بكر ابي النبي
 هي ايضا من جملة الموقوفات على هذه العمارة وسنذكرها
 عن قريب جدا في الطريقان والحد الاخر بك باغي والحد
 الاخر لزريق ملك ورثة مقبل المجرى وملك حاجي بك
 وقفه الواقف المذكور عليها بجميع حدوده وحقوقه وكل حق
 هو له داخل فيه او خارج عنه وقفا صحبها شرعيا بانا ناذر
 متفقا على صحته بين الائمة وعلما الائمة. ومنها: جميع
 النصف السابع من طاحونة بكر ابي الائمة بلارنده بالقرب
 من الجسر الجديد جدا في النهر الكبير والثالث سبيلها
 والرابع الطريق وقفها عليها بجميع الحدود والحقوق وقفا
 شرعيا متفقا على صحته بين الائمة. ومنها: جميع النصف
 السابع من طاحونة حاجي على الائمة بلارنده المحدودة
 بالطريق والحصيل الذي يسمى بالبرك صوبه والنهر
 الكبير الجارى الى صوب غازي التي وملك ولدناظر وقف
 الواقف المذكور عليها هذا النصف بجميع الحدود والحقوق وقفا
 صحبها شرعيا متفقا على صحته. ومنها: جميع الفرض
 الكائن بلارنده قبالة العمارة المزبورة حدودها الثلاثة
 لزريقات وقف العمارة المزبورة والرابع لزريق ملك ورثة
 مقبل انما المجرى وقفه الواقف المذكور عليها بجملة حدوده
 وحقوقه وكل حق داخل فيه او خارج عنه وقفا شرعيا متفقا على
 صحته بين الائمة. ومنها: قرية معروفه بويرالوسالور

كائنة بصحراء قونية محدودة بتقوم قرية سرجار وبتقوم قرية انشار
 وبتقوم مزرعة ملكة وبتقوم قرية مجدوسالور وقفها عليها بجميع
 حدودها وحقوقها وكل حق لها هو داخل فيها او خارج عنها وقفا
 صحبها شرعيا متفقا على صحته. ومنها: قرية بالفنده من قرى
 كيشهر محدودة بارطاسن وبقالمو باوز وباروق وبتقوم مشتركة
 بينه وبين كوشك. ومنها: قرية عمارة محدودة ببيك بيكار و
 بدوست بك وبجدار اخلج وبارور. ومنها: قرية ايشين
 بيكار المحدودة بالطريق الزاهب اب بكشهر والنهر القديم
 وبقرو بيكار وتمامه قيا بيكار وقف الواقف المزبور جميع القرى
 الثلاث المزبورة بجميع الحدود والحقوق عليها وقفا شرعيا
 شرعيا متفقا على صحته بين الائمة. ومنها: القرية المدعوة
 بسمس الدين من اعمال هونك عوصف يعرف بكنجيو المحدودة
 بكونك سو والنهر المعروف بكنجيو والجبل وبتقوم قرية كرجو
 وقفها الواقف المزبور عليها بجميع الحدود والحقوق والتابع وقفا
 شرعيا بانا ناذر متفقا على صحته بين الائمة وحسب لازالت
 الالسن ناطقة بانبيته والاصححة مسئلة بطيب ادعيته هذه
 الامور المحددة المعددة المفصلة من الهامات والعقارات
 والتمتع والمزارع بحملة نوابها ولواحقها وموصيها ومعاينها
 اراضيها وما كتبها سبيلها وجلبها صريحا وسعابها ومرامها
 واسرارها واجارها وما يرا داتها والواهبها واعلنتها
 وصياها وجدوا لها وما يرا مقلاتها وكل حق لها هو داخل فيها
 او خارج فضل او منفصل حسب ايد با حكميا تناسلا لا يباع
 ولا يوهب ولا يورث الا ان يرض الله الارض ومن عليها وهو
 خير الوارثين. فشرط ابق الله سبحانه في دولة شامحة اطلاق
 لعنه مادام في قيد حيوته نشأته الووف فاذا حان حين
 الحين واقصت النوبة الى ان يطير طير روجه الكرم الى فضاء
 نشأته الاخرية شرطها لاصح اولاده ثم لاصح اولاد اولاده
 ثم وتم الى ان ينخرط قوا فل رواجل نسله في سخط السرحين
 في رياض الجنة فاذا كان كذلك شرطها دام توفيقه للخير ودفع
 الضرر لأظهر النسي ديانة وأمانة من سلطان او قاض في كل عصر
 وزمان وفي كل عهد وأوان وشرط ايضا ثبت الله اقدامه
 على ميز التوفيق ومشاهدا على اشد صراط وأقوم طريق ان ما
 يحصل من دخل الاوقاف المذكورة وريعتها بصرف اولادى ما فيه
 اصلاح العمارة تعميما وتعميرا اعادة للزابل وابقاء للنائم وحفظا له
 عن التزلزل ثم ما فضل من ذلك بصرف اى ما فيه بقاء ارقاب
 الحمامات والاطحونات والعقارات عامرة وحصول منافعتها
 مكانة ثم ما فضل من ذلك بصرف اى ارباب الوفاة امامة

وتأدينا وتلاوة او خدمة في العمارة على انواعها وسيفس
من انبا هذا الشأن وان حصة كل كم وكيف متى وتم ما فضل منه
يصرف الى الطعام الراتب على الخلق عموما للفقراء
وخصوصا ناهل المحصولي المحترمة صدوراً ووروراً يوم
ظهورهم ويوم اقامتهم ويكون عدد فصول الأظفحة في كل
دفعة مكن دفع الطعام على الخاص والعام اقلها مائة فصلاً متتالية
عدد ها الى المائتين حسب تزايد المطعين ويكون الطعام من
كل يوم مرتين ويزاد عليهما عند ما سئس الحاجة اليه ثم ما فضل
من هذا كله يوضع الله تعالى البركة في مستغلات الولايا
جميع الناطق عند الامتوى معداً لاوشتراء وقف اتجبه هذه
العمارة الشريفة فاذا انتهت فرصة ملك ذي ربح يشترى لها
ويشترط ايضا ان يكون جماعة عدد الملائم لتلاوة كلام الله
تعالى ثمانين عشراً كل من العشرة كل عام مائتان وخمسة وعشرون
درهما من الفضة الخاصة ويكون واحد من العشرة اماماً في العمارة
المزبورة يصلى بالناس في الصلوات الخمس بشرط ان يكون أهلاً
للإمامة عالماً بما يتعلق بها ويكون حنفياً المذهب والأجر مؤزناً
فيها في الصلوات الخمس بشرط ان يكون عالماً بالوقوات الخمس
خروجاً ودخولاً حنفياً المذهب فاذا اعترا للدوام ما يكون به
معدوراً مشرعاً وعرفاً من تخلفه عن اقامة وظيفة الإمامة
ينوب منابه من يصلح لشأن الإمامة وكذا هذه الرخصة
اعني اقامة الغير مقام الاصل بغير التلاوة والاذان ايضا اذا
نابت نائبه انظرت التالى المؤذن الى الخلق بحيث عده اشرف
او العرف عدراً صحيحاً بنيب المعذور مكانه من يملوا ما ينهوا
وزيد للدوام لإمامته كل عام مائتان وخمسة وعشرون درهما
صار مجموع وتليفته اربعمائة وخمسين درهما وزيد للمؤذن
لأذانه كل عام مائة وخمسون درهما من الفضة الخاصة
صار مجموع وتليفته ثلاثة مائة وخمسة وسبعين درهما
ويقرأ كل واحد من هؤلاء العشرة ثلاثة اجزاء من كلام
الله تعالى كل يوم مجتمعين في العمارة بحيث يفوز الواقف لكل
يوم بكلمة ثواب جتم كلام الله تعالى بأن يهيب منهم كل ثواب
ما يتولونه للواهب. او عين للتولية من جميع المحصولات
العشر من غير زيادة ولا نقصان وعين تلقاه الله
بقبول عمله واظفره على بلوغ امله. الجادى عشر من الواقف
عليهم المذكورين لشخصية هذه العمارة وعين رفع الله
درجته في الجنة ووقاه من ستر الانس والجنة له كل عام
سبعمائة وخمسين درهما من الفضة الثمينة ومن الخطة
السيفية كل سنة ثلاثين مئداً بعد الملائمة والثاني عشر عينه
الواقف المذكور وفي اجره بغير حساب لأن يدرس في العمارة

من التفسير والحديث بعد ان يقرأ من المصحف الكبير ثلاثة اجزاء
من القرآن وعين له كل عام ثلاثمائة وخمسة وسبعين درهما
من الفضة الخاصة وعين طباطب الأظفحة في العمارة كإمامة
من الخطة عشرة امداد ومن الفضة ثلاثمائة درهم
والفرايين في كل عام من الخطة عشرين مئداً ومن الفضة
اربعة مائة وخمسين درهما وللغلامين البواب وحافظ
حواشي الأظفحة من الخطة كل عام عشرين مئداً ومن الفضة
الجيدة ستائة درهم ويصرف لايقاد المعاصير والسرغ
والقناديل كل عام مائتان وخمسة وعشرون درهما وأمر
لذوال أمره نافذاً ما ضيا وحكمه الحق على الكل دانيا واقاصيا
ان يكمل ما يحتاج اليه العمارة من الفخس والبسط والسجاد
تلاون قطعة ستة منها تكون كبيراً فوضع بأمره العام تلك
البسط فيها وكذا الخصى بأمره العام في العمارة المزبورة من
أدوات الطبخ أربع أدوات كبيرات مسميان من اللسان الترمي
بغازغان مصفوعات من النحاس واربع أدوات مسميات بمجملك
مصنوعات من النحاس وأذنان سماتان بهراني وخنون صحن
نحاس وشنقة قصعة نحاسية واربع ادوات مسميات بييه سوز
واربع ادوات مسميات ككفكر وخنس وصادات وخنه بط
يقال بمجلها من اللسان الترمي دوشك جعل الواقف المزبور
جعل الله شأنه عليها هذه المزبورات من البسط والأدوات وقفا
على هذه العمارة فصارت بتعبئة هذه العمارة وقفا صحيحاً ترمياً
بأننا قد اعلمنا بما ينافي صحة الوقف. وشترط ايضا ان يصرف
المتولى همته أثناء الليل واطراف النهار الى رفع غواشي الغفلات
وعين بصيرته وبفتها ويوقظها لايعون الأول ان يكون مهتماً
ومراقباً دائماً على الشيخ الامام والمؤذن وتالى القرآن هل لم
على صلواتهم دائماً وعلى استغفارهم اقامة وظائفهم ملازمون
فاذا استصغر أن منهم كمال ينصحهم ويجادلهم بالحق هي
احسن فان لم فبالوعيد بطل وتليفته آونة التخلف فان لم فإذاعة
الخط بالفعل فان لم يجمع وضائق الخيل وعصيت بالناسم الأعدار
والعلل بخنا ومن هو نعم البديل. الثاني ان يجرى على هذا المنوال
قائماً على الفرائض والبواب في عاصمة الأحوال حتى لا يفغل ولا يكمل
الفرائض فيما عليه من كس البواب العمارة ومصلها وما برما عليه
وبيوتها والقاء ما كنهه الى الخارج وبسط بطل العمارة وحصيرها
كلان اوانه اللائق على أصوب الطرائق الرائق ولا يفغل ولا يكمل
البواب ايضا فيما عليه من خدمة الباب اخلدقا وفتحاً ومحافظة
لأمتعة العمارة عن كيد السارقين ومكر الماكرين. الثالث ان
يسلك المتولى سبب الرأفة في حق أبواب الواقف الملائم عليها

المدينين عن استحقاق الامة وتحويل لسان الاعتراض عليهم
 وشرط ايضا لازال مظهر البينة الالهية الجليل انه اذا ترك هذه العبارة
 لفيضان نور الالهى الجميل الجليل انه اذا ترك هذه العبارة
 من كبير الصفات وجليل الشان واوضح البرهان عالما او يوحنا او
 غيرهما يتلقاه المتوفى بالترجييب ونزله في اجسدي موضع
 من العبارة يرحب ويسارع في اجسادنا ما حاطه من الاطعمة
 مشفوعا بخير سميد كما فعل ابراهيم باهنيافه اذا ما لبث ان
 جاء بجعل حنيد وتناقب في ضيافة الملائك دون انتقاصه وارتياب
 في حقه وحق مركوبه بالاعلان واعطاء الشمس له بالانصاف
 وشرط ايضا ان بعد الله تعالى الى صاعد الكمال واقدره على
 مقاعد ارق في العز والاقبال ان يكون كل من الشيخ والمتوفى
 والامام والمؤذن براء الساعات عما يدنس اعراس الازهار
 انقياد الجور عن ان يتسبوا الى من من افعال الاشرار والنجار
 تحاشيا عن سببية سد باب فيض الانوار والكلام والاختيار
 وشرط ايضا قابله الله تعالى بالبعون على اتيان ما فيه رضوانه
 ويحتلب بما سخرته رضوانه وغفرانه انه اذا اطلت شراشيف
 اللياح ونصبت فيها من صباه الرحمة الزلال ليلة البراء والغائب
 والقدر زاد على الامام ومؤذن والمفسر والحفاظ على ما لهم
 من معين القدر فيحظى كل بعد الفراغ من تلك الصلوات
 في تلك اللياح فلور ياعتق بصرفه الى ما يقربه عينه لبا
 او شبعها اوربا وشرط ايضا اطعمه الله تعالى من جلاوى الجنة
 ما لا يحيط به ولا ملوك وبال رضوان الذي هو حارس الجنان
 ان يطعم اهل توفيق وطاشق تلوذة القرآن ويدخل فيه ارض
 صاحب الامامة والاذان هنون منا من الخلود دفعا للبلوى
 في تلك اللياح وفي ليلتس العيدين ويدخل فيه ايضا الفقراء
 والمسكين من المسلمين وشرط ايضا ادم الله تعالى
 عناية المتوفى على استرفاع ارتفاعات الاوقاف واستمر
 من جميع الذكائن والاطراف بحيث يتولد من كثرة زيادة الاعمال
 على المناظر عليها الاستطراف فزاد مما زاد على من لاج صدقته
 في عدم فيطمئن قلبه في شغل التوفيق على العفاف وان
 لا يزيد المتوفى المنصف باعدل الوصاف في عقد المزارعة
 والمساواة مع امين وان غير جاف على ثلاث سنين كيلا
 يزعج بالايلاف والاختلاف ان صا في يده ملك له صانف ولا
 يعقد اليه الاجارة الطويلة التي هي صلية تركه الانصاف
 والانصاف وشرط ايضا بارك فيما قدمه لعقابه كما اصطفاه
 عن كرمه على عباده ملكا وسلطانا وارضاه ان المتوفى الناس نفسه

عن سواه المتوفى في الشرع عن ان ينتهك حماه وصان عرضة وحماه
 يعامل مع كل ذي وظيفة بالشفقة عليه بطلب رضاه ويحجب عن ظهور
 شكواه وسلم عليهم عليه مرسومه في وقته على ما يحب ورضاه
 دون نقص من النص الرابع على ما يهواه وشرط ايضا دام
 توفيقه واعدا له في البينة مسكبه ورحيمه ان يتحمل المتوفى
 البين تحقيقه وتدقيقه في شان من بان لديه في عتبه مصدقة
 من الخوطين ممن نفذ له على كثره عمالة سويقه وتم يبق له من
 قوت شتائه حديثه وعتيقه وابى عن اعانتة جاره ورفيقه وعن
 الاقراض له اهوه وشقيقه واعتصم المقام تقديما من مبلغ وظيفته بما يتل به
 ريقه وبتين به يحص على حبه لابع السرور وريقه فليقدمه
 ليكن قلبه وزفيره وشقيقه وشرط ايضا لا زال منتعلاها
 من الفرقد وما يرح فانها بالحنين ان يكون اقل عدلا الخبز كل يوم
 مائة وخمسين كل عشرين منه من بمن السوق خبز حطليا جيدا
 والشم المطبوع بالمرق في عموم الياك اربعة اصنافا لمن المزبور
 المطور فيه ومن جملة ما شرطه لواقف اطال الله بقاءه ووهن
 به بنيه واصحابه واصفياءه ان هذه العبارة يشفع الله بها للمسلمين
 في الحياة الدنيا وصاحبها الواقف فيها ورضي العقب اذا مرت
 عليها العصور وتوالي عليها كروز الدهور ويطرق عليها طوارق
 الزمان وان فيها بوارق الحدائق وسرى اليها بظلك الاجر
 او جرت عليها من يفرق الاتصال ما يجرى على سائر الامتياز
 نيام المنهدم من ربح الاوقاف المذكورة فان تكرر الانهدام
 بحيث لا يخفى على الحكام ان امر اعدادها مستعذرا يصرف غلة
 الشائم من بقى من نسل الواقف المزبور طالت ايامه كما طالب
 الزمان بعهد سلطنته بمعالجه فان اعوز فالي قرايته فان اعوز
 جميعا فالي الفقراء والمسكين وحكم بصحة هذه العبارة
 مع جميع ما وقف عليها حاكم من حكام المسلمين وسجل عليه بطريق له
 معهود في الشرع فصارت العبارة المذكورة مع جميع ما ذكره بالموثوقات
 عليها وقفا لازما مسلما عليه لا يفرق عليه طارق التغيير والتحريف
 ولا يكون عرضة للتصرف والتصرف على طريق هبة او بيع او هبة او
 غيرها بحيث لا يجرى عليه تحريك ولا تملك ولا يحمل لأحد يؤمن بالله
 اتلافه وتغييره بوجه من الوجوه وسبب من الاسباب ولا يورث
 لأحد من اهله انتهاء الادوار بل يستبقى على شرطه المؤكد وأصله
 المؤبد ايام حياة الواقف المذكور ادم الله عمره وكذا بعد انتقاله
 الى جوار ربه أبدا سرمدا لا يأتي عليه زمان الا امله وآده ولا
 يتجدد عليه أو ان لا ابده وشيذه فيما من شر لا مشرو ولا إلا وهو
 حصين في صيانة ذوى الديانة مصون لا يتصل اليه بد الابطال
 وصان قانون مطور فيه إلا وبذل ويتصاغ عن تحريفه المتجاوز
 وان كان من الابطال بل هو قائم بقيام السرمد وادام كوام السرمد

أبد المؤبد جبا أصله مسبلا فرعه فمن بدله بعدما سمعه فانما
 انعم على الذين يبدلونه ومن ابطل شيئاً منه فغضب الله على
 الذين يبدلونه ولا يحل لمن يؤمن بالله واليوم الآخر وسلاكته
 ورسله وكتبه واليوم وان كان سلطاناً يتعالى قدره او وزيراً
 يتلازم بداره او أميراً يتحترق امارته او قاضياً يلوغ عليه
 اثر العدى بعلامة او امارته او متعلماً او متبشيراً كأننا
 من كان ان يسعى في ابطال هذا الوقف السابق ذكره او
 يأذن في تغيير شرطه من شروطه وتبدل حقوقه ورسومه والجلولة
 بينه وبين مرسومه او يصرفه الى من هو غير اهل له فمن استخف
 لهوى نفسه الخبيثة الأماره بالسوء على تغييره من هذه الاوقاف
 المذكورة **ومشروطها** اوقفاً القمك بشئ منها فعله
 لعنة الله الملك البار ابطال القمك وان غلبت من الامرار
 وعليه غضبه الدائب وله عذاب واصب او عليه لعنة
 الملائكة المقربين ولعنة الانبياء والمرسلين ولعنة جميع
 الاعداء من الاولين والآخرين الى يوم الدين ولا يقبل منه
 صرف ولا عدل ولا يقبل منه البتة صدقة ولا صوم ولا
 حج ويصيح والله اكبر عليه غضبا يوجب الخذلان
 والحرمات من الرحمة والغفران واي من حارب الله ورسوله
 في ابطال هذه الوقفية وهذا الوقف **تمسكتا** ظالم او غير ظالم
 ومن واي عاشم او غير عاشم او قاض عالم او جاهل او عفت
 تقى او فاسق متجاهل خال الله سبحانه وتعالى خصمه وولي
 يوم القيمة وهو ربه محامل سوء صنيعه وقبح فعله ومثوق
 مقعد من النار وصنعية بسوء الدار يوم لا ينفع الظالمين
 معذرتهم ولهم العنة ولهم سوء الدار يوماً شخص في
 القلوب والابصار يوم يجد كل نفس ما عملت من خير محضراً
 وما عملت من سوء يود لو ان بينه وبينها احداً بعيداً
 واستهد ذلك الاك على **حكمه** النافذ وقضائه المانع من
 احتف به مجلس من الامناء الانيات والعدول الثقات
 وجرى ذلك في اوائل شهر الله المظلم شوال من شهر
 سنة خمس وثلاثين وثمانمائة هجرية والمجد لله وحده .
 ووقف ايضا الواقف المذكور جميع ارضن معروفة
 بخافلا مسعود كائنة بدارنده بقر لجه بوند محدوده بملك
 الحاج فقيه الكرام قبلة وملك ورثة حاني قدما حمان
 وملك بلهان عبد الله المحمدي شرقاً وتمامه ملك ولد بونين
 يعون وبانهر غرباً وجميع قطعة اخرى مشهورة بعلى السراج
 محدوده بأرض تدعى ببارا قبلة وملك محمد بن مقبل آغا
 شمالا وبانهر شرقاً وملك ورثة اسكندر غرباً بجميع حدودها
 وحقوقها وبل هو لهما داخل فيهما واخراج عنهما وانقطعة

المحدودة المذكورة كائنة بمحدومجى ذلك في التاريخ المسطور .
 ووقف الواقف المذكور جميع القرية الشهيرة بقتلو
 (المحدودة) بتقوم قرية جاشون وتمامه قرية انندوله قبلة
 وتقوم قرية غازي شرقاً وجرح قرية سدروه شمالاً وتقوم قرية
 سركو وتمامه الطريق الذي يذهب الى قرية كدن وبعض اراض
 قرية جاشون غرباً بمجملة الحدود والموقوف وتلك القرية من اعمال
 دارنده وجميع الارضن المعروفة بكوكبو اوقاف المحدودة بملك
 سودون آغا وتمامه ارض تدعى بكافري قبلة وبزقاق مار
 ابي كرم صراد شرقاً وملك محمد بن كوكبي شمالاً وبطارارمه
 غرباً وجميع الجنة المنسوبة الى علماء الدين بامنا الاثنته بدارنده
 جنب العمارة المحدودة بالنهر الكبير شرقاً ووقف العمارة المزبورة
 شمالاً وتمامه ملك مطلق بل ووقف المستوفى غرباً وبالساقية
 وراوها ووقف رحيمية جاشون وتمامه وقف فريد الدين قبلة
 بمجملة حقوقها وجميع سبعة وعشرين دكاناً كائنة بدارنده
 بالقرب من البرازية الموقوفة على العمارة المذكورة فمنها
 دكان واحد محدود بملك حنين وبالطريق وملك ابن اخي
 عثمان وبالوقف و دكان آخر محدود بالطريق وبالوقف
 وملك ورثة أمير وملك ورثة محمد ومنها دكان واحد محدود
 بالطريق وملك ورثة حضر وملك حاجي محمد وملك محمود
 ومنها دكان واحد محدود بالطريق وملك الحاج محمد وملك
 والمقبرة ومنها دكان واحد محدود بالطريق وملك حاجي محمد وملك
 ورثة حاجي احمد بن محمد وملك يوسف ومنها دكانان متصلان
 محدودان بملك محمد آغا وبالطريق وملك ورثة حضر وبالوقف
 ومنها دكان واحد محدود بالوقف وملك نذر الدين والمقبرة
 وبالطريق ومنها دكان واحد محدود بالطريق وملك ورثة برهان
 وبالزبله وملك بايزيد ومنها دكان واحد محدود بالطريق وملك علي
 من الجانبين وبالزبله ومنها دكان واحد محدود
 من الجانبين وملك الحاج علي وبالطريق ومنها دكان واحد محدود
 بالطريق وملك ورثة برهان وبالزبله وملك كجك جاجوس
 ومنها دكان واحد محدود بالطريق وملك حاجي علي وملك ورثة
 أمير والمقبرة ومنها جميع الدكانين مع المعصرة المحدودين بالطريق
 وملك سنقر شيخ وملك كياخاتون وملك محمد آغا ومنها دكان
 واحد محدود بالطريق وبالوقف وملك ابن بزرجي وملك محمد ومنها
 دكان واحد محدود بالطريق وبالزبله وبالوقف ومنها دكان
 واحد محدود بالطريق وملك الحاج علي والمقبرة والمعصرة الحرة
 وجميع دكان واحد محدود بالطريق وبالوقف وملك اخي احمد
 والمقبرة ومنها دكان واحد محدود بالطريق وملك اخي احمد وبالوقف
 وملك حضر ومنها دكانان محدودان بالطريق وملك حاجي علي
 وبالوقف والمقبرة ومنها دكانان متصلان محدودان بالطريق
 من الطرفين وملك محمد بن محمود من الجانبين ومنها دكانان

متصلان محدودان بالطريق من الصوبين وملك ورتة أمير
 وملك حاجي محمد وملك محمد بن طائي ومنها دكان واحد
 محدود بالطريق وملك جعفر وملك محمد بجملة
 الحدود والمحقوق وسائر المنافع داخل او خارجا وفقا
 شرعيا وحسب مرعيا على مصالح العمارة المزبورة مشروطا
 بالشرائط والتقيود والصوابا لالمشراط في الكتاب الذي
 فاخته السيد الله رافع القبة الخضر وحاتمته والمجد لله
 وحده اعلى لهذا الكتاب وجري ذلك في التاريخ المطور
 والمجد لله الملك الغفور والصلوة على نبينا محمد شفيع يوم النقا
 ثبت ما فيه عندي بشهادة العدول وحكمت
 بلزومه صرته الفقير امير علي بن امير المولى
 الخلافة بالعسكر الفرماني

ولت بما هو طريق التوثيق منها ان الواقع الخبير المذكور
 وقف على مصالح العمارة المزبورة جميع القرية المدعوة بدروى
 الكاشفة بسواد مدينة لارنده تحت وادي قرية قوني المستغنية عن
 التجدد لشهرتها في جميع القرية المحروقة بالكون في توالي كونه
 تكتيها لاشتهارها والفرادها باسمها في مكانها وجميع الحامين
 المتلاصقين للرجال والنساء اللاتنين بقصبة بور من اعمال
 صدينية لكيدة المستغنية عن التجدد لشهرتها في جميع القرية
 المعروفة بالكون في توالي كونه كعدة الحدوده بقرية ملكوي وبقرية
 تيل سوييس وبقرية نار والطريق الاعظم بجملة حدودها
 وحقوقها وسائر ما يضاف اليها ويعد منها وفقا صحتها شرعيا
 وحسب جميع ما ذكرها من مصالحها ككتاب في اواخر شهر
 الربيعين سنة سبعين وخمسة عشر
 ثبت مغفونه عندي صرته علي بن محمد
 القاضي بلارنده عرسها الله التقوى

(Bey tane şahit ismi yazılı olup tam
 olarak okunamadı. Matnancım)

ومن جملة اوقاف العمارة المذكورة المحدودة جميع الارض
 ذات الاشجار الشهيرة ببلد باغ اللاتنة بمدينة لارنده
 المحروقة فوق جسر غازي التي امام الطاحونة المشهورة
 بطاحونة ابوبكر احم حدودها يندخل الى الشارع الاعظم شرقا
 وسمى الكرم الشهير بكرم ابن الحاج علاء الدين قبلة وحيا بجملة
 اوقاف العمارة المذكورة والى كرم نساء الدين قديما غريبا والى
 الكرم المعروف بكرم الامام المرحوم برهان الدين البغاري
 شمالا وقفها الواقف المذكور اعلى الله شاناه وادخل على
 العالمين برهاناه مع ما فيها من العمارة وجميعها البناء
 بجملة حدودها وحقوقها وطرائقها ومرافقها وترايعها ولواحقها
 وسائر منافعها على مصالح العمارة المزبورة على الشرائط
 التي ذكرت اولاً ولا يتناول اي ذكرها ههنا والشرائط
 المذكورة حشرا الا فيها بلا تغيير ولا تبادل وفقا صحتها شرعيا
 وحسب ما صرح بها مؤبداً مغلداً لازماً لا يجوز ولا يوقف ولا

يستبدل ان يرث الله الارض ومن عليها وهو خير الوارثين
 فمن بدله بعد ما سمعه فانما اطمه على الذين يبدلونه ان الله
 سميع عليم وحكم بصحة الوقت ولزومه الحكم الموقف اعلاه في اواخر
 شعبان سنة ثلاث وأربعين وخمسة عشر في سنة اولاً
 و آخر ٠ ومن جملة اوقاف العمارة المذكورة جميع الطاحونة
 الجديدة الالائة بمغارة الجديدة المستغنية عن التجدد
 للشتهار وبالانتساب الى الواقف خلدت معدته ومنها جميع
 الارض ذات الاشجار اللاتنة بلارنده على طريق الحاج جليل
 حدودها تلتقى الى الطريق المذكور والى الواقف من الطرفين
 والى كرم صاروم بلديان وملك سيدى والمجلة بجملة حدودها
 ومرافقها على مصالح العمارة المذكورة على الشرائط المتبعة
 المذكورة اولاً وفقاً صحتها شرعيا لازماً في بدله فعليه اتمه
 كتابه الموقف بخلافه في شهر ذي القعدة سنة تسع واربعين وخمسة عشر
 وحسبنا الله ونعم الوكيل

شهد بذلك
 سلطان بن محمد بن العدا في يوم الثلاثاء بن محمد بك العدا في
 شهد بذلك
 محمد بن سلطان بن محمد بك بن العابد بن ابن برهان الدين
 العدا في
 صرته بخطه

وهنا يزيد الصدق والداد بسم الله الرحمن الرحيم اشهد
 على اقرار من تناهس بذكر دعائه رافع وفاد ويفتح بنشر بنائه
 كل حاضر وباد حشادة طالب من الله خير الزاد يوم التناد وعلى
 حكم الحاكم بالوقفية والتسجيل بالطريق المعتاد وانا محمد بن محمد
 بن الياس بن بلال كاتب ههنا سواد ههنا الله تعالى الوكيل
 الحق ومجتبة البرشاد

اشهد في الحاكم على الحكم بصحة الوقفية وانا علي بن الياس
 ذوالجرم والخطية عفا الله عنهما بالطافه الجلية والخفية
 وانا على ذلك من انا هدين
 صرته محمود بن شيخ محمد الكاتب

(Bunlardan başka 83 şahit ismi yazılı
 olup okunamadı. Şahit buraya gazilmedi.)
 ثبت مصونه باقرار الواقف المذكور
 صرته علي بن محمد رجعها الغفور
 الحاكم بمدينة لارنده ههنا عن الغفور
 عفى عنها

واقف الواقف المذكور خلدت دولته على مصالح العمارة
 المارة ذكرها والحقه بالمرور قبل جميع القرية اللاتنة ناحية
 قلعة مندوس الشهيرة بزنية الحدوده بتقوم قرية طراس

الله ولي التوفيق

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين

له الملك وله الحكم و إليه ترجعون

المحرر في هذه الوثيقة الشرعية مقرر على الطريقة المرعية زبره الفقير أحمد بن سليمان بن كمال عفا عنهم الملك المتعال.

موه الافتتاح الحديث بما به حسن مطلع الآن و التحديث و الدخول في عدد الاعتداد من ذكر الله الملك الحق الجواد أقول و بالقبول جدير و لا ينبئك مثل خبير هذا كتابنا ينطق عن الحق و الصواب و يقشع عن وجه الصدق غمام الحجاب بحيث إذا نظر الناظر فيما فيه و أدبره من قواده إلى خوافيه من أصل الوقف و شروطه و ضوابطه و عامة قواعده و وصله و روابطه و سياره دلّ فيه عليه بألفاظه الصحيحة من فحوايه الظاهرة الصريحة المعربة عما اعتنى بشأنه الواقف رسخ قدمه من مباحض المواقف من تعيين الموقوفات و المصارف و كمية ما يصرف من ريعها الأكل متمماً الصارف العارف و تعيينه متولياً و غير ذلك ألفاه طراً على نهج الصحو الشريف خلواً عما توجهت شيئاً من الخلل و الفساد لا جرم أنني قد حكمت بهذه الوقفية صحةً و لزوماً و إبراماً على عقب إثبات طريقة التسجيل إتقاناً و إحكاماً مشهداً على ذلك على سوس الأشهاد من بغنائهم في الاستشهاد و الإشهاد حرره الفقير سراج بن سعد الدين الحنفي نصره الله القوي بلطفه الخفي.

ثبت مضمونه عندي و حكمت بصحته و لزومه حرره الفقير إلى الله الغنيّ علي بن محمد بن سليمان فقيه القاضي بمدينة لارنده حرسها الله القوي حامداً الله العليّ و مصلياً على النبي الأمي في تاريخه. تأملت ما حرر فيه و ألقيته شرعي الفحوى فأجريت عليه قلم الصواب و الارتضاء المفتي أبو سعيد بن عيسى عصمه الله تعالى عن الزلل في الإفتاء.

الحمد لله رافع القبة الخضراء بكامل قدرته و واضع بساط الغبراء بشامل نعمه متوج قمم الأفلاك بكوكبين وضاعين يختلفان ولا يختلفان كأنهما الأمان ممن حان أو نونان مؤتلفان ناصب النوائب إنه كل مسير سالك سدّ للمسالك و مهداة كل متعسف في المهالك هالك بسط البسيطة قراراً للسكان ومهداً لاستراحة الأنفس و الأبدان و سبباً للتقلب في البلاد و مظهره للتفاضل بين العباد أنه لو أناره على التقلب و أجري على الطاعة و التقرب و يطمسوا بالكتاب المنافع إلى العمل النافع و العلم الرافع فبسطه أو بمدارب و تحرير و إسعاده لدارين فسبحانه من مدر لملكوت الأرض و السماء مستأثر بأحسن الأسماء دلت قدرته الباهرة و آياته الظاهرة على عظم ذاته و سبحان وجهه و صفاته و أنه واحد غير مُشارك في قضاياه و حكمه عالم لا يعزب مثقال ذرة عن إحاطة علمه و له العزة و البقاء و العظمة و الكبرياء لا مفزع إلا إليه و لا متوكل إلا عليه يستفتح خزائن نعمه و يُدخل من يشاء في رحمته و نشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له شهادة تنمو بها شجرة التوحيد في جنة المعارف

ونشهد أن محمداً عبده ورسوله المختص من عنده لفيض دوارف العوارف و الصلاة والسلام عليه و على آله الأولياء و أتباعه الخلفاء و العلماء و سلم عليهم تسليماً كثيراً و بعد :

فإن الله تعالى لما اقتضت حكمته البالغة أن يستعمر العالم خلق فيها بني آدم مكنهم من القربة و الطاعة وكلفهم قدر الواسع و الاستطاعة فأطعمهم الثواب و أنذرهم العقاب وحذرهم الموت و عاقبته و البعث و خاتمته وأن الأجل محدودة و الأنفاس معدودة و كلُّ مجازى بعمله غير مرضى على طول أمله فما أخلق المطيع أن يقدم على استعداد المعاد و يقدم لسعيه إيجاد راحله و زاد إذ قطع الله الأعدار و أبلغ الأندار بأن أرسل الخلائق وأنزل الكتب أتبع رسلاً مبشرين ومنذرين معذرين على التبليغ غير معذرين

ففتبتوا الشرائع و الأحكام و أوضحوا طرق الحلال و الحرام فمن ذبلت العاقل المبسط المعامل من أن يتبع مظان الخيرات و يتطلب مآب المكرمات و أن ممن ساعدته السعادة و العصمة و راوحتة السيادة و الهمة السلطان الأعزُّ الأكرم والحاكان الماجد الأجلُّ الأشهم ذو الجد السري و الملك السني و الخلق الرضي و الرأي الوصي قد ورث مواريث سلطنته الباهرة القاهرة و استحق بركات ميامين مملكته الطاهرة الزاهرة كابراً عن كابر عن أسلافه السلاطين المنسل من أكارم ذوي المكارم من بين الملوك و الخواقين تاج ملوك العباد ممشى رواحل قوافل قوانين الإنصاف و الانتصاف فيما بين قاطبي ؟ - - البلاد الأمير الكبير الماجد الخطير سلطان تاج الدين ابراهيم بن محمد بن علاء الدين بن خليل بن محمود بن قره مان فإنه لا يزال سلطاناً و على العالمين برهاناً قد ذب و سب لم يزل معتنياً بالعوارف و المعارف يتخذها عند المعارف و غير المعارف متصرف الهمة إلى استدامة صحبة العلماء الكبراء منجر أولاً عنه نحو الاستظهار بدعوات المشايخ و الفقراء و لما فرغ سمعه الشريف و طنُّ أذنه الكريم فيما ثبت أحاديث الصحاح النبوية و صحَّ في الأنبياء الصرائح المصطفوية على قائلها أحمد التصلية و التسليم و على الناطق بها أكمل التحية من كل قلب سليم حيث قال : ينقطع عمل ابن آدم إلا عن ثلاث صدقة جارية و علم ينتفع به و ولد صالح يدعو له بالخير-أشربت همته الملكية استقرب بهمته و عزيمته الملكية إلى إحداث حدوثه في الخير عديمة المثل و المثال و رفع قواعد عمارة يُضرب بحسنها الأمثال + ليكون له صدقة جارية و يصير بذلك من جرى في الخير مجازيه سيمًا و قد عزم ان يفوز فيه بالحسينين و يحوز من مهمات الدين العظيم + بأن يتخذ طرفاً منه مسجداً ومصلى فيه بالجماعات و يشتغل فيه على درور الأوقات و كرور الساعات بالتلاوات و القرآن تعظيماً لأمر الله تعالى و يطعم في طرف آخر أنواع الأطعمة الرايعات للواردين من كل الجهات في كل الحالات شفقة على خلق الله تعالى فيكتنف الفضل بفطرته و بحيطه تجانبه و نظر بجناحيه هذين إلى شرفات بها باب الكمال المباحة له من ميز الملك المتعال المعدلة من جزيل ذي الجلال و الجمال من اقتباس أثار ذخائر الجنان و اقتناصها يوم اذا اقتضت التوبة إلى طيران الأرواح من أفاصها و حتى يبني له الأضعاف من قصور الجنان جزاء وفاقاً و ينال بذلك يومئذ نفعاً عظيماً و ارتفاقاً فبناها على أبداع نظام و أحسن تأليف و أطرف أحكام و أطرف ترصيف لا بنى لها ثان فيا لها من عمارة لم يبين مثلها بان كأنها جنة الطلاب أو حوراء أعتب بعلاء صدقها الخطاب شعر

عمارة كان ماء نهرها الكوثر و شميم تربها المسك الأذفر و فرش صحنها اليسيم و المرمر بنى السلطان المذكور دامت سلطنته هذه العمارة الفاتحة البنيان و الترصيف المستغنية عن سمة التعريف و التوصيف و وقفها و حبسها و أبدها و خلدتها و تصدق بها بنية خالصة هي حقيقة إخلاصه و رغبته فيما له عند ربه من نجاته و خلاصه و رؤية ما في جنة الخلد درجته و مقامه و تمحيصاً لما أقر فيه من ذنوبه و آثامه و كي يجد ما عمل من خيره هذا محضراً يوم يجزي الله المتصدقين إنه لا يخيب رجاء الراجين و لا يضيع أجر المحسنين و وقفها مع جميع ما يأتي ذكره في هذا الكتاب في حال نفاذ تصرفاته الشرعية فيما له و عليه وفقاً صحيحاً شرعياً باتاً نافذاً لازماً على الفقراء و المساكين لتكون مسكناً و مراحاً لهم و للصادرين و الواردين من طوائف المسلمين غرباء كانوا أو غير غرباء من ايّ طائفة كانوا من السادات و المشايخ و الفقهاء و غيرهم قاطنين هناك أو ظاعنين او عابري سبيل واتخذ منها أيضاً مسجداً و مصلى لمن صلى كما اتخذ و أمر مقام ابراهيم مصلى و دار حفاظ و قراء يتلون فيها كلام الرحمن لعله ينال بذلك أجزل الغفران و أكمل الرحمة و الرضوان و موضع أضياف يواس فيه على إطعام طعام الوليمة الدائمة الابراهيمية الخليلية طمعاً بذلك في تناول أطعمة الجنة الإلهية الجليلية و تلك العمارة محاطة بأماكن إليها يلتزق أطرافها و لديها تبعات حدودها الأربعة و بها اكتنفاها الأول لزريق ملك و رثة مقبل المحمدي و الثاني لزريق النهر الكبير و الثالث لزريق الساقية و راءها وقف منسوب إلى **خانقاه رحيمة خاتون** و الرابع ملك الأمير **مصطفى ابن محمد بك العلاني** و تمامه وقف منسوب إلى المرحوم المغفور له **جلال الدين المتوفى** رحمه الله و موضعها معروف ب **يوغون ديوار** في مدينة **لارنده** بظاها في الجانب الشرقي منها و إذ قد رفعت قواعد هذا البنيان

المرصوص على أيدي عامرين من أهل الخلوص له و الخصوص وقف عليه تقبل الله خيراته و أثبت ثمرات القبول من أفنان شجرة إحسانه عدة أملاك ذكر أنها له لا تتريب في أنها حلال طيب في الشرع و حق له طلق مطلق للتصرف فيه حسبما شهد له الأصل و الفرع و أنه متفرد في تملكها لا حق لأحد في شئ منها إلى حين صدور هذا التصرف منه ومنها : سبعة أسهم و عشرة أجزاء من سهم واحد من أصل اثني عشر سهماً من جميع الحمامين المتلاصقين للرجال و النساء الكائنين **بلارنده** بالمحلة الشهيرة **بسئله كوي** المحدودين بطريقين من الطرفين و بالخان المسبل و بملك أخي **علي بن ملك اللباد** وقف الواقف المذكور فيه عليه شدّ الله أعضاد سلطنته و شيد أركان مملكته هذا السهم المزبور من هذين الحمامين بما له من حدودهما و حقوقهما و مراقفهما و قبابهما و حياضهما و بركهما و مسلخهما و قدورهما و موضع إيقاد النار لهما و مجاري مياههما و مسيل أمطارهما و ملقى رمادهما و كناسهما و بكل قليل و كثير داخل في كل واحد منهما أو خارج عنه وفقاً صحيحاً شرعياً و عن الموانع و الأمور القادحة في الصحة خليئاً عريئاً بحيث يتفق على صحته علماء الأمة المجتهدون و عظاماء الملة الأجلة المعتمدون ومنها: النصف الشايح من الحمام العتيق المنسوب إلى **باشا الكائن بلارنده** بالقرب من الدرب المعروف ب **أغرجه** المحدود بالطرق الثلاثة من الأطراف الثلاثة و الطرف الرابع بملك **شيخ اسماعيل بن المجدد**

الذواق وقفه الواقف المذكور دامت دولته وعلى العدى صولته بجميع حقوقه و مرافقه و بكل قليل أو كثير داخل فيه أو خارج عنه وفقاً صحيحاً شرعياً و عن المبطلات عرياً برياً صحة متفقاً عليها بين الأئمة المجتهدين المهديين ومنها : جميع الحمام المعروف ب**جاردقلو** الكائن ب**لارنده** بالقرب من **حسين غازي** التي أحد حدوده الطريق و ثانيها الجنينة المنسوبة إلى مدرسة **ولد الحاج علاء الدين** و الثالث المدرسة المزبورة و الرابع بمحله تعرف ب**كريم الدين** وقفه الواقف المذكور بجميع حقوقه و مرافقه و كلّ حقّ هولده داخل أو خارج عنه عليه وفقاً صحيحاً شرعياً باتاً نافذاً متفقاً على صحته و منها : جميع الأرض المعروفة بعقرب الكائنة ب**لارنده** أحد حدودها ملك و رثة **خواجه** المعروف ب**جكجي** و ثانيهما طريق ذاهب إلى **إيدموت** و ثالثهما وقف منسوب إلى **تاج الدين** و رابعهما ملك **إنسان** و تمام هذا الحد لزيق الوقف و ملك أخي **محمود** وقفها الواقف المذكور على العمارة بجميع حقوقها و مرافقها و كل حقّ هو لها داخل فيها أو خارج عنها وفقاً صحيحاً شرعياً و منها: جميع الضياع و العقار المشتملة على القرى و المزارع إحدى القرى و هي أعظمها و أشهرها قرية **قالين آخور** والباقية

هي المسماة ب**قزلجه كوي** و **قياجق** و **اورته ويران** و المزارع هي مزرعة تعرف ب**كافرويراني** و **بيلجك** و أخرى ب**جبللق** و مزرعة أخرى **باجه** و أخرى **بيلجك الأصغر** و هذا المجموع محدود و محفوف من الجوانب الأربعة بقرية **كينوك** إلى تخوم قرية **كيرجه** و منها إلى تخوم مزرعة **يارمجه** و منها إلى تخوم قرية **كلو** و منها إلى تخوم قرية **دكلندك** و منها إلى تخوم قرية **قتيق** و منها إلى تخوم قرية **سميل** و منها إلى المسيل الأعظم و منه إلى جسر **طشان** و منه إلى تخوم قرية **يواجوق** و منها إلى تخوم مزرعة **فصلجق** و منها إلى تخوم قرية **بلجق حصار** و منها إلى تخوم قرية **إمره كوي** وقف الواقف المذكور جمع الربّ الغفور له إلى سلطنته الدنيوية السلطنة الأخروية جميع هذه الأراضي المزبورة بما يشتمل عليه بجميع حدودها و حقوقها و مرافقها و رسومها و كل قليل أو كثير خارج عنها أو داخل فيها عليها وفقاً صحيحاً شرعياً متفقاً على صحته بين الأئمة المجتهدين و منها : جميع النصف الشايح من القرية المدعوة بعقربات من أعمال مدينة **لارنده** المشتملة على الموضع المسمى **قزل كليه** و مزرعة **دكمي** و **ارنداوينه قشلاقي** و هي محدودة محفوفة من الجوانب الأربعة بتخوم قرية **أيسره** و منها إلى الجبل و منه إلى تخوم **بوسله** و منه إلى تخوم **ألتره** و منها إلى تخوم قرية **يغمورلار** و منها إلى تخوم قرية **قرجلار** و منها إلى مزرعة **سينق آخور** وقف الواقف المذكور ثقل الله ميزان حسناته هذه القرية المذكورة مع مضافاتها المزبورة بجملة حدودها و حقوقها و مرافقها و كل حق هو لها داخل فيها أو خارج عنها عليها وفقاً صحيحاً شرعياً باتاً نافذاً خلباً عن القوادح في الصحة متفقاً على صحته بين الأئمة المجتهدين و منها: جميع النصف الشايح من الخان المدعو ب**خواجه ولي بن بنكال** الكائن بمدينة **لارنده بسنله كوني** الملتزق حده الأول بالطريق الأعظم و الثاني بالطريق الآخر الأعظم و الثالث البزازية التي سنذكرها عن قريب و الرابع بالمحلة وقف الواقف المزبور عليها هذا النصف بما له من الحدود و الحقوق و المرافق و بكل حق هو له داخل فيه أو خارج عنها وفقاً صحيحاً شرعياً باتاً نافذاً خاويماً عن كل ما يصاد صحة الوقف و منها: جميع البزازية الكائنة ب**لارنده** بجانب الخان المسفور أنفاً المتعين حده الأول و الثاني و الثالث كل واحد بالطريق و الرابع بالمحلة وقفها الواقف المزبور عليها بجملة الحقوق و الحدود و التوابع و اللواحق و بكل حق داخل فيها أو خارج عنها وفقاً شرعياً باتاً نافذاً عمّا يفسده خالياً و بما يصححه حاوياً و منها جميع الكرم المشهور ب**خواجه لولو** الكائن ب**لارنده** بموضع **جاقللوجه قور** المحدود

بالشارع الأعظم و بالوقف و بملك سنفور آغا الإبراهيمي المعروف بكرم زنيق وقفه الواقف المذكور عليها وفقاً صحيحاً شرعياً متفقاً على صحته بين الأئمة ومنها : جميع القرية المدعوة بأفرا الكائنة بلارنده المحدودة بتخوم قرية أكي كليسه وبتخوم قرية جاويش

و بتخوم قرية كردلسون و بتخوم قرية داقنده و بتخوم قرية كدر فكمي وقفها عليها بجميع حقوقها وحدودها وبكل حق داخل فيها أو خارج عنها وفقاً صحيحاً شرعياً وحبساً صريحاً مرعياً باتاً نافذاً متفقاً على صحته بين أئمة الاجتهاد بحيث لا يرد راد و لا يصد عنه صاد ومنها : جميع الأرض الصالحة للزراعة الكائنة بأمكسون من توابع لارنده المحدودة بملك أحمد و بالنهر و بالجدول و بالوقف وقفه بجميع الحدود و الحقوق بكل حق هو لها داخل فيها أو خارج عنها على العمارة وفقاً شرعياً باتاً نافذاً متفقاً على صحته ومنها : جميع الأرض الصالحة للزراعة كائنة بموضع قوى من أعمال لارنده محدودة بملك خديجة خاتون بنت يوسف أمير آخور و بأرض تدعى بجولي و بملك ورثة مقبل المحمدي و بالنهر وقفها عليها بجميع حدودها وحقوقها وبكل حق داخل فيها أو خارج عنها وفقاً صحيحاً شرعياً نافذاً متفقاً على صحته بين الأئمة ومنها : جميع الكرم المنسوب إلى حاجي يوسف الكائن بلارنده بمقبرة قاض المحدود بالطريق من الطرفين و بالأرض الخلو من الطرفين وقفه الواقف بجميع الحدود و الحقوق وبكل الحق الداخل فيه و الخارج عنه عليها وفقاً شرعياً باتاً نافذاً متفقاً على صحته ومنها : جميع الكرم المنتمي إلى ولد الحاج علاء الدين مع العمارة المبنية فيه الكائن بلارنده بالقرب من طاحونة بكرأجه التي هي أيضاً من جملة الموقوفات على هذه العمارة و سنذكرها عن قريب حداه الطريقان و الحد الآخر بك باغي و الحد الآخر لزيق ملك ورثة مقبل المحمدي وملك حاجي بكر وقفه الواقف المذكور عليها بجميع حدوده وحقوقه و بكل حق هو له داخل فيه أو خارج عنه وفقاً صحيحاً شرعياً باتاً نافذاً متفقاً على صحته بين الأئمة و علماء الأئمة ومنها : جميع النصف الشايح من طاحونة بكرأجه الكائنة بلارنده بالقرب من الجسر الجديد حداها النهر الكبير و الثالث مسيلها و الرابع الطريق وقفها عليها بجميع الحدود و الحقوق وفقاً شرعياً متفقاً على صحته بين الأئمة ومنها : جميع النصف الشايح من طاحونة حاجي علي الكائنة بلارنده المحدودة بالطريق و بالمسيل الذي يسمى بالبركي سوجق و بالنهر الكبير الجاري إلى صوب غازي ألتى و بملك ولد ناظر وقف الواقف المذكور عليها هذا النصف بجميع الحدود و الحقوق وفقاً صحيحاً شرعياً متفقاً على صحته ومنها : جميع الفرن الكائن بلارنده قبالة العمارة المزبورة حدودها الثلاثة لزيقات وقف العمارة المزبورة و الرابع لزيق ملك ورثة مقبل آغا المحمدي وقفه الواقف المذكور عليها بجملة حدوده و حقوقه وبكل حق داخل فيه أو خارج عنه وفقاً شرعياً متفقاً على صحته بين الأئمة ومنها: قرية معروفة بويرانلوسالور

كائنة بصحراء قونيه محدودة بتخوم قرية سرجلر و بتخوم قرية أفشار و بتخوم مزرعة ملكة و بتخوم قرية مسجدلوسالور وقفها عليها بجميع حدودها و حقوقها و بكل حق لها هو داخل فيها أو خارج عنها وفقاً صحيحاً

شريعياً متفقاً على صحته ومنها : قرية **بالغده** من قرى **بكشهر** محدودة **بارطاش** و **بقانلوجه** **اوز** و **بابروق** و **بتخوم** مشترك بينه وبين **كوشك** ومنها قرية **عمرانلي** محدودة **بييك بيكار** و **بدوست بكى** و **بجادرآعاج** و **بابروق** ومنها : قرية **ايشيق بيكار** المحدودة بالطريق الذاهب إلى **بكشهر** و بالنهر القديم و **بقروبيكار** و تمامه **قياببيكار** وقف الواقف المزبور جميع القرى الثلاث المزبورة بجميع الحدود و الحقوق عليها وفقاً شرعياً متفقاً على صحته بين الأئمة ومنها : القرية المدعوة **بشمس الدين** من أعمال **موت** بموضع يعرف **بكنجلو** المحدودة **بكوك سو** و بالنهر المعروف و **بكنجلو** و بالجبل و بتخوم قرية **كرجو** وقفها الواقف المزبور عليها بجميع الحدود و الحقوق و التوابع وفقاً شرعياً باتاً نافذاً متفقاً على صحته بين الأئمة وحبس لا زالت الألسن ناطقة بأبنيته و الأصمحة مستلدة بطيب أدعيته هذه الأمور المجددة المعددة المفصلة من الحمامات و العقارات و الضياع و المزارع بجملة توابعها و لواحقها و رسومها و مصالحها و أراضيها و مساكنها و سهلها و جبلها حريمها وشعابها و مراعيها و أشجارها و أحجارها و سائر أدواتها و أبوابها و أغلاقها ومياها و جداولها و سائر مقولاتها و كل حق لها هوداغل فيها أو خارج متصل أو منفصل حبساً ابدياً حكماً تناسلاً لا يباع و لا يوهب و لا يورث إلى أن يرث الله الأرض و من عليها و هو خير الوارثين فشرط ابقى الله مهجته في دولة شامخة أطواها و عزه محكمة أوتادها التصرف و التولية في هذه الأوقاف لنفسه ما دام في قيد حياة نشأته الأولى فإذا حان حين الحين و أقصت التوبة إلى أن يطير طير روحه الكريم إلى فضاء نشأته الأخروية شرطها لأصلح أولاده ثم لأصلح أولاد أولاده ثم إلى أن ينخرط قوافل رواحل نسله في سمط السارحين في رياض الجنة فإذا كان كذلك شرطها دام توفيقه للخير و دفع الضر لأظهر الناس ديانة و أمانة من سلطان أو قاض في كل عصر و زمان و في كل عهد و أوان و شرط أيضاً ثبت الله أقدامه على ميز التوفيق و مشاها على أشد صراط و أقوم طريق أن ما يحصل من دخل الأوقاف المذكورة و ريعها يصرف أولاً إلى مافيه إصلاح العمارة تعميراً و ترميماً إعادة للزائل و إبقاء للقائم و حفظاً له عن التزلزل ثم ما فضل من ذلك يصرف إلى ما فيه بقاء أرقاب الحمامات و الطاحونات و العقارات عامرة و حصول منافعها متكاثرة ثم ما فضل من ذلك يصرف إلى أرباب الوظائف إمامة

و تأديناً و تلاوة أو خدمة في العمارة على أنواعها و سيقص من أنبأ هذا الشأن و إن حصة كل كم و كيف متى و ثم ما فضل منه يصرف إلى إطعام الطعام الراتب على الخلق عموماً على الفقراء و خصوصاً لأهل الخصوص الحضر به صدوراً و وروداً ليوم طعنهم و يوم إقامتهم و يكون عدد قصاع الأطعمة في كل دفعة من دفعو الإطعام على الخاص و العام أقلها مائة قصعة مترقياً عددها إلى المائتين حسب تزايد المطعمين و يكون الإطعام من كل يوم مرتين و يزداد عليهما عند مساس الحاجة إليه ثم ما فضل من هذا كله بوضع الله تعالى البركة في مستغلات الأوقاف بجميع الفاضل عند المتولى معداً لا لشراء وقف آخر بهذه العمارة الشريفة فإذا انتهر فرصة ملك ذي ريع يشتري لها و شرط أيضاً أن يكون جماعة عدد الملازمين لتلاوة كلام الله تعالى اثني عشر نفساً لكل من العشرة كل عام مائتان وخمسة و عشرون درهماً من الفضة الخالصة و يكون واحد من العشرة إماماً في العمارة المزبورة يصلي في الناس الصلوات الخمس بشرط أن يكون أهلاً للإمامة عالماً بما يتعلق بها و يكون

حنفي المذهب و الآخر مؤذناً فيها في الصلوات الخمس بشرط أن يكون عالماً بالأوقات الخمس خروجاً و دخولاً حنفي المذهب فإذا اعتزى للإمام ما يكون به معذوراً شرعاً و عرفاً في تخلفه عن إقامة وظيفة الإمامة ينوب منابه من يصلح لشأن الإمامة وكذا هذي الرخصة أعني إقامة الغير مقام الأصل يعمر التلاوة و الأذان أيضاً إذا نابت نائبة اضطرت التالي و المؤذن إلى التخلف بحيث عده الشرع أو العرف عذراً صحيحاً ينيب المعذور مكانه من يتلوا ما يتلوه و زيد للإمام لإمامته كل عام مائتان و خمسة و عشرون درهماً صار مجموع وظيفته أربعمئة و خمسون درهماً و زيد للمؤذن لأذانه كل عام مائة و خمسون درهماً من الفضة الخالصة صار مجموع وظيفته ثلاث مائة و خمسة و سبعين درهماً و يقرأ كل واحد من هؤلاء العشرة ثلاثة اجزاء من كلام الله تعالى كل يوم مجتمعين في العمارة بحيث يفوز الواقف كل يوم بكمال ثواب ختم كتاب الله تعالى بأن يهب منهم كل ثواب ما يتلونه للواهب و عين للتولية من جميع المحصولات العشر من غير زيادة و لا نقصان و عين أيضاً تلقاه الله بقبول عمله و أظفره على بلوغ أمله الحادي عشر من الموقوف عليهم المذكورين لمشيخة هذه العمارة و عين رفع الله درجته في الجنة و وقاه الله من شر الإنس و الجنة له كل عام سبعمائة و خمسين درهماً من الفضة النقية و من الحنطة السيفية كل سنة ثلاثين مداً بمد المدينة و الثاني عشر عينه الواقف المذكور و قى أجره بغير حساب لأن يدرس في العمارة

من التفسير و الحديث بعد أن يقرأ من المصحف الكبير ثلاثة أجزاء من القرآن و عين له كل عام ثلاثمائة و خمسة و سبعين درهماً من الفضة الخالصة و عين لطباخ الأطعمة في العمارة كل سنة من الحنطة عشرة أمداد و من الفضة ثلاثمائة درهم و للفراشين في كل عام من الحنطة عشرين مداً و من الفضة أربعمئة و خمسين درهماً و للغلامين البواب و حافظ حوائج الأطعمة من الحنطة كل عام عشرين مداً و من الفضة الجيدة ستمائة درهم و يصرف لإيقاد المصابيح و السرج و القناديل كل عام مائتان و خمسة و عشرين درهماً و أمر لا زال أمره نافذاً ماضياً و حكمه الحق على الكل دانياً أو قاصياً أن يكمل ما يحتاج إليه العمارة من الفرش و البسط و السجادات ثلاثون قطعة سنة منها تكون كبيرة فوضع بأمره العالي تلك البسط فيها وكذا خصص بأمره العالي في العمارة المزبورة من أدوات المطبخ أربع أدوات كبيرات مسميات في اللسان التركي **بغازغان** مصنوعات من النحاس و أربع أدوات مسميات **بجملك** مصنوعات من النحاس و أداتان مسميتان **بهراني** و خمسون صحناً نحاساً و خمس قصعات من النحاس و أربع أدوات مسميات **بييه سوز** و أربع أدوات مسميات **بكفكير** و خمس و سادات و خمسة بسط يقال بمثلها في اللسان التركي **دوشك** جعل الواقف المزبور جعل الله شأنه علياً هذه المزبورات من البسط و الأدوات وفقاً على هذه العمارة فصارت بتبعية هذه العمارة وفقاً صحيحاً شرعياً باتاً نافذاً خالياً عما ينافي صحة الوقف و شرط أيضاً أن يصرف المتولي همته آناء الليل و أطراف النهار إلى رفع غواش الغفلات عن عين بصيرته و يفتحها و يوقظها لاعون **الأول** : أن يكون مهيمناً و مراقباً دائماً على الشيخ الإمام و المؤذن و تالي القرآن هل هم على صلواتهم دائمون و على إقامة وظائفهم ملازمون فإذا استشعر أن منهم كسالى ينصحهم و يجادلهم بالتي هي أحسن فإن لم فبالوعيد بحط وظيفته أونة التخلف فإن لم فبإذاعة الحط بالفعل فإن لم تنجح و ضاقت الحيل و عيبت بالناصح الأعدار و العلل يختار من هو نعم البديل **الثاني** : أن يجري على هذا المنوال قائماً

على الفراش و البواب في عامة الأحوال حتى لا يغفل و لا يكسل الفراش فيما عليه من كنس أبواب العمارة و مصلاًها و سائر مواضعها و بيوتها و إلقاء ما كنسه على الخارج و بسط بسط العمارة و حصيرها كل في أوانه اللائق على أصوب الطرائق الرائق و لا يغفل و لا يكسل البواب أيضاً فيما عليه من خدمة الباب إغلاقاً و فتحاً و محافظة لأمتعة العمارة عن كيد السارقين ومكر الماكرين الثالث: أن يسلك المتولى سير الرأفة في حق أرباب الوظائف الملازمين عليها

المديرين عن استحقاق اللائمة و تطويل لسان الإعتراض عليهم و شرط أيضاً لازال مظهر اللينة الإبراهيمي الجليلي ومهبطاً لفيضان نور الإلهي الجميلي الجليلي أنه إذا نزل هذه العمارة من كبير الصفات و جليل الشأن واضح البرهان عالماً أو شيخاً أو غيرهما يتلقاه المتولى بالترحيب و نزله في أشرف موضع من العمارة يرحب و يسارع في إحضار ما حظه من الأطعمة مشفوعاً بخير سميد كما فعل إبراهيم بأضيافه إذا ما لبث أن جاء بعجل حنيد و تنابق في ضيافة الثلاثة دون انتقاص و ارتياب في حقه و حق مركوبه بالأعلاف و إعطاء الشعير له بالإنصاف و شرط أيضاً أصعده الله تعالى إلى مصاعد الكمال و أقعده على مقاعد الرقي في العز و الإقبال أن يكون كل من الشيخ و المتولى و الإمام و المؤذن براء الساحات عما يدنس من أعراض الأحرار أتقياء الحبور عن أن ينتسبوا إلى شئ من أفاعيل الأشرار و الفجار تحاشياً عن سببية سد باب فيض الأنوار على الكرام و الأخيار و شرط أيضاً قابله الله بالعون على إتيان ما فيه و رضوانه و يجتلب بمباشرة رضوانه و غفرانه أنه إذا أظلت شرائف الليالي و نصبت فيها من مياه الرحمة الزلال ليلة البراة و الرغائب و القدر زاد على الإمام و المؤذن و المفسر و الحفاظ على مالهم من معين القدر فيعطى كل بعد الفراغ من تلك الصلوات في تلك الليالي فلوريا حتى يصرفه إلى ما يقربه عينه لبساً أو شبعاً أو رياً و شرط أيضاً أطعمه الله تعالى من حلاوة الجنة ما لا يخطر ببال ولا ملك ولا ببال الرضوان الذي هو حارس الجنان أن يطعم أهل توظيف و وظائف تلاوة القرآن و يدخل فيه أيضاً صاحب الإمامة و الأذان خمسون متاً من الحلوى دفعاً للبلوى في تلك الليالي وفي ليلتي العيدين و يدخل فيه أيضاً الفقراء و المساكين من المسلمين و شرط أيضاً أدام الله تعالى ظله كما استمر من عطائه و بله و ظلّه أن يتبنى عنان عناية المتولى على استرفاف ارتفاعات الأوقاف و استيرادها من جميع الأكناف و الأطراف بحيث يتولد من كثرة زيادة الربيع على الناظر عليها الاستطراف فزاد مما زاد على من لاح صدقه في عدم فيطمئن قلبه في شغل الوظيفة على العفاف و أن لا يزيد المتولى المنصف بأعدل الأوصاف في عقد المزارعة و المساقاة مع أمين و اف غير حاف على ثلاث سنين كيلا يزعم بالإيلاف و الائتلاف أن مافي يده ملك له صاف ولا يعقد إليه التجارة الطويلة التي هي مطية ترك الإنصاف و الإنتصاف و شرط أيضاً بارك فيما قدمه لعقباه كما اصطفاه من كرمه على عياده ملكاً و سلطاناً و أرضاه أن المتولى الناس نفسه

عن سواه المتوفى في الشرع عن أن ينتهك جماه وسان عرضه وحماه يعامل من كل ذي وظيفة بالشفقة عليه بطلب رضاه ويتجنب عن ظهور شكواه ويسلم عليه مرسومه في وقته على ما يحبه و يرضاه دون نقص من النص الرائج على ما يهواه وشرط أيضاً دام توفيقه و أعد له في الجنة سلسبيله و رحيقه أن يتأمل المتولى البين تحقيقه و تدقيقه في شأن من بأن لديه في عيشه مضيقه من الموظفين ممن نفذ له على كنزه عيالة سويقه ولم يبق له من قوت شتائه حديثه وعتيقه وأبى عن إعانتة جاره و رفيقه وعن الإقراض له أخوه و شقيقه و اقتضى المقام تقديماً من مبلغ وظيفته بما يتبل به ريقه و يتبن به على حبسه لامع السرور و ريقه فليقدمه ليسكن قلقه و زفيره و شهيقه و شرط أيضاً لا زال منتعلاها من الفرقد وما برح فائزاً بالحسنين أن يكون أقل عدد الخبز كل يوم مائة وخمسين كل عشرين منه من بمن السوق خبزاً حنطياً جيداً و اللحم المطبوخ بالمرق في عموم الأيام في عموم الأيام أربعة أمنا بالمن المزبور المسطور فيه و من جملة ما شرطه الواقف أطال الله بقاه و وصى به بنيه و أصحابه و أصفياه أن هذه العمارة يشفع الله بها المسلمين في الحياة الدنيا وصاحبها الواقف فيها وفي العقبى إذا مرت عليها العصور وتوالى عليها كرور الدهور ويطرق عليها طوارق الزمان أثر فيها بوارق الحدثان و سرى إليها بفك الأجر أو جرى عليها من يفرق الاتصال ما يجري على سائر الأشياء يعاد المنهدم من ريع الأوقاف المذكورة فإن تكرر الانهدام بحيث لا يخفى على الحكام أن أمر إعادتها صار متعزراً يصرف غلة القائم من بقي من نسل الواقف المزبور طالت أيامه كما طاب الزمان بعهد سلطنته بمعالیه فإن أعوز فإلى قراباته فإن أعوزوا جميعاً فإلى الفقراء و المساكين و حكم بصحة هذه و فقيه هذه العمارة مع جميع ما وقف عليها حاكم من حكام المسلمين وسجل عليه بطريق له معهود في الشرع فصارت العمارة المذكورة مع جميع ما ذكر بأمر الموقوفات عليها وفقاً لازماً مسجلاً عليه لا يطرق عليه طارق التغيير والتحريف ولا يكون عرضة للتصرف و التصريف على طريق هبة أو بيع أو رهن أو غيرها بحيث لا يجري عليه تمليك ولا تملك ولا يحل لأحد يؤمن بالله إتلافه وتغييره بوجه من الوجوه وسبب من الأسباب ولا يورث لأحد من أحد إلى انتهاء الأدوار بل يستبقي على شرطه المؤكد و أصله المؤبد أيام حياة الواقف المذكور أدام الله عمره وكذا بعد انتقاله إلى جوار ربه أبداً سرمداً لا يأتي عليه زمان إلا أطفه و أكده ولا يتجدد عليه أو أن إلا أبده وشيده فما من شرط مشروط إلا وهو حصين في صيانة ذوي الديانة مصون لا يتصل إليه يد الإبطال ومامن قانون مسطور فيه إلا ويذل ويتصاغر عن تحريفه المتجاسرون وإن كانوا من الأبطال بل هو قائم بقيام السرمد ودائم كدوام السير

أبد المؤبد حبساً أصله مسبلاً فرعه فمن بدله بعدما سمعته فإنما إثمه على الذين يبدلونه ومن أبطل شيئاً منه فغضب الله على الذين يبطلونه ولا يحل لمن يؤمن بالله و اليوم الآخر وملائكته ورسله وكتبه و اليوم الآخر وإن كان سلطاناً يتعالى قدره أو وزيراً يتلأأ بدره أو أميراً يتبختر في إمارته أو قاضياً يلوح عليه أثر التعدي بعلامته وإمارته أو متعلماً أو متهنكاً كائنناً من كان أن يسعى في إبطال هذا الوقف السابق ذكره أو يأذن في تغيير شرط من

شروطه وتبديل حقوقه و رسومه والحيلولة بينه وبين مرسومه أو يصرفه إلى من هو غير أهل له فمن استحبه هوى نفسه الخبيثة الأماره بالسوء على تغيير شئ من هذه الأوقاف المذكورة و شروطها أو قصد التملك بشئ منها فعليها لعنة الله الملك الجبار المذل القهار والمنتقم من الأشرار وعليه غضبه الدائب وله عذاب واصب أو عليه لعنة الملائكة المقربين ولعنة الأنبياء والمرسلين ولعنة جميع اللاعنين من الأولين و الآخرين إلى يوم الدين ولا يقبل منه البتة صدقة ولا صوم ولا حج ويصبح والله الكريم عليه غضب غضباً يوجب الخذلان والحرمان من الرحمة والغفران وأن من حارب الله و رسوله في إبطال هذه هذه الوقفية وهذا الوقف من سلطان ظالم أو غير ظالم ومن والى غاشم أو غير غاشم أو قاض عالم أو جاهل أو مفتت تقي أو فاسق متجاهل فالله سبحانه وتعالى خصمه و وليه يوم القيامة وهو ربه مجاعل سوء صنيعه وقبح فعله ومبوء مقعده من النار ومبتليه بسوء الدار يوم لا ينفع الظالمين معذرتهم ولهم اللعنة ولهم سوء الدار يوماً تشخص فيه القلوب و الأبصار يوم تجد كل نفس ما عملت من خير محضراً وما عملت من سوء يود لو أن بينه وبينها أمداً بعيداً و أشهد ذلك الحاكم على حكمه النافذ و قضائه الماضي من احتقى به مجلسه من الأمانة الأثبات و العدول الثقات وجرى ذلك في أوائل شهر الله المعظم شوال من شهور سنة خمس و ثلاثين وثمانمائة هجرية و الحمد لله وحده .

و وقف أيضاً الواقف المذكور جميع أرض معروفة بحافظ مسعود كائنة بلارنده بقزلجه يوك محدودة بملك الحاج فقيه الكرياس قبلة و بملك ورثة جاني قديماً شمالاً و بملك بلبان عبد الله المحمدي شرقاً وتمامه ملك ولد بويوني يعون و بالنهر غرباً وجميع قطعة أخرى مشهورة بعلي السراج محدودة بأرض تدعى بباشا قبلة و بملك محمد بن مقبل آغا شمالاً و بالنهر شرقاً و بملك ورثة إسكندر غرباً بجميع حدودها وحقوقها وبكل هو لهما داخل فيهما أو خارج عنها و القطعة

المحدودة المذكورة كائنة بمد وجرى ذلك في التاريخ المسطور و وقف الواقف المزبور جميع القرية الشهيرة بقتلو المحدودة بتخوم قرية جانسون و تمامه قرية إينه دوله قبلة و بتخوم قرية غازي شرقاً وبمرج قرية سدروه شمالاً و بتخوم قرية سركو و تمامه الطريق الذهاب إلى قرية كدمن و بعض أراضي قرية جانسون غرباً بجملة الحدود والحقوق و تلك القرية من أعمال لارنده وجميع الأرض المعروفة بكوكجه أو غلى المحدودة بملك سودون آغا و تمامه أرض تدعى بكافر يرى قبلة و بزقاق مارّ إلى كرم مراد شرقاً و بملك محمد بك بن كوكجه شمالاً و بطارارمه غرباً و جميع الجنينة المنسوبة إلى علاء الدين باشا الكائنة بلارنده جنب العمارة المحدودة بالنهر الكبير شرقاً و بوقف العمارة المزبورة شمالاً و تمامه ملك مصطفى بك و بوقف المتوفى غرباً وبالساقية و راءها وقف رحيمة خاتون وتمامه وقف فريد الدين قبلة بجملة حقوقها وجميع سبعة وعشرين دكاناً كائناً بلارنده بالقرب من البزازية الموقوفة على العمارة المذكورة فمنها : دكان واحد محدود بملك حسين و بالطريق وبملك ابن أخي عثمان و بالوقف و دكان آخر محدود بالطريق و بالوقف و بملك ورثة أمير و بملك ورثة محمد و منها دكان واحد محدود بالطريق و بملك ورثة حضر و بملك حاجي محمد و بملك محمود و منها دكان واحد محدود بملك موسى حاجي من الصوبين وبالطريق و بالمقبرة و منها دكان واحد محدود بالطريق و بملك الحاج محمد و بملك ورثة حاجي أحمد بن عماد وبملك يوسف و منها دكانان متصلان محدودان بملك محمد آغا وبالطريق

وبملك ورثة **حضر** وبالوقف ومنها دكان واحد محدود بالوقف وبملك **نور الدين** وبالمقبرة وبالطريق ومنها دكان واحد محدود بالطريق وبملك ورثة **برهان** وبالمزبلة وبملك **بايزيد** ومنها دكان واحد محدود بالطريق وبملك **علي** من الجانبين وبالمزبلة ومنها دكان واحد محدود بملك ورثة **سيدي** من الجانبين و بملك **الحاج علي** وبالطريق ومنها دكان واحد محدود بالطريق وبملك ورثة **برهان** وبالمزبلة وبملك **كجك شاوش** ومنها دكان واحد محدود بالطريق وبملك **حاجي علي** وبملك ورثة **أمير** وبالمقبرة ومنها جميع الدكاكين مع المعصرة المحدودين بالطريق وبملك **سنقور** وبملك **كمياخاتون** وبملك **محمد آغا** ومنها دكان واحد محدود بالطريق وبالوقف وبملك **ابن بزرجي** وبملك **محمد** ومنها دكان واحد محدود بالطريق وبالبزازية وبالوقف ومنها دكان واحد محدود بالطريق وبملك **الحاج علي** وبالمقبرة وبالمعصرة الحرية وجميع دكان واحد محدود بالطريق وبالوقف وبملك **أخي أحمد** وبالمقبرة ومنها دكان واحد محدود بالطريق وبملك **أخي أحمد** وبالوقف وبملك **حضر** ومنها دكانان محدودان بالطريق وبملك **حاج علي** وبالوقف و المقبرة ومنها دكانان محدودان متصلان بالطريق من الطرفين وبملك **محمد بن محمود** من الجانبين ومنها دكانان

متصلان محدودان بالطريق من الصوبين وبملك ورثة **أمير** وبملك **حاجي محمد** وبملك **محمد بن طائي** ومنها دكان واحد محدود بالطريق وبملك **جعفر** و بالمقبرة و بملك **محمد** بجملة الحقوق و الحدود و سائر المضافات داخلاً أو خارجاً وفقاً شرعياً و حبساً مرعياً على مصالح العمارة المزبورة مشروطاً بالشرائط و القيود و الضوابط المشروطات في الكتاب الذي فاتحته الحمد لله رافع القبة الخضراء وخاتمته و الحمد لله وحده أعلى هذا الكتاب و جرى ذلك في التاريخ المسطور و الحمد لله الملك الغفور و الصلاة على نبيه محمد شفيح يوم النسق ثبت مافيه عندي بشهادة العدول وحكمت بلزومه حرره الفقير **أمير علي بن أمير** المولى الخلافة بالعسكر القرماني .

وثبت بما هو طريق الثبوت شرعاً أن الواقف الخير المذكور وقف على مصالح العمارة المزبورة جميع القرية المدعوة **بديروى** الكائنة بسواد مدينة **لارنده** تحت وادي قرية **فوني** المستغنية عن التحديد لاشتهارها وانفرادها باسمها في مكانها وجميع الحمامين المتلاصقين للرجال و النساء الكائنين بقصبة **بور** من أعمال مدينة **نيكده** المستغنية عن التحديد لشهرتها ثم وجميع القرية المعروفة **بأنكو** من توابع **كوره نكده** المحدودة بقرية **ملكوبي** و بقرية **تيل سوريس** وبقرية **نار** و بالطريق الأعظم بجملة حدودها وحقوقها وسائر ما يضاف إليها ويعد منها وفقاً صحيحاً شرعياً وحبس جميع ما ذكر حبساً صريحاً مرعياً كُتب في أواخر آخر الربيعين سنة سبعين وثمانمائة .

ثبت مضمونه عندي حرره **علي بن محمد القاضي** **بلارنده** حرسها الله القوي.

ومن جملة أوقاف العمارة المذكورة المحدودة جميع الأرض ذات الأشجار الشهيرة **ببك باغ** الكائنة بمدينة **لارنده** المحروسة فوق جسر **غازي** التي أمام الطاحونة المشهورة بطاحونة **أبو بكر** أجه حدودها تنتهي إلى الشارع الأعظم شرقاً و إلى الكرم الشهير بكرم **ابن الحاج علاء الدين** قبله و هو من جملة أوقاف العمارة المذكورة و إلى كرم **بهاء الدين** قديماً غرباً و إلى الكرم المعروف بكرم **الأمام المرحوم برهان الدين البلغاري** شمالاً وقفها

الواقف المذكور أعلى الله شأنه و اوضح على العالمين برهانه مع ما فيها من العمارة والبنيان بجملة حدودها و حقوقها و طرائقها ومرافقها و توابعها و لواحقها و سائر مضافاتها على مصالح العمارة المزبورة على الشرائط التي ذكرت أولاً ولا يحتاج على ذكرها ههنا و الشرائط المذكورة شرائط فيها بلا تغيير ولا تبديل وفقاً صحيحاً شرعياً و حبساً صريحاً مرعياً مؤبداً مخلداً لازماً لا يباع ولا يوهب ولا

يستبدل إلى ان يرث الله الأرض و من عليها و هو خير الوارثين فمن بدله بعدما سمعه فإنما إثمه على الذين يبدلونه إن الله سميع عليم وحكم بصحة الوقف ولزومه الحاكم الموقع أعلاه في أواسط شعبان سنة ثلاث و أربعين وثمانمائة و الحمد لله أولاً و آخراً .

ومن جملة أوقاف العمارة المذكورة جميع الطاحونة الجديدة الكائنة بمغارة الجديدة المستغنية عن التحديد للاشتهار و بالانتساب إلى الواقف خلدت معدلته ومنها جميع الأرض ذات الأشجار الكائنة بلارنده عن طريق الحاج جلال حدودها تنتهي إلى الطريق المذكور و إلى الوقف من الطرفين و إلى كرم صاروجه بلبان و ملك سيدي و المحلة بجملة حدودهما و مرافقهما على مصالح العمارة المذكورة على الشرائط المعتمدة المذكورة أولاً وفقاً صحيحاً شرعياً لازماً فمن بدله فعليه إثمه كتبه الموقع بخطه في شهر ذي القعدة سنة تسع و أربعين و ثمانمائة و حسينا الله و نعم الوكيل .

شهد بذلك : مصطفى بن محمد بك العلاني
محمد بن مصطفى بن محمد بك العلاني
محمود بن مصطفى بن محمد بك العلاني
زين العابدين بن برهان الدين (حرره

بخطه)

موهنأ بزياد الصدق و السداد بسم الله الرحمن الرحيم الجواد أشهد على إقرار من تناهى بذكر دعائه رائح و غاد و يفتخر بنشيره بنائه كل حاضر و باد شهادته طالب من الله خير الزاد يوم التناد و على حكم الحاكم بالوقفية و التسجيل بالطريق المعتاد وأنا محمد بن محمد بن إلياس بن بلال كاتب هذا السواد هداه الله تعالى إلى سبيل الحق و محجة الرشاد .

أشهدني الحاكم على الحكم بصحة الوقفية و أنا على ابن إلياس ذو الجرم والخطية عفى الله عنهما بألطافه الجليلة و الخفية و أنا على ذلك من الشاهدين .

حرره محمود بن شيخ محمد الكاتب

ثبت مضمونه بإقرار الواقف المذكور حرره علي بن محمد رحمهما الغفور الحاكم بمدينة لارنده حميت عن النفور عفى عنهما .

وقف الواقف المذكور خلدت دولته على مصالح العمارة الماز ذكرها و أحقه بالمزبورات قبل جميع القرية الكائنة بناحية قلعة مندوس الشهيرة بزنية المحدودة بتخوم قرية طرلاس

وبتخوم قرية أفراس وبتخوم القلعة الخربة المعروفة بتوند من الطرفين و جميع القرية المدعوة بامسي وهي كائنة بناحية أورنلر محدودة بالوادي الأبيض و بالمسيل المعروف بتكرجاتي وبالموضع المعروف بجله كبنى و بالوادي المشهور بقرودره و جميع القرية المسماة ببيسا الكائنة بالناحية المذكورة المحدودة بالوادي الأبيض و بالنهر الكبير المعروف بناص و بالماء المشهور بكوكجه صو و بالجبل المعروف بادروس وجميع خمسة أسهم و نصف سهم من اصل اثني عشر سهماً من الحمام الكائن بمدينة لارنده أمام عين ابن باغي الشهير بحمام ابن الفناري المستغني عن التحديد للاشتهار بالانتساب إليه وجميع النصف الشايح على رأي من يرى وقف المشاع فيما يقسم وفيما لا يقسم من الطاحونة الكائنة بلارنده تحت قرية زورادي الشهيرة بطاحونة جوني كوزلو محمود المستغنية عن التحديد للاشتهار بالانتساب إليه وجميع المزرعة الشهيرة بكجي قوي الكائنة بناحية مزان شهري المحدودة بقره ويران بغازي و بكوكجه ابوك و بتخوم قرية ابن كميا و بقره قوج طاش و بشكيم آداس و جميع الكرم الكائن بقرية كرزوت المحدودة بملك أويس بن خضر من الطرفين و بملك حاجي ومصطفى و بالبطيحة و جميع الأرض الكائنة بمدينة لارنده بالقرب من التل الأحمر الشهيرة بالأرض الجديدة المحدودة بالوقف من الجوانب الثلاثة و بالطريق الذهاب إلى قرية كدير فكمي بجملة ما للمذكورات من الحدود والحقوق و التوابع و اللواحق والطرائق و المرافق وقفها الواقف المذكور على الشرائط المذكورة التي ذكرت قبل لا تغيير فيها ولا تبديل في شئ منها وفقاً صحيحاً شرعياً مؤبداً مخلداً لازماً لا يباع ولا يوهب فمن بدله فعليه إثمه و أجر الواقف على الله إن الله لا يضيع أجر المحسنين .

4.1.2. Karamanoğlu İbrahim Bey Vakfiyesinin Tercümesi

Allah tevfik sahiplerinin koruyucusudur.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlarım.

Mülk onundur, hüküm onundur ve dönüş onadır.

Bu belge bilindiği üzere kayıt altına alınmıştır. Bu belgeyi Kemalın torunu Süleyman'ın oğlu fakir Ahmed yazdı. Melik ve yüce olan Allah onları affetsin.

Bu metnin açılışında Allah'ı yüzlerce zikrederiz Onun yüce kitabının hak ve doğrudan bahsettiğini, bizim gibi insanların yaptığı hatalardan uzak olduğunu kabul ve beyan ederiz. Doğruluk nasıl ki kapalı kapıları açıyor, bu vakfiyeye bakan bir kişi de vakıf hakkındaki bilgileri yukardan aşağıya, ya da aşağıdan yukarıya görür.

Bu belge vakfın aslına, şartlarına, genel kurallarına, bağlantılarına, değişikliklerine delalet eder. Amaçları açıklanan özen gösterilen, işlerin nasıl olacağı belirtilen bu belgenin temellerini vakıf sahibi tespit etti. Vakfedilen şeylerin ve masrafların tayin edilmesi, vakıf akarlarından gelen miktar yiyilip içilenler ve sarf edilenler tespit edildi. Mütevelli tayin edildi ve onun dışındaki görevliler belirlendi. Bu vakfiyenin eksikliklerden, fesattan, yanlışlıktan, şüpheden uzak olduğuna ve doğru olduğuna hakem oldum. Geçerli olduğunu teyit ettim. Vakfiye hazırlandıktan sonra yazıldı, tescil edildi ve sıhhatine dair ben onay verdim. Buna orada bulunan, şahitliklerinden emin olunan kişiler şahid oldu.

Bunu Sa'deddin El-Hanefi oğlu fakir Sirac yazdı. Allah ona gizli iyiliklerle yardım etsin.

337

Ben Larende kadısı Süleyman Fakihin torunu Muhammed'in oğlu Ali – Allah'ın zenginliği yanında fakir olan kişi – bu vakfiyenin kapsamını onayladım, sıhhatine ve gerekliliğine hüküm verdim. Allah Larendeyi korusun. Ki orası Allaha hamd edilen ve ümmi resulüne salat edilen yerdir.

Ben müftü İsa'nın oğlu Said – Allah onu fetvalarında hata yapmaktan korusun – burada yazılı olanları kontrol ettim, onun içeriğini şeriata uygun buldum ve ona razı olup onay verdim.

Kudretiyle yeşil kubbeyi yükselten, halı gibi olan çöle nimetlerini yayan, gökyüzünü birbirinden farklı olan fakat muhalif olmayan ay ve güneşle süsleyen, Allaha hamdolsun. İnsanların, nefislerin ve bedenlerin istirahatı için yerleri serdi, yaydı. Orada, beldeler arasında güvenle seyahat edilmesi için yollar var etti. Orada hidayete eren felah bulacak, her zorba ve zalim helak olacaktır. Allah'a yakınlaşmak ancak faydalı ilim ile mümkün olur ve o kişiye iki dünya saadetini kazandırır. Yer ve göğün mülkleri Allah'ın kudretine apaçık bir delildir. O en güzel isimlere sahiptir. Yüce sıfatlara sahiptir. Ki Allah birdir, işlerinde ve hükümlerinde ortağı yoktur. İlmi her şeyi kuşatır, bilmediği bir zerre yoktur. İzzet ve bâkılık ona mahsustur. Azamet ve büyüklük onundur. Ondan başka sığınak yoktur. Ondan başka tevekkül edilecek

yoktur. Hazinesinin kapılarını açar, isteyen kişi onun rahmetine kavuşur. Şehadet ederiz ki ondan başka ilah yoktur, onun ortağı da yoktur. Bu şehadet ile tevhid ağacı Cennette büyüyecek. Yine şehadet ederiz ki Muhammed onun kulu ve resûlüdür. Allah tarafından özel bir görevle gönderildi. Salat ve selam ona, ailesine, evliyasına, tabilerine, halîfelerine, âlimlerine, hepsinin üzerine olsun. Ve sonra:

Allah Teâlâ'nın yüksek hikmeti âlemi imar etti, orada insanı yarattı. Onların ibadet ve taat ile kendisine yaklaşmasına izin verdi. Güçlerinin yettiği kadarından onları mükellef kıldı. Onları ödüle istekli kıldı, azaptan çekinmelerini sağladı. Onları ölüm ve sonrası için, yeniden diriliş ve hesaba karşı uyardı. Muhakkak ki ömürler sınırlıdır, nefisler sayılıdır ve herkes yaptığığın cezasını çekecektir. Taat eden insan için gelecekte olan güzeldir, çalışması yolculuğunu kolay kılar, yaptıkları ona azık olur. Allah peygamberler göndererek ve kitaplar indirerek insanların bahanelerini ortadan kaldırdı. Kitaplardan sonra, özürleri bahane etmeyecek olan insanları uyarmak için nebiler gönderdi.

338

Onlar, şeriatı ve hükümleri tespit ettiler, helal ve haram yollarını açıkladılar. Akıl sahibi olanlar hayır işlerini takip ederler. Kim ki yardım etti, ona mutluluk ve güven, liderlik ve himmet verilir. En aziz, mükerrem, hakan, yüce, yardımsever, güzel ahlak sahibi sultan, saltanata varis oldu ve temiz ve bereketli memleketinin bereketini hak etti. Büyüklerden bir büyük, sultan olan dedeleri gibi cömertlerden bir cömert, meliklerden bir melik ve hakanlardan bir hakandır. Beldede oturanların, yolcuların, yolda olan kabilelerin, adalet ve hak isteyen kölelerin sultanıdır. Büyük, şerefli ve vakur sultan Karamanoğlu Mehmet oğlu Halil oğlu Alâeddin oğlu Mehmet oğlu Taceddin İbrahim. Onun saltanatu devam etmektedir. Âlemlere bir delildir. Bilginlere ve bilgiye hala özen gösteren bir yöneticidir. Büyük âlimlerin, himmet sahiplerinin, şeyhlerin gayreti ile ilim bilmeyenlere aktarılır. Sultan ne zaman ki hadislerden bir şeyler duydu. Mustafa'nın sözlerinden sahih bir şeyler duydu. Ahmet'in söylediği – sallallahü aleyhi ve sellem ki o bunları söyleyendir. Ona kalbi selimle en mübarek

selamlar olsun- gibi: “*Âdemoğlu'nun şu üç şey dışında ameli kesilir. Sadaka-i cariyeye, Kendisinden istifade edilen ilim ve salih evlat.*”⁵⁰

Onun himmeti ve yüceliği, melik olması nedeniyle onu hayır işleri yapmaya yöneltti. Benzersiz bir şey yaparak imaret binasını yükseltti ki o güzelliğiyle herkese örnek oldu. Sürekli devam eden bir hayır olması için, sadaka-i cariyeye olması için, bil hassa dünya ve ahiret saadetini kazanma azmiyle bunu yaptı. Bu yapının bir kısmı mescit olacak ki orada Allah'ın emrini hürmetle yerine getirmek için her vakit ve her saatte cemaatle namaz kılınacak, Kur'an okunacak. Diğer bölümde Allah'ın yarattığı kullarına şefkat gösterilerek her taraftan gelenler için çeşit çeşit güzel yemekler yapılacak. Bu yapılan insanın fitratının gereği ve faziletinin göstergesidir. Bu cömertlik vasfı Allah'ın ona hazinesinden verdiği bir ödüdür. İyilik amellerinden faydalanmadır, ruhların kafeslerinden uçacağı tövbenin gerekli olduğu gün için hazırlıktır. Cennette ne kadar kasırlar vardır ki o adama kat kat ödöl olacaktır. O gün bu insan çok büyük menfaatler kazanmış olacaktır. İşte bu yapıyı en muhteşem düzen, en güzel şekil, en sağlam yapı ve en güzel döşeme ile bina etti. Ki onun benzeri yoktur. Bunun gibi imar edilmiş bir imaret yoktur. Çünkü o talebelerin cennetidir. Bu bina öyle mükemmeldir ki onun için şu şiir yazılmıştır:

şİİR

339

Bu binanın nehri Cennetteki Kevser ırmağı gibidir. Onun toprağı misk kokusu gibidir, zemini mermerdir. Onu zikredilen Sultan inşa etti. Onun sultanlığı devam ediyor. Yapı olarak ve döşeme olarak mükemmel olan bu yapıyı -tarif edilmeye ve tavsif edilmeye ihtiyacı yoktur- vakfetti, ebediyyen bağışladı. Onunla tasadduk etti. Bütün bunları halis bir niyetle, ihlasla, hakiki bir istekle yaptı. Bu, onun Allah katındaki necat ve kurtuluşunun göstergesidir. Cennetteki derecesinin ve makamının alametidir. Günahlarından ve hatalarından arınmasıdır. Yaptığı iyilikleri kıyamet gününde Allah katında bulmak için – ki o gün Allah isteyenlerin isteğini reddetmez, “*ihsan edenlerin ecrini zayı etmez*”⁵¹ – Bu sayfada yazılan her şeyi vakfetti. şer'i olarak tasarruf edebileceği her şeyi, lehine ve aleyhine olarak, doğru, şer'i, kesin,

⁵⁰ MÜSLİM Ebu'l-Hüseyin el-Haccac, **es-Sahîh**, Çağrı Yayınları İstanbul 1992, Vasiyyet, 14.

⁵¹ KOMİSYON, **Açıklamalı Kur'ân-ı Kerîm Meâli**, DİB Yayınları, Ankara, 2010, Sûre:11/ Ayet: 115.

geçerli, lüzumlu olarak vakfetti. Fakirler ve miskinler için bu binanın mesken ve dinlenme yeri olması için. Bütün Müslümanlardan gidenler ve gelenler için, yabancı olsun olmasın, beylerden, şeyhlerden, fakihler ve onların dışındaki herhangi bir topluluktan olanlar için. Oradan gelip geçsinler, orada otursunlar diye vakfetti. Orada namaz kılanlar için- Hz. İbrahim'in musalla makamı gibi- bir mescit yaptı. Allah'ın kelamının okunacağı bir dârü'l-huffâz yaptı. Vakıf sahibi bu hayırlardan dolayı Allah'ın affını kazanacak, en yüce merhamete ve ihsana mazhar olacak. Misafirlerin konaklayacağı, yemek yiyeceği-Hz. İbrahim'in misafirlere ikram ettiği gibi- bir imaret yaptı. Cennette yemek yiyebilmek için bu dünyada ikramda bulunuyor. Bu imaret etrafında yapılarla çevrelenmiştir. Bu yapılarla sınır olmuştur. İlk sınır Mukbil Muhammed'in varisleri, ikinci sınır büyük nehir, üçüncü sınır akan ırmak -ki bu ırmağın arkası Rahime Hatun hanıdır. - dördüncü sınırdaki Muhammed Bey Alai'nin oğlu Emir Mustafa ile merhum, mağfur ve müteveffa Celaleddin'in vakfına mensup olan yerlerdir. Bütün bu yerler Larendede de Yoğun Duvar diye bilinen yerdedir. Onun doğu tarafında bu binanın temelleri yükseldi.

340

Bu binayı hususi ve halis adamlar yaptılar ve vakfettiler. Allah hayırlarını kabul etsin. Onun karşılığını bolca ihsan etsin. Ona ait olduğu için helallüğünde şüphe olmayan ve tasarruf için tam yetkisi olan çok mülkler zikredildi. Bu yerlerin ona ait olduğuna, onun tek sahip olduğuna ve o yerler üzerinde kimsenin bir hakkı olmadığına herkes şahit oldu. Bu vakıf oluşturulana kadar bu yerler onundu. Toplam on iki hisseye sahip olan iki hamamın yedi hissesini vakfetti. Bu iki hamam, Larendede Sinleköy mahallesinde yan yana olup biri erkekler biri de kadınlar içindir. Hamamlar iki taraftan iki yol ile bir han ile ve Ali bin Melik el-Bad mülkü ile sınırlandırılmıştır. Zikredilen sahip bu vakfiyeyi vakfetti. Allah Onun saltanatını takviye etti ve memleketinin etrafını mamur etti. Bu zikredilen hisse, bu hamamlardan, onun sınırları, hukukları, tabileri, kubbeleri, bölümleri, küçük havuzları, mezbahaları, tencereleri, ocakları, su tesisatları, yağmur sularının toplanacağı yerleri, bu yerden ne çıkarsa ateşten çıkan kül ve süpürülünce çıkan toz, kir de dâhil olmak üzere, bu sayılan şeylerden az ya da çok, giren ya da çıkan ne varsa hepsi dâhil olmak üzere ümmetin müçtehitlerinin ve güvenilir âlimlerinin ittifak ettiği şekliyle vakıftır, sahihtir, şeridir. Ayrıca, Larendede meskûn olan Paşa denilen kişiye

ait olan Eski hamam diye meşhur hamamın yarısını vakfetti. O hamam Ağrıca/Uğruca diye bilinen yola yakındır, üç tarafından yollarla çevrili olup dördüncü tarafında ise Şeyh İsmail bin Mücelled Ez-Zevak' ın mülkü vardır. Zikredilen vâkıf onu vakfetti, devleti devam etti, düşmanlarına da gücünü gösterdi. Bütün haklarıyla ve tabileriyle, az ya da çok, içerde ya da dışarda ona ait olan her şeyle batıllardan uzak olan, müçtehitlerin üzerinde ittifak ettiği vakıftır, sahihtir ve şeridir. Larendede bulunan Çardaklı diye bilinen hamamın tamamını vakfetti. O Gazi Alp köprüsüne yakındır. Onun sınırlarından biri yoldur ikincisi Veled Hacı Alâeddin medresesine ait olan bostandır, üçüncüsü adı geçen medresedir, dördüncüsü Kerimüddin denilen yerdir, Adı geçen vâkıf bu yerlerin hepsini ve haklarını vakfetti. Onun dâhili ve harici hakları vakıftır, sahihtir, şeridir, kesin, geçerlidir. Yine Larendede bulunan Akrepyeri diye bilinen yerdeki arazileri vakfetti. Onun sınırlarından biri Hocanın varislerinin mülkü, diğer sınır Bıçakçı diye bilinen yere giden yol, üçüncü sınır Taceddin'in vakfı ve dördüncüsü vakfın yanındaki bir kişinin -kardeşim Mahmud'un- mülküdür. Zikredilen vâkıf İmaret için bütün haklarıyla ve tabileriyle, ona dahil olan ve dışında kalan haklarıyla vakfetti. Vakıftır, sahihtir ve şeridir. Yine vakıftan olmak üzere bütün köyler, bütün dükkânlar ve gelirleri, bütün mezzalar vakfedildi. Bu köylerin en meşhurlarından biri Kalınahur'dur.

341

Yine Kızılca, Kayacık, Ortaviran köyleri ile Kafırviran, Bilecik, Çablak, Bace ve Küçük Bilecik diye bilinen mezzalar vakfedildi. Bu geçen yerlerin sınırları dört tarafından Kinok köyü, Kirci köyü, Yarmacı mezzası ve Kelü köyüdür. Yine Diklendik köyü, Kaynak köyü, Semil köyü, en büyük akarsu ve Taşan köprü ile sınırdır. Yine Yuvacık köyü, Fasıcık mezzası, Bilecik Hisar mezzası, İmra köyü ile sınırdır. Zikredilen vâkıf sahibi -dünyadaki sultanlığı gibi Allah ona ahirette de sultanlık nasip etsin - bütün zikredilen yerleri, sınırları, hukukları, tabileri, gelirleri az ya da çok, içinde olan veya dışında olan her şeyleriyle vakfetti. Vakıftır, sahihtir, şeridir, ümmetin müçtehitleri onun üzerine ittifak etmiştir.

Yine o vakıftan olarak; Larendede şehrinin Akrabad diye bilinen köyünün yarısını vakfetti. Bu yer Kızıl Kilye diye bilinen yeri ve Dede Kışlağını ihtiva ediyor.

Onun dört tarafı Alısira köyü sınırı, dağ, dağdan Bosle köyü sınırı, Alıtra köyü sınırı ve ondan Yağmurlar köyü sınırı, ordan Karaçlar köyü sınırı, oradan Sınık ahır mezrasına kadar çevrelenmiştir. Zikredilen vakıf sahibi -Allah onun tartısını mizanda ağırlaştırısın- bu köyleri, tabileriyle, her şeyiyle, hudutlarıyla, haklarıyla, onlara tabi olan, onlara ait tüm haklarıyla, onların içinde olan ya da dışında olanlarıyla vakfetti. Vakıftır, sahihtir, şeridir, kesindir, geçerlidir, hatalardan münezzehtir, onun doğruluğuna ümmetin müçtehitleri ittifak etmiştir.

Bu vakıftan olmak üzere; Hoca Velinin hanı diye bilinen Larendede Sinleköy'deki hanın yarısını vakfetti. Onun birinci sınırı ana caddeye bitişiktir, diğer sınırı da ana yola dayanır, üçüncü sınır Bezzazlar (elbiseçiler) çarşısı ki biraz sonra tekrar bahsedeceğimiz, dördüncü hat mahalle ile sınırdır. Zikredilen vakıf sahibi bu (hanın) yarısını vakfetti. Her şeyiyle, hudutlarıyla, haklarıyla, onlara tabi olanlarla, onlara ait tüm haklarıyla onların içinde olan ya da dışında olanlarıyla, vakfetti. Vakıftır, sahihtir, şeridir, kesindir, geçerlidir, hatalardan münezzehtir.

Bu vakıftan olmak üzere; Larendede daha önce zikredilen hanın yanındaki Bezzazlar (elbiseçiler) çarşısını vakfetti. Onun üç tarafında yol, diğer tarafında mahalle vardır. Zikredilen vakıf sahibi bu çarşının (yarısını) vakfetti. Her şeyiyle, hudutlarıyla, haklarıyla, onlara tabi olanlarla, onlara ait tüm haklarıyla, onların içinde ya da dışında olanlarıyla vakfetti. Vakıftır, sahihtir, şeridir, kesindir, geçerlidir, hatalardan münezzehtir.

Bu vakıftan olmak üzere; Larendede de bulunan Çakılıçukur denen yerdeki Hocabağı diye bilinen bağı vakfetti. Bağın sınırları ana yol, vakıf, Zambak bağı diye bilinen yer ve Sankur Ağa İbrahim'in mülküdür. Zikredilen vakıf sahibi vakfetti. Vakıftır, sahihtir, şeridir, müçtehit imamlar onun üzerine ittifak etmiştir. Larendede bulunan İfra diye bilinen köyün tamamını vakfetti. Onun sınırları Ak Kilis köyü, Çavuş köyü,

Kürdülsüm köyü, Dakende köyü ve Kedirfekme köyüdür. Zikredilen vakıf sahibi her şeyiyle, hudutlarıyla, haklarıyla ve onlara tabi olanlarla, onlara ait tüm haklarıyla, onların içinde olan ya da dışında olanlarıyla vakfetti. Vakıftır, sahihtir,

şeridir, kesindir, geçerlidir, hatalardan münezzehtir, ümmetin müçtehitleri onun sıhhatine ittifak etmiştir. Kimse bu belgeyi reddedemez, herkes bunu onayladı. Kimse ona mani olmaz.

Yine bu vakıftan olmak üzere; Larend'e'ye tabi olan Emeksüvan da yer alan ziraat yapmak için elverişli olan tarlayı vakfetti. Onun sınırları Ahmed'in mülkü, nehir, bir ırmak ve bir vakıftır. Her şeyiyle, hudutlarıyla, haklarıyla ve onlara tabi olanlarla, zikredilen imaret için vakfetti. Vakıftır, sahihtir, şeridir, kesindir, geçerlidir, sıhhatine ittifak edildi. Ve yine ondan olmak üzere, Larendeye tabi olan Kuve deki ziraat yapmak için elverişli olan bir araziye vakfetti. Sınırları Yusuf Emir Ahurun kızı Hatice Hatunun mülkü, Coli diye bilinen arazi, Mukbil Muhammed'in varislerinin mülkü ve nehirdir. Her şeyiyle, hudutlarıyla, haklarıyla ve onlara tabi olanlarla, vakfetti. Vakıftır, sahihtir, şeridir, kesindir, geçerlidir, imamlar sıhhatine ittifak etmiştir.

Yine bu vakıftan olmak üzere; Larend'e'de yer alan Kadının kabri civarında Yusuf Hacı'nın tüm bağını vakfetti. Sınırları iki tarafından bir yol, diğer iki tarafından da boş arsalar ve vakıftır. Her şeyiyle, hudutlarıyla, haklarıyla ve onlara tabi olanlarla vakfetti. Vakıftır, sahihtir, şeridir, kesindir, geçerlidir, sıhhatine ittifak edilmiştir. Ve yine ondan olmak üzere; Larend'e de bulunan Hacı Bekir'in değirmeni yakınındaki -bu değirmen de bağın içindeki binaya tabidir, daha sonra ondan bahsedeceğiz- Hacı Alâeddin'in evlatlarının bütün bağı ile bu bağın içindeki binayı vakfetti. Bu bağın sınırları iki tarafında yol, diğer tarafında Bey bağı, diğer tarafından Mukbil Muhammed'in varislerinin mülkü ve Hacı Bekir'in mülkü, zikredilen vakıf sahibi vakfetti. Her şeyiyle, hudutlarıyla, haklarıyla ve onlara tabi olanlarla vakıftır, sahihtir, şeridir, kesindir, geçerlidir, imamlar ve ümmetin ulemaları sıhhatine ittifak etmiştir. Ve yine ondan olmak üzere, Larend'e'de bulunan yeni köprü yakınındaki Hacı Bekir değirmeninin yarısını vakfetti. Bu değirmenin sınırları iki tarafından büyük nehir ve üçüncü taraftan akarsu, dördüncü taraftan yoldur. Vakıftır, şeridir, imamlar sıhhatine ittifak etmiştir. Ve yine ondan olmak üzere; Larend'e'de bulunan Hacı Ali'nin değirmeninin yarısını vakfetti. Sınırları yol, Bekri suyu diye bilinen akarsu, Gazi köyüne giden büyük nehir ve Natıroğlu mülküdür. Zikredilen vâkıf bu yarımı, bütün hudutlarıyla, haklarıyla vakfetti. Vakıftır, sahihtir, şeridir, sıhhatine ittifak edilmiştir.

Ve yine ondan olmak üzere, Larende’de zikredilen binanın önündeki fırının tamamını vakfetti. Onun sınırlarının üç tarafı zikredilen imarettir, dördüncü taraf Mukbil Ağa Muhammed’in varislerinin mülküdür. Zikredilen vâkıf bütün hudutlarıyla, haklarıyla, harici ve dâhili bütün haklarıyla vakfetti. Vakıftır, sahihtir, şeridir, imamlar sıhhatine ittifak etmiştir. Ve yine ondan olmak üzere; Konya sahrasında bulunan Viranlı Salur diye bilinen köyü vakfetti.

343

Sınırları Sereçler köyü, Afşar köyü, Meleke mezarası ve Viranlı Salur mescididir. Bütün hudutlarıyla, haklarıyla, harici ve dâhili bütün haklarıyla vakfetti. Vakıftır, sahihtir, şeridir, sıhhatine ittifak edilmiştir. Ve yine ondan olmak üzere; Beyşehir’in köylerinden biri olan Balkanda köyünü vakfetti. Onun sınırları Artaş, Kanlıca öz ve Obruk ve Köşekle köyleridir. Müşterek ve yine ondan olmak üzere Umranlar köyünü vakfetti. Onun sınırları Bey Bekir, Dost beyi, Çadır ağaç ve Obruktur. Ve ondan olmak üzere Işıkpınar köyünü vakfetti. Bu köy Beyşehir yolu, eski nehirler, Kuru Bilir ve Kaya Bekir ile sınırdır. Zikredilen vakıf sahibi zikredilen bütün bu üç köyü bütün hudutlarıyla, haklarıyla vakfetti. Vakıftır, sahihtir, şeridir, imamlar sıhhatine ittifak etmişlerdir. Ve yine bundan olmak üzere; Mut denilen yerde Gençli diye bilinen yerde, Şemseddin diye bilinen köyü vakfetti. Bu köy Göksu, nehir, Gençli, dağ ve Kercü köyü ile sınırdır. Vakıf sahibi bütün hudutlarıyla, haklarıyla vakfetti. Vakıftır, şeridir, kesindir, geçerlidir, imamlar sıhhatine ittifak etmişlerdir.

Yine bu vakıftan olmak üzere -bu vakıflar hakkında insanlar hala konuşuyorlar, hayırla anıyorlar, dua eden kalpler lezzet alıyor – birçok şeyi vakfetti. Yeni ve çokça ve tafsilatlı, hamamlar ve gelirleri, köyler ve mezralar, onlara tabi olanlar, vergileri, faydaları, arazileri, meskenleri, ovalar, dağlar, dağların arasındaki geçitler, meralar, ağaçlar, taşlar, bütün aletler, kapılar, kilitler, sular, ırmaklar, ona ait bütün haklar, ona dâhil olanlar ve onun dışında olanlar, birleşik ya da ayrı olanları vakfetti. Ebedi olarak vakıftır, mutlaktır, nesilden nesile devam eder, satılmaz, hibe edilmez, miras bırakılmaz. Allah yeryüzünü tamamen alana, kıyamet gününe kadar. Ki o mirasçıların en hayırlısıdır. Ve şart etti, Allah onun hayatını, kanını muhafaza etti, Onun dağlar kadar yüce devletinde onu ulu ağaçlar gibi köklü ve aziz kıldı. Bu geçen vakıflara hayatının sonuna kadar kendisi mütevellî oldu. Ölüm vakti gelip, canı ahirete kuş gibi

uçmaya başladığı zaman; evlatlarının en salihlerine, sonra torunlarının en salihlerine, sonra nesillerinin ruhları kafiler halinde cennete gidene kadar, nesli kesilinceye kadar onların mütevellî olmasını şart koştu. Eğer nesli kesilirse her asırda ve zamanda sultan ya da kadı olsun hayrı kazanmak ve şeri def etmek için insanların en dindarına ve güvenilir olanına görevin verilmesini şart koştu. -Allah onun ayaklarını başarı yolunda sabit kılsın ve onu düzgün yollarda yürütsün.- Zikredilen vakıftan gelen paralar, tamirat ve tadilat için kullanılmalı. Yıkılan, dökülen yerler için, ayakta olan kısımları muhafaza için, onu yıkılmaktan korumak için kullanılmalı. Bu gelen paradan artan olursa menfaatleri çoğalarak devam etsin diye; hamamların, değirmenlerin, akarların kontrol edilmesi için, uzun yıllar ayakta kalabilmeleri için kullanılmalı. Yine fazla olursa imam olarak görev yapanlara kullanılmalı.

344

Ezan okuyan, Kur'an tilavet eden ve binanın bütün hizmetlerini gören kişiler için kullanılmalı. Ve ondan geri kalan para ile yemeğe ihtiyacı olan kişilere yemek verilsin. Fakirlere, bilhassa orada kalan insanlara, gelen giden kişilere, yolculuk edenlere, ikamet edenlere verilsin. Yemek için en az yüz tane büyük tabak olacak. Özel ve genel her yemekte kullanılacak. Eğer gelenler çok olursa iki yüz tane de olabilir. Her gün iki kere yemek yapılacaktır. Eğer ihtiyaç olursa üç defa da verilebilir. Sonra o paralardan artan -çünkü Allah vakıflarda kullanılan parayı bereketlendirdi- mütevellînin yanında fazladan kalan para olursa, başka bir vakıf almak için kullanılacaktır. Eğer bu fırsatı bulursa imaret için yeni bir vakıf alacaktır. Ve yine vakıf sahibi şunları şart koştu: Orada tilavet için kalanlar ok iki kişi olacaktır. On iki kişiden onuna her yıl saf gümüşten iki yüz yirmi beş dirhem verilecek. On kişiden biri zikredilen imarete imam olacaktır, insanlara beş vakit namaz kıldıracaktır. O kişi işine ehil olacaktır, âlim olacaktır ve Hanefî mezhebinden olacaktır. Diğer adam müezzin olacaktır. Bu kişi beş vakitte, namaz vakitlerinin ne zaman girip ne zaman çıktığını bilecek. Hanefî olacaktır, imamın namaz kıldırmadığı zaman, onun yerine namaz kıldırmasına şeri bir engel olmayacaktır. Yine müezzinde bir sıkıntı olur, şeri ya da örfî zorunlu sebeplerle müezzin gelemezse, müezzin ezan okuyamaz, tilavet yapamazsa onun yerine uygun başka bir kişi görevi yapar, tilaveti okur. İmam, imamlık yaptığından dolayı iki yüz yirmi beş dirhem daha alır ve böylece onun vazifelerinin toplam ücreti

dört yüz elli dirhem olur. Müezzine, ezan okumasından dolayı yüz elli dirhem daha verilir. Böylece toplamı üç yüz yetmiş beş dirhem olur. Her gün bu on kişi imarete toplanarak her biri Kur'an'dan üç cüz okuyacaklar. Böylece vakıf sahibi Allah'ın kitabının hatminin sevabını alacak, her okuyan kişi sevabını vakıf sahibine bağışlayacak. Bu sevap noksansız olarak hayır sahibine ulaşacaktır. Ve yine vakıf sahibi -Allah onun bütün amellerini kabul etsin, ona emellerine ulaşmak için zafer versin- on iki kişiden on birincisini bu imaretin şeyhi olarak tayin etti. Ve yine vakıf sahibi -Allah onun Cennette derecesini artırsın ve insanların ve cinlerin şerrinden onu korusun- o şeyh için her yıl saf gümüşten yedi yüz elli dirhem ve otuz mud buğday - o şehrin mud biriminden olmak üzere- verilmesini şart koştu. On ikinci kişiyi de imarete ders çalışmak üzere görevlendirdi.

345

Kur'an'dan üç cüz okuduktan sonra tefsir ve hadis derslerini çalışacak. Onun için her yıl saf gümüşten üç yüz yetmiş beş dirhem verilecek. İmarete ki aşçı için her yıl on mud buğday ve gümüşten üç yüz dirhem verilecek. Temizlikçiler için her yıl buğdaydan yirmi mud, gümüşten dört yüz elli dirhem verilecek. Kapıcılık yapan ve mutfaktaki yemekleri temin eden iki erkek çocuk için buğdaydan yirmi mud ve iyi gümüşten altı yüz dirhem verilecek. Kandiller ve fenerlerle yapılacak ışıklandırma için her yıl iki yüz yirmi beş dirhem verilecek. Ve vakıf sahibi – onun emri hala geçerlidir, onun doğru hükmü uzak yakın her insan içindir – bu imaretin sergilerinin, halı ve kilimlerinin, örtülerinin eksiklerinin tamamlanmasını emretti. Onlardan otuz parça, altı tanesi büyük olacak ve buraya konacak. Ve yine o yüksek emriyle tayin etti; zikredilen imaretteki mutfakta Türkçe de “kazan” diye tabir edilen dört büyük malzeme, bakırdan üretilmiş ve dört alet “çömlek” diye ifade edilen ve “haranı” diye ifade edilen iki alet ve elli tane bakır tabak ve beş tane bakır büyük tabak, “piyesuz” (yağ tavası) diye isimlendirilen dört alet, “kefkir” diye isimlendirilen dört alet, beş tane yastık ve Türkçe de “döşek” denilen beş eşya bulundurulacak. Vakıf sahibi – Allah onun şanını yüce kılsın- bu zikredilen örtülerden ve aletlerden bu imarete vakfetti. Böylece onlar bu imarete ait oldu. Vakıftır, sahihtir, şeridir, katidir, geçerlidir, vakfın sıhhatine engel durumlardan uzaktır. Ve yine mütevellinin himmetinin gece ve gündüz gözünün gafletinden uzak olmasını şart koştu. Ve

mütevelliye dört vazife verdi. Birincisi imamı, müezzini ve Kur'an okuyanları sürekli takip ve kontrol edecek. Onlar sürekli namaz kılıyorlar mı, görevlerini düzgün yapıyorlar mı diye. Eğer onlardan birisi tembellik yapıyorsa ona yumuşak şekilde nasihat edecek. Eğer düzelmezlerse, onu görevinden almakla, ya da görev değişikliğiyle uyaracak. Eğer üçüncü kere düzelmezse, onu aşağı bir göreve düşürecek. Eğer dördüncü kere hatada ısrar ederse, nasihat o kişiden yorulmuş oldu, artık başka çare kalmadı, o kişinin yerine iyi bir insan koyacak. İkinci olarak mütevelli aynı yolla devam edecek. Temizlikçiler ve kapıcılar için de aynı sistemi takip edecek. Temizlikçi tembellik etmeyecek, kapıyı, namaz kılınan yeri, diğer bütün odaları temizleyecek ve topladığı pislikleri dışarıya atacak. Döşek ve halıları en uygun yerlere, en iyi metotla serecek. Kapıcı gafletten, tembellikten uzak duracak, kapıyı açma ve kapatma konusunda, imaretin eşyalarını hırsızlardan, kurnazlardan koruma konusunda dikkatli olacak. Üçüncü olarak mütevelli her zaman çalışan görevli kişilere yumuşak davranacak.

346

Eğer uyarı hak ediyorlarsa, onları usulünce uyaracak. Dördüncü olarak vakıf sahibi – Yüce İbrahim (a.s) ın yumuşaklığı ondadır, ilahi, güzel, nurlar ve feyizler ona indi – eğer bu imarete şanı yüce, güzel sıfatları olan bir âlim ya da şeyh ya da başka biri gelirse mütevellinin onu hürmetle karşılamasını şart koştu. Ve bu imaretin en iyi yerini vermesini, ona hızlı bir şekilde yemek hazırlamasını istedi. Hz. İbrahim misafirlerini nasıl ağırladıysa -ki o üç misafirine, ateşte kızartılmış bir dana ikram etmişti. O tereddütsüz ve eksiksiz bir şekilde hızlıca ikram etti.- onun da öyle ağırlamasını şart koştu. Misafir ve onun binekleri ile ilgilenilecek, hayvanlara ot verilecek. Ve yine vakıf sahibi – Allah onu mükemmel bir dereceye koysun, izzetli ve yüce makamları olsun – şeyh, mütevelli, imam ve müezzinin masum insanlara iftira etmekten uzak durmalarını şart koştu. Kötü insanların yaptıklarını yapmayacaklar. Adamlar eğer kötülerin yaptıklarını yapmazlarsa Allah'ın nuru onlara ulaşacak, eğer kötülük yaparlarsa arada bir kapı olacak ve bu nur ulaşmayacak. Ve yine vakıf sahibi – Allah onun fiillerini (iyiliklerini) kabul edecek ve razı olacak. Regaip ve berat gecesinde ve tüm geceler boyunca rahmet sağanağı onun üzerine yağacak. – mübarek gecelerde imam, müezzin, müfessir ve hafızların parasının ziyade edilmesini, onlara

yardım yapılmasını şart koştı. O gecelerde namaz bittikten sonra kıyafet, yemek ve içecek alabilmeleri için para verilecek. Ve yine vakıf sahibi – Allah ona dünya tatlılarına benzemeyen Cennet tatlılarından yedersin. – Kur'an okuyanlara, imama ve müezzine bela gelmesin diye tatlı ikram edilmesini şart koştı. Mübarek gecelerde ve bayram gecelerinde Müslümanlardan fakirlere ve miskinlere de tatlı verilecek. Ve yine vakıf sahibi – Allah onun gölgesini devam ettirsin, ömrünü uzatsın. – ihtiyaç olduğunda mütevellinin binanın bakımını yapmasını, yıkılan yerlerini onarmasını, yapıyı geliştirmek için dışardan destek almasını, görenlerin beğenmesini sağlamasını, binanın bakımı için sadık bir insan bulursa ona görev vermesini şart koştı. Adaletli müteveli, bahçeler için emin bir kişiyle üç yıllığına sözleşme yapacak. Sözleşmeyi üç yıllla sınırlamazsa o kişi bahçenin kendisine ait olduğunu iddia edebilir. Yine uzun süre aynı kişiyle ticaret yapılmayacak, çünkü eğer uzun süre yapılırsa o kişi insaftan uzaklaşır. Ve yine vakıf sahibi –Allah onun ahiret için bu dünya da yaptıklarını mübarek kılsın. Allah onu kereminden bu dünya da kullarına melik ve sultan kıldı ve ondan razı oldu- müteveli olan kişi için şart koştı;

347

Müteveli olan kişi başka insanların mülklerini haksız yere almayacak. Vakıf sahibinin mülkünü ve hukukunu koruyacak. Görev sahiplerine şefkatli davranacak, vakıf sahibinin rızasını almaya çalışacak, onun şikâyetine sebep olmayacak. Ona ücretleri, sevdiği ve razı olduğu şekilde, yazılmış olan yönergeye göre noksanz olarak verecek. Ve yine vakıf sahibi – başarısı daim olsun, Allah Cennette ona nehirler, meyve özleri nasip etsin – eğer görevlilerden biri fakirse mütevellinin onun durumunu araştırmasını şart koştı Bu adamın kış için yiyeceği kalmadı, ona ne arkadaşı ne komşusu hiç kimse yardım etmedi, onun kardeşi bile ona borç vermedi. Böylece mecburen onun maaşından bir kısmı önceden verilecek, boğazı ıslanacak kadar (en acil ihtiyacını karşılayacak kadar). Vakıf sahibi (maaşından bir kısmını) onu sakinleştirmek için takdim edecek. Ve yine vakıf sahibi – onun derecesi kutup yıldızı gibidir, dünya ve ahiret sevabına nail olmuştur. – her gün en az yüz elli tane ekmek bulunmasını şart koştı. Her yirmi tanesi çarşıdan alınmış iyi buğdaylı ekmek olacak. Zikredildiği gibi normal günlerde suyla pişirilmiş et olacak. Ve yine vakıf sahibi – Allah onun ömrünü uzatsın- çocuklarına, yakınlarına vasiyet etti. Allah

bu imaret ile Müslümanlara dünya hayatında şefaattir ve vakıf sahibine de ahirette şefaattir. Asırlar geçti, günler geçti, zamanlar döndü, geceler gündüzler birbirini izledi, bütün eşyalarda olduğu gibi imaretin bazı yerleri de eskidi, yıkıldı, zarar gördü. Elde edilen vakıf gelirlerinin bir kısmı da tamir için harcanacak. Eğer yıkılma işi sürekli olursa, onun tamiri zor olduğu zaman, vakıf sahibinin – Allah onun ömrünü saltanatı ile daim etsin- neslinden gelen kişiler yardım edecek. Eğer tamir için ihtiyaç olursa, onun akrabaları yardım edecek. Eğer fakirlerin, miskinlerin ihtiyacı olursa da ona yardım edilecek. Bu imaretin vakfiyesinin ve içinde vakfedilen her şeyin sıhhatine Müslümanların hâkimlerinden biri hükmetti. Ve şeri bir şekilde onu tescil etti. Bu şekilde zikredilen imaret ve onunla ifade edilen bütün mevkûfat, vakıftır, geçerlidir, tescillidir. Değişmez, tahrif edilemez. Satın alma, satma, rehin gibi şekillerde tasarruf olunamaz. Kimsenin mülkü olamaz. Allaha inanan hiç kimse, hiçbir şekilde, hiçbir bahaneyle ona zarar veremez ya da değiştiremez. Yıllar boyunca kimseye miras kalmaz. Bu vakıf koyulan şartları ve esasları ile devam edecek. Zikredilen vakıf sahibinin hayatında – Allah onun ömrünü uzatsın – ve rabbine kavuşmasından, vefatından sonra da bu vakıf ebedi olarak var olacak. Onun şartları sağlamdır, din sahipleri onu savunacaktır. Ve yine sağlamdır, onu iptal edecek bir el ona ulaşamayacak, kimse onun şartlarını değiştirmeyecek – savaşçılar bile-, bu şartlar ile bu vakfiye ebedi olarak devam edecek.

348

Ebedi olarak aslı korunacak, feri serbest olacak. Kim ki bunu duyduktan sonra bu vakfiyeyi değiştirirse onun adı değiştirenler olarak yazılacak, ondan bir şey iptal eden olursa Allah'ın gazabı onun üzerine olacak. Müslüman olan, Allaha, ahiret gününe, meleklerle, peygamberlere, kitaplara ve ahiret gününe iman eden bir kişiye bunu değiştirmek helal değildir. Veleve ki sultan olsa ve ona gücü yetse bile, velev ki kudretli bir vezir olsa, ya da yukardan bakan, kibirli bir emir bile olsa ya da zulüm alametleri taşıyan bir kadı bile olsa ya da bir âlim olsa ya da okumuş biri olsa, bunlardan hiçbiri bu vakfi iptal edemez. Bu vakfın şartlarını değiştirmeye izin veremez, haklarını ve ücretlerini değiştiremez. Vakfiye ile çelişkisi olan bir ferman verilemez. Vakıf imkânları başkalarına sarf edilmeyecek. Eğer biri bu vakfiyeyi hevasına, nefesine göre değiştirirse ya da ondan bir şeyi mülk edinirse yüce, azim, hak

edeni zelil eden, kahredici, intikam sahibi, Allah'ın laneti onun üzerine olsun. Ve onun üzerine elim bir azap olsun. Ve yakın meleklerinin, Nebilerin ve Peygamberlerin, geçmişlerden ve kıyamet gününe kadar gelecek olanlardan bütün lanetleyenlerin laneti onun üzerine olsun. Elbette onun ne sadakası ne orucu ne haccı kabul edilmeyecek. Allah'ın gazabını hak etmiş olacak, rahmetten ve bağışlanmadan mahrum olacak. Zalim olsun olmasın bir sultan, zalim olsun olmasın bir vali, cahil ya da âlim bir kadı, fasık ya da takva sahibi bir müftü eğer vakfiyeyi iptal ederek Allaha ve resûlüne savaş açtıysa, kıyamet gününde Allah'ın düşmanı olacaktır. Onun kötü yaptığı şeylere karşı ona cehennemde ateşten bir oturak olacak. Kıyamet yurdu onun için kötü bir yer olacak. O gün zalimlere mazeretleri fayda vermeyecek. Lanet Onların üzerine olacak ve yurtları kötü bir yurt olacak. O gün gözler ve kalpler korkudan ürperecek. Her nefis o gün hayırdan ve şerden yaptığı her şeyi yanında bulacak. Yaptığı kötü şeylerin uzak olmasını isteyecek ama böyle olmayacak. Bu hâkim geçerli hükmüne ve kararlarına şahit oldu. Ve bu mecliste bulunan emin ve güvenilir insanlar da şahit oldu. Bu şekilde Allah'ın muazzam aylarından Şevval ayının başlarında hicri sekiz yüz otuz beş senesinde yürürlüğe girdi. Allaha hamd olsun.

Ve yine zikredilen vakıf sahibi Larende Kızılcahüyük'te Hafız Mesud arazisi diye bilinen yeri vakfetti. Bu yer güneyden Hacı Fakih Kiryas mülkü, kuzeyden Cani varislerinin mülkü, doğudan Balaban Abdullah El-Muhammedî'nin mülkü ve Boynu Yoğunun çocuğunun mülkü, batıdan da nehir ile sınırdır. Ve Ali Serrac diye meşhur bir yeri vakfetti. Güneyden Paşa diye bilinen tarla, kuzeyden Mukbil Ağa'nın oğlu Muhammed'in mülkü, doğudan nehir, batıdan İskender'in varislerinin mülkü ile sınırdır. Bütün sınırlarıyla, haklarıyla, ona dâhil olan ve ondan hariç olan her şeyleriyle vakfetti. Zikredilen yer

Mut'ta bulunmaktadır. Bu vakfiye daha önce geçen tarihte oldu. Zikredilen vakıf sahibi Kutlu diye meşhur olan köyü sınırları ve haklarıyla vakfetti. Bu köyün sınırları güneyden Cansun köyü ve İnebolu, doğudan Gazi köyü, kuzeyden Sadruh köyü düzlüğü, batıdan Sarku köyü, Kidmen köyüne giden yolun tamamı ve Cansun köyünün bazı arazileri ile çevrilidir. Bu köy Larende'ye tabidir. Ve Gökçeoğlu diye bilinen yerlerin tamamını vakfetti. Bu yer güneyden Sudun Ağa'nın mülkü ve Kafir

yeri denilen yer ile doğudan Muradın bağına giden sokak ile kuzeyden Muhammed Bey bin Gökçe'nin mülküyle batıdan tarla ile sınırlıdır. Ve yine diğer vakfedilen yerleri sınırları ve hukuklarıyla vakfetti. Doğudan Larende'de bulunan Alâeddin Paşa'nın küçük parkı ve imaretin yanındaki nehir, kuzeyden zikredilen imaretin vakfı, batıdan Mustafa Bey'in mülkü ve ölen kişinin vakfı, güneyden akarsu ve onun arkasında Rahime Hatun vakfı ve Feridüddin vakfı ile sınırlıdır. Ve yine vakfedildi; Larende de bedestene yakın yirmi yedi dükkân zikredilen imarete vakfedildi. Tek dükkân, Hüseyin'in mülküyle, yolla ve Osman'ın kardeşinin oğlunun mülküyle ve bir vakıf binasıyla sınırdır. Ve başka bir dükkân yolla, bir vakıfla, Emir ve Muhammed'in varislerinin mülküyle sınırdır. Onlardan bir dükkân, yolla, Hazar'ın varislerinin mülküyle, Hacı Muhammed'in mülküyle ve Hacı Mahmud'un mülküyle sınırdır. Onlardan bir dükkân, iki taraftan Hacı Musa'nın mülküyle, yolla ve mezarla sınırdır. Onlardan bir dükkân, yolla, Hacı Muhammed'in mülküyle, Hacı Ahmed bin İmad'ın varislerinin mülküyle ve Yusuf'un mülküyle sınırdır. Onlardan iki bitişik dükkân, Muhammed Ağa'nın mülküyle, yolla, Hazar'ın varislerinin mülküyle ve vakıfla sınırdır. Onlardan bir dükkân, vakıfla, Nureddin'in mülküyle, mezarlıkla ve yolla sınırdır. Onlardan bir dükkân, yolla, Burhan'ın varislerinin mülküyle, çöplükle ve Bayezid'in mülküyle sınırdır. Onlardan bir dükkân, yolla, iki taraftan Ali'nin mülküyle ve çöplükle sınırdır. Onlardan bir dükkân iki tarafından Seyyidi'nin varislerinin mülküyle, Hacı Ali'nin mülküyle ve yolla sınırdır. Onlardan bir dükkân, yolla, Burhan'ın varislerinin mülküyle, çöplükle ve Küçük Çavuş mülküyle sınırdır. Onlardan bir dükkân, yolla, Hacı Ali'nin mülküyle, Emir'in varislerinin mülküyle ve mezarlıkla sınırdır. Onlardan bütün dükkânlar ile sıkım yeri yolla, Sankur'un mülküyle, Kimya Hatun mülküyle Muhammed Ağa mülküyle sınırdır. Onlardan bir dükkân, yolla, vakıfla, İbn pazarcı mülküyle ve Muhammed'in mülküyle sınırdır. Onlardan bir dükkân, yolla, Bedesten çarşısı ile ve vakıfla sınırdır. Onlardan bir dükkân yolla, Hacı Ali mülküyle, mezarlıkla ve sıkım yeriyle sınırdır. Ve bir dükkân yolla, vakıfla, Ahmet'in kardeşinin mülküyle ve mezarlıkla sınırdır. Onlardan bir dükkân, yolla, Ahmet'in kardeşinin mülküyle, vakıfla ve Hızır'ın mülküyle sınırdır. Onlardan iki dükkân, yolla, Hacı Ali mülküyle, vakıfla ve mezarlıkla sınırdır. Onlardan iki bitişik dükkân iki taraftan yol ile iki taraftan da Mahmud'un oğlu Muhammed'in mülküyle sınırlıdır. Onlardan iki dükkân

iki taraftan yolla, Emir'in varislerinin mülkü, Hacı Muhammed'in mülkü ve Muhammed bin Tai'nin mülkü ile sınırdır. Onlardan bir dükkân yolla, Cafer'in mülküyle, mezarlıkla ve Muhammed'in mülküyle sınırdır. Bütün hukuklarıyla, sınırlarıyla ve diğer ekleriyle, iç ve dışlarıyla vakıftır, sahihtir, şeridir, yürürlüktedir. Zikredilen imaretin faydası için kitapta anılan şartlara göre kullanılması şart koşulmuştur. Bu kitabın başlangıcında hamd yeşil kubbenin taşıyıcısı Allah içindir denildi, bu kitabın sonunda ise Hamd tek olan Allah'adır diyoruz. Bu yazdığımız kitabın makamı yükseldi. Bu vakfiye zikredilen tarihte yazıldı. Merhametli ve yüce olan Allaha hamdolsun. Salat onun nebisi, kıyamet gününün şefaathanesi Muhammed'e olsun. Bu kitabın içindekiler ismi yazılan adil kişilerin şehadetiyle sabit oldu. Ve onun geçerli olduğuna hükmettim. Bunu Karaman'daki askerlerin sorumlusu fakir Emir oğlu Emir Ali yazdı.

Bu, geçerli olması gereken yollarla şeran sabit oldu. Zikredilen hayırlı vakıf sahibi zikredilen imaretin yararı için şunları vakfetti. Larendede de bulunan Dervi diye bilinen köyün tamamını vakfetti. Bu köy çok meşhur ve bilinen, tanıtmaya ihtiyacı olmayan Foni köyü'nün vadisinin altındadır. Ve meşhur ve bilinen, tanıtmaya ihtiyacı olmayan Niğde'ye bağlı Bor kasabasında bulunan biri kadınlar için biri erkekler için olan bitişik iki hamamı vakfetti. Ve Niğde'ye tabi Eneğü diye bilinen köyleri vakfetti. Bu köyler Melegübi, Til Suris, Nar ve büyük yol ile sınırlıdır. Bütün sınırlarıyla, hukuklarıyla ve ona tabi sayılan ekleriyle vakıftır, sahihtir, şeridir. Bütün zikredilen şeyleri vakfetti, açıktır, yürürlüktedir. Sekiz yüz yetmiş senesinin Rebiül Ahir ayının sonunda yazıldı.

Bunun içeriği benim yanımda Larendede- Allah onu korusun- kadısı Ali bin Muhammed tarafından kontrol edildi/yazıldı.

(Beş tane şahit ismi yazılı olup tam olarak okunamadı)

Zikredilen imaretin vakıflarından biri Larendede'de bulunan ağaçlık bir yer olan Bey bağı denilen yerdir. Gazi köprüsünün üstünde, Ebu Bekir Hacı diye bilinen değirmenin önünde yer alır. Doğudan büyük yol ile güneyden Hacı Alâeddin'in

oğlunun meşhur bağı- bu bağ da zikredilen imaretin vakıfları arasındadır-, batıdan eskiden Bahaddin'in olan bağ ile kuzeyden merhum imam Burhaneddin el-Bulgari 'nin bağı ile sınırdır. Zikredilen vakıf sahibi – Allah onun şanını yükseltsin, âlemlerde onun yüceliğini duyursun – bu tarlalarda var olan binaları, yapıları sınırlarıyla, haklarıyla, yollarıyla, ona tabi olanlarla ve diğer ekleriyle bu zikredilen imaretin yararı için, zikredilen şartlar ile vakfetti. Bu şartları söylemeye gerek yoktur ve bu zikredilen şartlar da değişmez. Vakıftır, sahihtir, şeridir, açıktır, yürürlüktedir, ebedidir, lazımdır, satılmaz, hibe edilmez,

351

değiştirilmez. Allah yeryüzünde olan her şeye mirasçı olana kadar (kıyamete kadar) ki mirasçılardan en hayırlısıdır. Kim ki bunları duyduktan sonra değiştirmeye kalkarsa, onun günahı değiştirenlerin üzerindedir. Muhakkak ki Allah işitendir, bilendir. Bu vakfın sıhhatine sekiz yüz kırk üç yılı Şaban ayının ortasında yukarıda imza atan kişi hükmetti. Evvel de ahir de hamd Allah içindir.

Zikredilen imaretin vakıflarından biri, vakıf sahibine – Allah onun mertebesini yüceltsin- tabi olmasıyla meşhur olan Yeni Mağara da bulunan yeni değirmendir. Ve Larendede de bulunan Hacı Celal yolundaki ağaçlı yer vakıftır. O zikredilen yol ile iki taraftan vakıf ile Saruca Balbanın bağı ile ve Seydi Mülkü ve mahalle ile sınırlıdır. Onların sınırları ve onlara tabi olanlar zikredilen imaretin yararı içindir. Daha önce zikredilen muteber şartları ile vakıftır, sahihtir, şeridir, lazımdır, kim değiştirirse günahı onadır. Onu hattıyla imza eden kişi sekiz yüz kırk dokuz yılı Zilkade ayında yazmıştır. Allah bize yeter, O ne güzel vekildir.

Buna şahit oldu: Alanyalı Muhammed Bey oğlu Mustafa

Alanyalı Muhammed Bey oğlu Mustafa oğlu Muhammed

Alanyalı Muhammed Bey oğlu Mustafa oğlu Mahmud

Burhaneddin oğlu Zeynel Abidin (Bunu yazısıyla kayda geçirdi)

Sıdk ve doğruluk ile. Rahman, rahim ve cömert olan Allah'ın adıyla. Ben şahadet ederim, gelerek giderek dua edenler, şehirliler ve köylüler bu bina ile iftihar

ediyor. Allah'tan kıyamet gününde hayrın artmasını istiyor. Hâkimin vakfiye hakkındaki hükmü normal yolla gerçekleşti ve ben Bilal oğlu İlyas oğlu Muhammed oğlu Muhammed, bu belgenin yazarıyım. Allah Hak yoluna iletsin, kurtuluşa erdiresin.

Hâkim bu vakfiyenin sıhhati için beni şahit tuttu. Ben hata ve günah sahibi İlyas oğlu Ali -Allah o ikisini de açık ve gizli lütfuyla affetsin- ve ben de buna şahit oldum.

Kâtip Şeyh Muhammed oğlu Mahmud bunu yazdı.

(Bunlardan başka 83 şahit ismi yazılı olup okunamadığı için buraya yazılmadı)

Zikredilen vakıf sahibinin ikrarı ile bu belge sabit oldu. Ve onu Larende şehrinde hâkim olan Ali bin Muhammed yazdı. Allah onlara rahmet etsin.

Zikredilen vakıf sahibi – Allah devletini daim etsin- zikredilen imaretin yararına daha önce var olan vakıfları da dâhil etti. Mindes nahiyesinde bulunan Zenbe diye meşhur olan köyün tamamını vakfetti. Bu köy Turlas köyü ile

352

Efras köyü ile Tond diye bilinen harabe bir kale ile iki tarafından sınırdır. İkinci köy Örenler nahiyesinde İservi diye bilinen köydür. Bu köy, Beyaz vadi ile ve Tekercati ırmağı ile Celle kebni denen yer ile Kurudra diye bilinen meşhur vadi ile sınırdır. Üçüncü köy zikredilen (Örenler) nahiyesinde Bisa diye bilinen köydür. Beyaz vadi ile Nas diye bilinen büyük nehir ile Gökçesu diye bilinen pınar ile Adrus diye bilinen dağ ile sınırdır. Larende'deki hamamın on iki hissesinin beş buçukunu vakfetti. Bu hamamın önünde bağ/bey pınarı vardır. Bu hamamın ismi İbn'ül-fenari diye meşhurdur. Onun sahibine intisabı çok iyi bilindiğinden sınırlarını belirtmeye gerek yoktur. Larende de bulunan değirmenin yarısını -işî bilen kişilerin takdiriyle bu yarım belirlenir- vakfetti. Bu değirmen Zuzadi köyünün altındadır. Bu değirmenin adı Cevni gözlü Mahmud olup onun sahibine intisabı çok iyi bilindiğinden sınırlarını belirtmeye gerek yoktur. Küçükkuyu diye meşhur olan yerdeki mezralar, Mizan şehri nahiyesindedir. Gazi'deki Karaviran, Gökçe Oyuk ve Kimya köyü ile ve Kara koç taş ve şekim adas ile sınırdır. Kerizut köyündeki bağın tamamı vakfedildi. İki tarafından Üveys bin Hızır mülkü ile Hacı Mustafa mülkü ve düzlükle sınırdır. Larende'deki

Kırmızı tepeye yakın olan yeni yer diye bilinen yerlerin tamamı vakfedildi. Üç taraftan vakıf ile ve Kadir Fekmi köyüne giden yolla sınırdır.

Bütün zikredilen yerleri zikredilen vakıf sahibi, hudutlarıyla, hukuklarıyla, tabii olan yerleriyle, yollarıyla daha önce sayılan şartlarla vakfetti. Onda bir değişiklik yapılamaz, vakıftır, sahihtir, şeridir, ebedidir, lazımdır, satılamaz, hibe edilemez, kim onu değiştirmek isterse günahı onun üzerinedir. Vakıf sahibinin ecrini Allah verecektir. Allah iyilik sahiplerinin ecrini zayı etmez.

4.1.3. Karamanoğlu İbrahim Bey Vakfiyesinin Değerlendirmesi

İkisi geniş kapsamlı, diğerleri küçük altı vakfiye eki Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.⁵² Ayrıca aynı vakfiyenin bir örneği de Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde yer almaktadır.⁵³ Vakfiyede imaretin Karaman'ın doğusunda Yoğundubar mevkiinde yapıldığı, bir tarafında cemaatle namaz kılmak için bir mescit, diğer tarafında zenginlere, fakirlere, bütün yolcu ve misafirlere yemek pişirilip yedirmek için bir mutfak, Kur'ân-ı Kerîm okutulması ve hâfiz yetiştirilmesi için de bir dârü'l-kurrâ (dârü'l-huffâz) inşa edildiği belirtilmektedir. Günümüzde bu yapı topluluğunda imaretin batı cephesinin güney köşesine bitişik bir türbe ve kuzey cephesi karşısında bir çeşme bulunmaktadır.⁵⁴

Vakfiye Arapça olmakla birlikte vakfiye içerisinde yer yer Türkçe kelimeler bulunmaktadır. (Ör. Mutfakta kullanılacak malzemeler için Türkçe isimler kullanılmış; tas, tava gibi.) Dua ve niyaz kısmından sonra İslam dininin hayır işlerine ne kadar önem verdiği ifade edilmiştir. Vakıf kurucusu olarak Karamanoğlu Mehmet oğlu Halil oğlu Alâeddin oğlu Mehmet oğlu Taceddin İbrahim ismi zikredilmiştir. Karamanoğlu Beyliği'nin önemli bir beyi olan İbrahim Bey bu vakfiye ile tescillenen birçok hayır yapmıştır. Vakfiye kapsamında bir mescit, bir dâr'ül-huffâz ve bir de imaret vakfedildiği ifade edilmektedir.

Vakıf kapsamında zikredilen akarları şu şekilde sıralayabiliriz:

⁵² Topkapı Sarayı Kütüphanesi Evrak No: 5318; KONYALI, **age**, s.416.

⁵³ Belge Vakıflar Genel Müdürlüğünde şu şekilde kayıt altına alınmıştır: Topkapı Sarayı Müzesi Defter/Sayfa/Sıra No: 2113-0/0336 / 0066 Kutu ve No: Tescil Kutusu (31/0) Dosya No: D:4.15/-.

⁵⁴ DİEZ, ASLANAPA, KOMAN, **age**, s. 67; Ali GÜLCAN, **Karamanoğlu 2. İbrahim Bey İmaret ve Tarihçesi**, Doğu Matbaası, Karaman 1983, s. 27.

- Larende Sinleköy'de⁵⁵ yer alan çifte hamamın⁵⁶ (kadın-erkek) on yedi hissesinden yedi hissesi,
- Larende Ağrıca/Uğruca⁵⁷ sokağında Paşa'ya ait eski hamamın⁵⁸ yarı hissesi,
- Larende Gazi Alp⁵⁹ köprüsü⁶⁰ yakınındaki Çardaklı hamamı⁶¹,
- Larende'de Akrepyeri diye bilinen yer⁶²,
- Kalınahur⁶³, Kızılcaköy⁶⁴, Kayacık⁶⁵, Ortaviran⁶⁶, Bilecik⁶⁷, Çablak⁶⁸ köyleri ile Kafirviran mezarası,
- Larende'ye bağlı Akrabad⁶⁹ denilen köyün yarım hissesi,
- Larende'de Hacı Veli'nin hanı diye bilinen hanın yarım hissesi,
- Larende'de yer alan bedestenin tamamı,
- Larende'de bulunan İfra⁷⁰ diye bilinen köyüm tamamı,

⁵⁵ Günümüzde bu isimde bir köy ya da mahalle tespit edemedik. 1500'lü yıllarda yıkılmış olmalıdır. GÜMÜŞÇÜ, **age**, s. 74.

⁵⁶ Taş vakfiyede bu hamam Sekizçeşme Hamamı olarak isimlendirilmiştir. (Detaylı bilgi için bkz. KONYALI, **age**, s.418.) Günümüzde Seki Çeşme Hamamı olarak bilinen yapı kadın ve erkek bölümleriyle hizmetini sürdürmektedir.

⁵⁷ Böyle bir sokak ismi tespit edemedik.

⁵⁸ Bu hamama dair bir bilgi tespit edemedik.

⁵⁹ Karaman'a bağlı Gazi köyü adında bir köy vardır.

⁶⁰ Karaman Merkez Çeltek mahallesinde Şeyh Ali Sultan Semerkandi Camii'nin civarında eskiden mevcut olan Gazalpa (Gazi alp) çayı üzerinde yer aldığı belirtilmektedir. Günümüzde mevcut değildir. KONYALI, **age**, 663; KARPUS, **age**, s.110.

⁶¹ Karaman Merkez Çeltek mahallesinde eskiden akmakta olan Gazi alp çayı civarında olduğu belirtilen bu hamama dair bir bilgi tespit edemedik.

⁶² Böyle bir yer ismi tespit edemedik. Konyalı buranın o devirde boş tarla olan İdemud denen yerin civarında olduğunu belirtmektedir. KONYALI, **age**, s. 418.

⁶³ Konya Hadim ilçesinde Kalınağıl isminde bir köy vardır.

⁶⁴ Karaman'a bağlı Aşağı Kızılca ve Yukarı Kızılca olmak üzere iki köy vardır.

⁶⁵ Konya Bozkır ilçesinde bir köy. Kayacılar adıyla bilinmektedir.

⁶⁶ Konya Sarıoğlan kasabasının eski ismi Belviran'dır. Bu köyün de bu bölgede olduğu kaynaklarda geçmektedir. UZUNÇARŞILI, **agm**, s.84.

⁶⁷ Konya'ya bağlı Bilecik adında bir köy vardır. Yükselen kasabası olarak da geçmektedir.

⁶⁸ Kaynaklarda bu köyün Seydişehirde olduğu ifade edilmiştir. UZUNÇARŞILI, **agm**, s.94. Günümüzde o bölgede bu isimde bir köy yoktur. Fakat Çat ve Çatmakaya adıyla iki ayrı mahalle vardır.

⁶⁹ Günümüzde bu isimde bir köy tespit edemedik.

⁷⁰ Karaman'a bağlı Yeşildere köyünün eski ismi İbrala'dır. Bahsi geçen köy burası olmalıdır. Konyalı da "köyün yaşayan ismi İbra'dır" demektedir. KONYALI, **age**, s. 419.

- Larendede akıllıukur mevkiindeki Hoca bağı,
- Larendede Emeksüvan⁷¹ mahallesinde Ahmed'in mülkü, nehir, kanal ve vakıfla sınır olan tarıma elverişli arazinin hepsi,
- Larendede' de Hacı Yusuf'a nispet edilen bağın tamamı,
- Larendede' ye yakın Hacı Alâeddin bağı ile bağın içindeki ev,
- Larendede' ye yakın Bekirece değirmeninin yarı hissesi,
- Larendede' de bulunan Hacı Ali'nin değirmeninin yarı hissesi,
- Larendede' de imaretin karşısında yer alan üç tarafından imaret ile bir taraftan da Mukbil Muhammed'in varislerinin mülkü ile sınır olan köylerin tamamı,
- Konya ovasında Viranlı Salur⁷² diye bilinen köy,
- Beyşehir köylerinden Balkanda⁷³ köyü,
- Umranlar köyü⁷⁴,
- Beyşehir'e giden nehir civarındaki Işıkpınar köyü⁷⁵,
- Mut kazasına tabi olan Şemseddin köyü⁷⁶,

Sayılan yerlere tabi olan bütün yol, tarla, mezra, köprü, içlerinde bulunan bina ve müstemilat, barındırdıkları alet ve eşyalar ile vakfedilmiştir. Bu listeye ek olarak Karamanoğlu İbrahim Bey vakfiyeye ekler yapılabileceğini ifade etmiş bu kapsamda aynı yıl şu ilaveler yapılmıştır:

- Larendede' de yer alan Ali Serra isimli şahsın arazisi,

⁷¹ Karaman merkez'de Emekseven adıyla bir mahalle bulunmaktadır.

⁷² Konya Karapınar'a bağlı Yeşilyurt kasabasında Salur adında bir köy bulunmaktadır.

⁷³ Konya Beyşehir'e bağlı bir köydür. Günümüzde mevcut olan İmrenler kasabasının sınırları içinde yer alır.

⁷⁴ Kaynaklarda bu köyün Beyşehir'de olduğu ifade edilmiştir. UZUNÇARŞILI, **agm**, s.97. Günümüzde o bölgede İmrenler kasabası adıyla bir yerleşim vardır.

⁷⁵ Böyle bir köy tespit edemedik.

⁷⁶ Mut ilçesinde yer almakta olan köyün yeni adı Evren köyü'dür.

- Larende Kızılcahüyük mahallesinde⁷⁷ yer alan Hafız Mesut arazisi,
- Larende köylerinden olan Kutlu köyü⁷⁸,
- Larende’de Gökçeoğlu mülkü diye bilinen yer,
- Larende’de imaretin yanında Alâeddin Paşaya ait olan bahçenin tamamı,
- Larende’de daha önce imarete vakfedilmiş olduğu belirtilen Bedesten çarşısının yakınlarındaki yirmi dükkân vakfedilmiştir.

Hicri 843 yılında Larende’de bulunan İmam Burhaneddin bağına sınır olan ağaçlık arazi vakfedilmiştir. Hicri 849 yılında Larende’de yer alan yeni değirmeni ve Hacı Celal yolundaki bir tarafında yol, iki tarafında da vakıf olan araziye vakfetmiştir.

Hicri 870 yılında vakfa yapılan ilaveler⁷⁹;

- Larende civarında Dervi köyünün⁸⁰ tamamı,
- Niğde’ye bağlı Bor kasabasındaki kadın ve erkeklere ait çifte hamamın hepsi,
- Niğde köylerinden Melegöbi⁸¹, Nar⁸² ve Enegü⁸³ köylerinin tamamı vakfedilmiştir.

Bunlara ek olarak tarihi belirtilmeden şu yerler vakfedilmiştir:

- Mindes nahiyesinde (Kale-i mindes)⁸⁴ bir köyün tamamı,
- Örenler nahiyesinde yer alan İservi⁸⁵ denilen bir köyün tamamı,

⁷⁷ Bu mahalleyi tespit edemedik.

⁷⁸ Konyalı bu köyün isminin “*Kılbasan*” olarak geçtiğini söylemektedir. KONYALI, **age**, s. 420. Fakat günümüzde bu iki isimden birini taşıyan bir köy tespit edemedik.

⁷⁹ Bu tarih itibariyle İbrahim Bey vefat etmiştir. Fakat vakfiyede İbrahim Bey tarafından vakfedildiği ifade edilmektedir. Bunun sebebini Uzunçarşılı İbrahim Bey tarafından vakfedilen bu yerlerin daha sonra kayda geçirilmesi ile açıklamıştır. Bkz. UZUNÇARŞILI, **agm**. S.103.

⁸⁰ Karaman’da yer alan bu bölge şimdiki Ekinözü (Aşırın) köyü sınırları içindedir.

⁸¹ Nevşehir Derinkuyu ilçesinde bir köydür.

⁸² Nevşehir’e bağlı bir kasabadır.

⁸³ Uzunçarşılı bu köyün Nevşehir’de yer aldığını belirtmektedir. UZUNÇARŞILI, **agm**, s.103.

⁸⁴ Konya Ereğli’de bir köy olup şimdiki adı Kayasarayı’dır. KONYALI, **age**, s.422.

⁸⁵ Köyün şimdiki adı Servili köy’dür.

- Örenler nahiyesinde yer alan Bisa⁸⁶ denilen köyün tamamı,
- Larende'de Fenârizâde hamamı⁸⁷ diye bilinen hamamın tamamı,
- Larende'de Zuzadi⁸⁸ köyünde Mahmud değirmeninin yarı hissesi,
- Kıran şehri⁸⁹ nahiyesinde Keçikuyu ismiyle anılan tarlanın tamamı,
- Kerizut köyünde Hızır oğlu Üveys ve Mustafa'nın mülklerine sınır olan bağın tamamı,
- Larende'de yeni yer diye bilinen üç tarafı vakfa sınır olan arazinin tamamı vakfedilmiştir.

Vakıftan elde edilen gelirlerin nasıl harcanacağı konusu da vakfiyede detaylı olarak ele alınmıştır. Bu kapsamda dört ana harcama kalemi dikkat çekmektedir:

- Elde edilen gelir öncelikle imaretin ayakta kalması için, tamir, bakım ve yenileme işlerinde kullanılacak.
- Geri kalan kısım, vakfa gelir sağlayan hamam, değirmen, dükkân gibi gelir kaynağı olan akarların devamlılıklarının sağlanması ve gelirlerinin artırılması için kullanılacak.
- Kalan para başta imam, müezzin ve hafızlar olmak üzere imarete görevli olan kişilere harcanacak.
- Artan para da imarete gelen kişilerin yeme içmeleri ve diğer ihtiyaçları için harcanacak.

İmarete görev yapacak kişilerin alacağı ücretler de belirlenmiştir. Mütevelli olan kişi vakıf gelirlerinin onda birini alacaktır. Diğer görevlilerin alacağı ücretler senelik olarak belirlenmiştir. İmarete Kur'an okumakla görevli toplam on iki kişi olacaktır. Görevi sadece Kur'an okumak olan kişiler 220 dirhem (gümüş para)

⁸⁶ Ermenek ilçesinde bir köy'dür.

⁸⁷ Bu hamama dair bir bilgi tespit edemedik.

⁸⁸ Karaman merkezde Zosta adında bir köy vardır. Bu köy olabilir.

⁸⁹ Bu isimde bir köy tespit edemedik.

alacaktır. Bu on iki kişiden biri imam diğeri de müezzin olarak görev yapacaktır. İmam 450 dirhem, müezzin 375 dirhem alacaktır. Bunlardan biri imarete şeyh olacak ve 750 dirhem alacaktır. Şeyh ayrıca otuz mud buğday alacaktır.⁹⁰ Yine o on iki kişiden biri müderris olarak görev yapacak ve 375 dirhem alacaktır. İmaretin aşçısı 300 dirhem ve on mud buğday alacaktır. Temizlik işini yapacak olan iki ferraşa 450 dirhem ve yirmi mud buğday, güvenlikten sorumlu iki kapıcıya da 600 dirhem ve yirmi mud buğday verilecektir. İmaretin aydınlatmasından sorumlu kandilciye de 250 dirhem verilecektir.

Vakfiye’de imarete kullanılacak demirbaş eşyalar da zikredilmektedir. Bu kapsamda ilk olarak otuz tane halı, kilim, seccade ve yaygı ifade edilmiş, bunlardan altı tanesinin büyük olduğu belirtilmiştir. Bakırdan yapılmış dört büyük kazan, dört çömlek, iki haranı (küçük kazan), elli tas, dört tava, dört kevgir, beşer tane yastık ve döşek de bu eşyalar arasında sayılmıştır.

Vakfiyede değinilen bir diğeri husus da mütevellinin görevleridir. Müteveli, başta şeyh, müderris, imam ve müezzin olmak üzere bütün görevlileri kontrol edecek, onların görevleriyle ilgili konularda ihmalleri olup olmadığını takip edecektir. İhmali olanları uyaracak, ihmalde ısrar edenlerin yerine başka görevli tayin edecektir. Mütevellinin bir diğeri önemli görevi de imarete gelen âlimlerden, şeyhlerden kıymetli misafirleri en iyi şekilde karşılayacak, onlara hizmette kusur ettirmeyecektir.

Vakfiyede son olarak vakfedilen şeylerin satılmasının, hibe edilmesinin, başka amaçlar için kullanılmasının yasaklandığı belirtilmiştir. Bu kurallara uymayan kişilerin Allah’ın, peygamberlerin, meleklerin ve salih insanların lanetine uğrayacağı uyarısı yapılmıştır. Bu kişilerin namaz, oruç hac gibi ibadetlerinin de kabul edilmeyeceği belirtilmiştir.

4.1.4. Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Mimarisi

Karamanoğlu II. İbrâhim Bey tarafından yaptırılan imaret⁹¹, Karaman il merkezinde İmareti mahallesindedir. Yapının kuzey cephesindeki taç kapının üzerinde

⁹⁰ O bölgedeki bir mud yaklaşık yirmi kiloya eşittir. KONYALI, *age*, s.429.

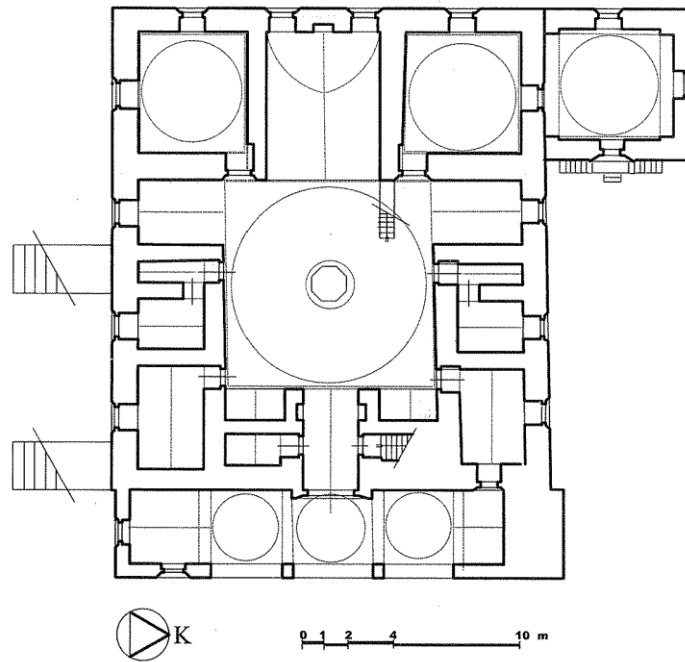
⁹¹ Vakfiyesinde bâni ismi olarak “Karamanoğlu Mehmet oğlu Halil oğlu Alâeddin oğlu Mehmet oğlu Taceddin İbrahim” geçmektedir. Vakıflar Genel Müdürlüğü Defter/Sayfa/Sıra No: 2113-0/0336 / 0066.

bulunan kitabeye göre (h. 836) 1432 yılı Muharrem ayında inşa edilmiştir. Mimarı bilinmemektedir.⁹²

Vakfiyesinde cemaatle namaz kılmak için bir mescit, zenginlere, fakirlere, bütün yolcu ve misafirlere yemek pişirilip yedirmek için bir mutfak, Kur'ân-ı Kerîm okutulması ve hâfız yetiştirilmesi için de bir dârü'l-kurrâ (dârü'l-huffâz) şeklinde çok fonksiyonlu bir yapıdan bahsedilmektedir.⁹³ Bu yapı iki katlı kapalı avlulu, dört eyvanlıdır. Giriş ana eyvan mihrap aksı üzerindedir. Sonradan yapıya eklenen minare ve İbrahim Bey kümbeti esas plan şemasını etkilememiştir (Çizim 1).

4.1.4.1. İmaret

Yapı malzeme olarak bütünüyle kesme taştan inşa edilmiştir. Taç kapıda yer yer mermer kullanılmış, minarede renkli taşlara yer verilmiştir. Minarede nadiren kullanılan çini, içerde mescid olarak kullanılan eyvandaki duvarlarda belli bir noktaya kadar tercih edilmiştir. Bu eyvan dışında yapının iç kısmı tamamen taşla kaplanmıştır.

Çizim 1: Karaman İbrahim Bey İmaret Planı (O.N. Dülgerler'den)

⁹² DÜLGERLER, *age*, s.116.

⁹³ Vakıflar Genel Müdürlüğü Defter/Sayfa/Sıra No: 2113-0/0336 / 0066; DİEZ, ASLANAPA, KOMAN, *age*, s. 67; Ali GÜLCAN, *Karamanoğlu 2. İbrahim Bey İmaret ve Tarihçesi*, Doğu Matbaası, Karaman 1983, s. 27.

1964/65 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapıdaki izlerden hareketle restitüsyonu yapılarak son cemaat mahallinin rekonstrüksiyonu yapılmıştır.⁹⁴ Son cemaat yerinde köşede yer alan bölümler sivri tonozlar, orta kısımlar ise kubbelerle örtülmüştür. Son cemaat yerinin iki yanında köşelere yakın konumda sivri kemerli ve alınlıklı birer dikdörtgen pencere ile harim aydınlatılmıştır (Fotoğraf 1).

Yapının kuzey batı köşesinde minare yer alır. Kare planlı minarenin kaidesi yapının batı cephesinde kademeli bir çıkıntı yapmaktadır. İmaretin üst katından minareye geçiş olanağı sağlanmıştır. Minare kürsüsü sekizgen formdadır. Kürsünün üst kısımları bir mukarnas dilimi ile pahlanarak onaltıgene dönüştürülmüştür. Bunun üzerinde yer alan kabartma zencerek motifli bir bilezik minare gövdesine bağlantıyı sağlamıştır. Minare gövdesi alt bilezikten, mukarnaslı şerefe altına kadar beş adet kabartma veya oyma bilezikle donatılmıştır. Bunların arası iki adet renkli taş ve bir adet çini kakma kompozisyonla zenginleştirilmiştir.⁹⁵ Minarenin şerefesi dört mukarnas sırası tarafından taşınmaktadır. Şerefenin kapısı genel uygulamadan farklı olarak kibleye değil, kuzeydoğuya açılmıştır. Daha önceden tahrip olan minarenin peteği, yapılan restorasyonla birlikte aslına uygun şekilde onarılmıştır. Şu an üstü kurşun kaplı olan ahşap külahla örtülmüş durumdadır.⁹⁶

İmaretin kuzey cephesinde revak içerisinde taç kapı yer alır (Fotoğraf 2). Duvar yüzeyinden taşmayan taçkapı dikdörtgen bir silme ile çerçevelenmiştir. Kemerli basık kapı boşluğu üzeri çeşitli motiflerle bezeli bir sivri kemer ile sonlanmaktadır. Yapının kitabesi basık kemer ile sivri kemer arasında yer almaktadır. Sülüs hat ile yazılmış olan kitabe mermer zemine kabartma olarak işlenmiştir. Kitabe ile kemer arasındaki boşluk ise rumi ve hatayilerden oluşan bir bezeme ile tezyin edilmiştir (Fotoğraf 3).

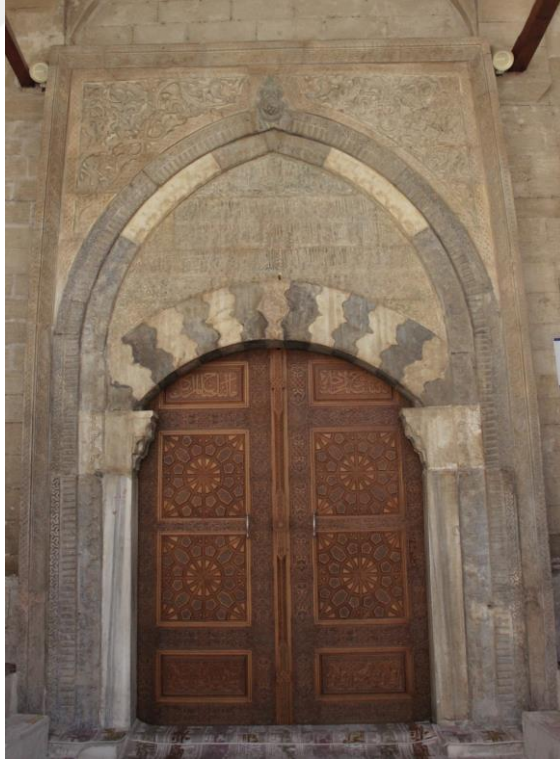
⁹⁴ KARPUZ, *age*, s. 20; Aynur DURUKAN, “Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti ve Kümbeti”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.21, İstanbul 2000, s. 287-290.

⁹⁵ Yılmaz ÖNGE, “Üç Karamanlı Minaresinin Tezyinatı”, **Karaman Kültür ve Sanat Dergisi**, s.4, İstanbul 1985, s. 37-40.

⁹⁶ DÜLGERLER, *age*, s.118.

Fotoğraf 1: Karamanoğlu İbrahim Bey İmaretî

Fotoğraf 2: Karamanoğlu İbrahim Bey İmaretî Taç Kapısı

Fotoğraf 3: Karamanoğlu İbrahim Bey İmaretİ Taç Kapı Üstündeki Kitabe

İmaretin Taç Kapısı üzerinde yer alan kitabe:

- 1- مفتحة لهم الأبواب
- 2- هذا ذكر وإن للمتقين حسن مأب
- 3- بني السلطان الأفخم والخابان الأعظم مالك رقاب الأمم مولى ملوك العرب والعجم واضع مراسم العدل والإحسان.
- 4- وهادم قواعد الجور والطغيان قاتل الزنادقة والمشركين قاهر الفجرة والملحدين ناصر شرع وبشرع أندر ز اقبالش نظام ناسخ شرك وبشرك اندر ز تيغش اضطراب
- 5- تاج الدنيا والدين ابراهيم بن المرحوم محمد بن قرمان ضاعف الله اقتداره وإلى الخيرات ابتداره هذه العمارة المباركة للصادرين والواردين من أي طائفة كانوا من المسلمين في شهر محرم الحرام سنة ست وثلاثين وثمانمائة .

Tercümesi;

“Bu bir öğüttür. Allah’a karşı gelmekten sakınanlar için elbette güzel bir dönüş yeri, kapıları kendilerine açılmış olarak (Adn cennetleri) vardır.”⁹⁷ Değerli Sultan, yüce Hakan, ümmetin dizginlerini elinde tutan, Arap ve Acem meliklerinin efendisi,

⁹⁷ Kur’ân-ı Kerîm 38/49-50.

adalet ve ihsan temellerini atan, haksızlık, zulüm ve azgınlık duvarlarını yıkan, zındıkları ve müşrikleri öldüren, günahkârları ve dinden çıkanları kahreden, İslam dinine hakkıyla yardım eden, şirke kılıcıyla engel olan, din ve dünyanın tacı Karamanoğlu Mehmed oğlu İbrahim – Allah iktidarını daim etsin, hayır eserlerini artırsın – bu mübarek imareti Müslümanların hangi taifesinden olursa olsun gelip gidenler için 836 yılı Muharrem ayında yaptırdı.”

Taç kapıdan içeriye girildiğinde tonozla örtülü giriş eyvanı bizi karşılar (Fotoğraf 4). Eyvanın sağında üst kata çıkış merdiveni, solunda tonozla örtülü penceresiz bir oda yer alır. Giriş eyvanını geçtikten sonra üstü basık kubbe ile örtülü olan orta avluya girilir. Yaklaşık kare planlı olan avlu, ortasında küçük bir aydınlık feneri bulunan kubbe ile örtülüdür. Eskiden avlu ortasında var olduğu bilinen şadırvan son restorasyonda kaldırılmıştır.

Fotoğraf 4: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Giriş Eyvanı

Fotoğraf 5: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Harim Kısım

Giriş eyvanının tam karşısında mescid olarak kullanılan ana eyvan yer alır (Fotoğraf 5). Zemini yükseltilmiş olan bu eyvan tonozla örtülüdür. Ana eyvan ikisi dikdörtgen ikisi de kemerli dört pencere ile aydınlatılmaktadır. Ana eyvanın sağında ve solunda kare planlı, kubbe ile örtülü odalar yer alır. Bu odaların giriş kapısı alınlıklarında yedişer satır halinde taşa işlenmiş iki vakfiye özeti yer almaktadır⁹⁸ (Fotoğraf 6-7). Odalar altta dikdörtgen üstte kemerli dörder pencere ile aydınlatılmakta iken, batı köşedeki odanın pencerelerinden biri günümüzde İbrahim Bey kümbetine açılmaktadır.

⁹⁸ Kerim TÜRKMEN, **Karamanoğulları Devri Kitabeleri**, Selçuk Üniversitesi SBE Basılmamış Doktora Tezi, Konya 1989, s. 101-107.

Fotoğraf 6: Karamanoğlu İbrahim Bey İmaretı Sağ Kapıdaki Taş Vakfiye

Fotoğraf 7: Karamanoğlu İbrahim Bey İmaretı Sol Kapıdaki Taş Vakfiye

Sağ kapıdaki vakfiye özeti;

- 1- وقف الأمير المعظم.
- 2- والسلطان المكرم ابراهيم بن محمد بن قرمان خلد ملكه.
- 3- على مصالح هذه العمارة سبعة اسهم وعشرة .
- 4- جزءاً من سهم واحد أصل اثني عشرة سهماً من حمام سكين جشمة الكائن بلارنده .
- 5- بسنله كوي ونصف حمام باشا أمام باب السر وجملة حمام جردقلو بغازي ألبی
- 6- وجملة أرض عقرب وجملة كرم ولد الحاج علاء الدين مع العمارة فيه ونصف طاحونة
- 7- أبو بكر أجه ونصف طاحونة الحاج على ونصف خان خول جلبی وجملة البزازية وجملة كرم.
- 8- الحاج يوسف قريب قنى القاضي وجملة كرم خواجه لؤلؤ مع العمارة فيه بناحية جقلوجه.

Tercümesi:

“Büyük emir, değerli Sultan, Karamanoğlu Mehmet oğlu İbrahim – Allah mülkünü daim kılsın- bu imareti için Larende Sinle köyünde tamamı on iki hisse olan Sekizçeşme hamamından yedi hisse ile bir hissesinin de onda birini, Sır kapı önündeki Paşa hamamının yarısını, Gazialp’da Çardaklı hamamının tamamını, Akrepyeri denilen yerin, Hacı Alaaddin’in üzüm bağıyla bu bağdaki yapıların tamamını, Ebu Bekir Ece, Hacı Ali değirmenlerinin ve Hul Çelebi hanının yarısını, bedestenin ve Kadı lağımı yanındaki Hacı Yusuf ve Çakıllıca civarındaki Hoca Lü’lü üzüm bağlarının tamamını vakfetti.”

Sol kapıdaki vakfiye özeti;

- 1- ومن جملة أوقاف
- 2- العمارة المبجلة التي فناء العمارة وجملة
- 3- الفرن أمامها وجملة الأرض بامكسون وجملة أرض سراج علي وجملة
- 4- أرض حافظ مسعود الكائنتين بقرلجه يوك وجملة الأرض بوادي فوني
- 5- قريب التل وجملة قرية أفرا ونصف قرية غفريات وقرل كلسه وددكمی وایدونیه قشلاغي .
- 6- وجملة قرية ويرانلو صالور كائننة بصحراء قونیه وجملة قاليك اخور وقرلجه كوي وقياجق وارتته ويران.
- 7- وكافراني وبيلاجك وجبلاق ومزرعة أجه وبلجك الأصغر وجملة قرية بالغنده من قرى بكشهری .
- 8- وجملة قرية عمرانلر وجملة قرية اشق بكار وجملة قرية شمس الدين من قرى موت وفقاً صحيحاً لازماً.

Tercümesi:

“ İmaretin avlusundaki sebze bahçesi, imaretin önündeki fırının tamamı, Emekseven'deki yer, Kızılcayüğ'de Foni vadisinde tepenin civarındaki hafız Mesut ve Saraç Ali'nin tarlaları, İfra köyünün tamamı, Gaferiyyat, Kızılkilise ve Duduğümü Köyleri ile Uraydonya kışlağının yarısı, Konya'nın sahra nahiyesine bağlı Viranlı Salur, Kalın Ahur, Kızılcaköy, Kayacık, Ortaviran, Kafıröreni, Bilecik, Çaplak, Küçük Bilecik köyleri ile Ece çiftliği, Beyşehirle bağlı Balkanda ile Umranlar ve Muta bağlı Işıkpınar ile Şemseddin köylerinin tamamı sahih ve geçerli bir surette vakfedilmiştir.”

Avlunun doğu ve batısındaki yan kanatlarda tonoz örtülü yan eyvanlar ve ikişer oda yer alır. Odalara geçiş dar koridorlardan sağlanır. Odaların aydınlatması dikdörtgen ve mazgal pencerelerden sağlanmıştır. Avlunun kuzeyinde ise girişin iki yanında derinliği az iki küçük eyvan bulunmaktadır (Fotoğraf 8).

Giriş eyvanının batısındaki mekândan merdivenle üst kata çıkılır. Kapalı avlu ile güneydeki birimler iki kat boyunca yükseldiğinden “U” biçimindeki üst kat alt katın doğu, batı ve kuzey kanatlarına oturtulmuştur. Tonoz örtülü olan bu kattaki üç mekân dikdörtgen ve mazgal pencerelerle aydınlatılmıştır (Fotoğraf 9).

Yapıda bezeme, minare, taç kapı, ana eyvan ile bugün İstanbul Çinili Köşk'te (E.N. 1775) bulunan orijinal mihrap ve Türk İslam Eserleri müzesinde bulunan ahşap kapı kanatları üzerinde yer almaktadır.⁹⁹ Minarede taş oymacılığı ve çini kakmacılığı dikkati çeker. Taç kapı üzerinde ve minarenin belli noktalarında mukarnaslı süslemelere yer verilmiştir. Orijinal çini mihrap dönemi için son derece önemli bir örnek olup¹⁰⁰, Timurlu sanatının izlerini taşımaktadır.¹⁰¹

⁹⁹ Şerife ÖZÜDOĞRU, **Karaman'da Türk Mimari Eserleri Süslemeleri**, Mimar Sinan Üniversitesi SBE Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1989, s. 139-145.

¹⁰⁰ Şerare YETKİN, **Anadolu'da Türk Çini Sanatı'nın Gelişmesi**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1986, s. 135; ÖZÜDOĞRU, **age**, 148.

¹⁰¹ Yılmaz ÖNGE, “Türk Çinicilik Sanatı'nın Enteresan Örneklerinden İbrahim Bey İmareti (Zâviyesi)'nin Mihrabı”, **Arkitekt**, S.36, İstanbul 1966, s. 70-73.

Fotoğraf 8: Karamanoğlu İbrahim Bey İmaretİ Ana Eyvanın Solundaki Oda ve Pencereleer

Fotoğraf 9: Karamanoğlu İbrahim Bey İmaretİ Üst Kattan Bir Görüntü

Renkli sır tekniği kullanılmış olan mihrapta genişlikleri birbirinden farklı dört bordür yer almaktadır. Bordürlerde bitkisel ve geometrik kompozisyonlar yer alır.¹⁰² Diğerlerinden daha geniş olan ikinci bordürde geometrik kompozisyon yanında ayet kuşağına (Ayet’el- Kürsi) yer verilmiştir. Çini de patlıcan moru yanında, turkuaz, beyaz, altın yıldız, yeşil, kıvılcık kahve gibi renkler de kullanılmıştır¹⁰³ (Fotoğraf 10).

Fotoğraf 10: Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti Orijinal Çini Mihrabı

Giriş kapısının ve kubbeli odaların ahşap kapı kanatları dönemin ahşap işçiliği açısından önemli örneklerdir. İstanbul Türk İslam Eserleri müzesinde bulunan bu eserler, ahşap ustası olarak İlyas oğlu Hacı Ömer ismini verdikleri için de ayrıca dikkat çekmektedir. Kapı kanadı üzerinde, imaretin yardım ve ikram ruhuna uygun olarak “Girene kapımız açık, yiyene malımız mübah” ibaresine yer verilmiştir. Ahşap kanatlar, birbirine geçen dairevi rumiler ve geometrik yıldızlarla bezenmiştir¹⁰⁴ (Fotoğraf 11).

¹⁰² FATAHA, *age*, s. 241-243.

¹⁰³ ÖNGE, “ **Türk Çinicilik...**”, s. 72.

¹⁰⁴ FATAHA, *age*, s. 245.

Fotoğraf 11: Karamanoğlu İbrahim Bey İmaretİ Ahşap Kapı Kanadı

4.1.4.2. Kümbet

İbrahim Bet kümbeti, imaretin batı duvarının güney köşesine bitişik haldedir. Kümbetin inşasının İbrahim Bey'in vefatından (h.868 – m. 1464) dokuz yıl önce (h.860- m. 1455) yapıldığı kabul edilmektedir.¹⁰⁵

Kümbet kesme taş malzemedен inşa edilmiştir. Kemer gergilerinde ahşaba yer verilirken, sandukalar alçıdan yapılmıştır.

Kareye yakın bir plana sahip olan yapı, köşe üçgenleriyle geçilen sekizgen kasnak üzerinde içten kubbe, dıştan piramidal çatı ile örtülüdür (Fotoğraf 12). Kümbete kuzey cepheden sağlı sollu konsol merdivenle çıkılır. Merdivenin altından cenazelik kısmına, üstten sandukalığa giriş bulunmaktadır. Cenazelik kapısı taşlarla örülmüş vaziyette olduğu için giriş mümkün değildir. Giriş kapısının bulunduğu kuzey cephe dışındaki diğer cephelerde pencerelere yer verilmiştir. İmarete bitişik olan cepheye duvar yapılmayarak, imaretin penceresi yapıya dâhil edilmiştir.

¹⁰⁵ Orhan Cezmi TUNCER, *Anadolu Kümbetleri 2 – Beylikler Ve Osmanlı Dönemi*, Sevinç Matbaası, Ankara 1991, s. 259.

Kümbetin içerisinde üç tane sanduka yer alır. Ortadaki sanduka İbrâhim Bey'e, diğer ikisi oğulları Kasım ve Alâeddin beylere aittir¹⁰⁶ (Fotoğraf 13).

Kümbette süsleme giriş kapısında yoğunlaşmaktadır. Düz söveli kapının üzeri Bursa kemeri tipindedir. Kapının kavsarası mukarnas dolgulu olup, köşelikleri rûmi palmet ve kıvrım dallarla süslenmiş, bu süsler arasında iki kabarıya yer verilmiştir. Kümbetin içinde alçı sandukalar dışında yalın bir görüntü vardır. Döneminin önemli örneklerini oluşturan alçı sandukalar üzerlerindeki yazıların yanında geometrik ve bitkisel süslemeleriyle dikkat çekmektedir.¹⁰⁷

Fotoğraf 12: Karamanoğlu İbrahim Bey Kümbeti

¹⁰⁶ DURUKAN, *agm*, s. 287-290.

¹⁰⁷ ÖZÜDOĞRU, *age*, 160-163.

Fotoğraf 13: Karamanoğlu İbrahim Bey Kümbeti Sandukalar

4.1.4.3. Çeşme

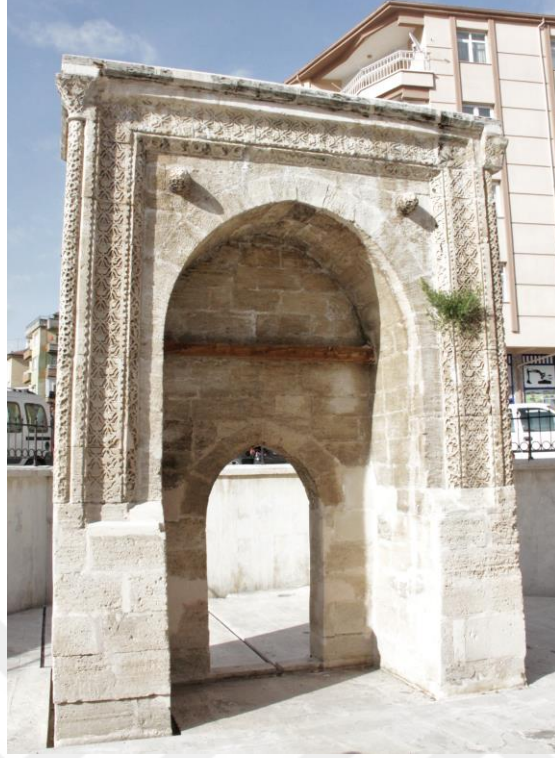
Manzumenin bir parçası olan çeşme imaretin kuzeyinde yer alır. İmaretle birlikte 1432 yılında inşa edildiği düşünülmektedir.¹⁰⁸ İmaret ile çeşme arasındaki boş alan, zaman içerisinde imarete ait mutfak, kiler gibi bölümlerin yıkılması ile ortaya çıkmış olmalıdır. Yapı tümüyle Karaman'ın "Kürtderesi" denilen taşıyla inşa edilmiştir.¹⁰⁹

Çeşmenin imarete bakan güney cephesi, yapının asıl cephesini oluşturmaktadır. Sivri kemerli bir nişten oluşan çeşmenin, ayna taşının olduğu yer şu an boşluktur. Çeşmenin iki yanı birer sütunçe ile zenginleştirilmiştir. Çeşmede yer verilen rûmiler, palmeler ve geometrik örgü kompozisyonları yapıyı değerli kılan unsurlardır¹¹⁰ (Fotoğraf 14).

¹⁰⁸ KONYALI, *age*, s. 640; DÜLGERLER, *age*, s. 234.

¹⁰⁹ Mustafa DENKTAŞ, *Karaman Çeşmeleri*, Kıvılcım Yayınları, Kayseri 2000, s. 20-21.

¹¹⁰ Z. Kenan BİLİCİ, "Karaman'daki İmaret Çeşmesi ile İlgili Bazı Gözlemler", *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C.32, S. 1-2, Ankara 1988, s.105-125.

Fotoğraf 14: Karamanoğlu İbrahim Bey İmaret-i Çeşmesi

4.2. Bedreddin Hoca Mahmud Dârü'l-huffâzı Vakfiyesi

4.2.1. Bedreddin Hoca Mahmud Dârü'l-huffâzı Vakfiyesinin Metni

Belge 2. Bedreddin Hoca Mahmud Dârü'l-huffâzı Vakfiyesi¹¹¹

¹¹¹ Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Defter/Sayfa/Sıra No: 2176-0/0462/0751.

الحاج بدر الدين خوجه محمود

الحمد لله الذي خلق الإنسان في أحسن تقويم و علمه البيان بفضله العميم وهداه إلى صراط مستقيم و الصلاة على رسوله الناطق بوحيه الصادق في تبليغ أمره لرسوله بالشرعية الناسخة و أيده بالحجج الراسخة حتى كمل به الثلة و البرهان صلى الله عليه و على آله و صحبه في جملة وقت و أوان أما بعد فإن الدنيا دار فرار لا دار قرار كبيرها قليل و صداها طويل ففوز ألف فوز ألف أنفقه في مرضاة الله تعالى يميناً و شمالاً ثم كما يقوله تعالى عليه كلمته ما عندك ينفذ و ما عند الله باق و بقوله عليه الصلاة والسلام ليس من دنياكم إلا ما أكلت فافئيت أو لبست فأبليت أو تصدقت فأبقيت فوقف و حبس و سئل

الأعز الأجل صاحب الخبرات و الحسنات **الحاج بدر الدين خوجه محمود بن المرحوم المغفور الحاج بخشي التاجر**.... أدام الله تعالى توفيقه و رحم أسلافه رجاءً لفضل الله العظيم و ابتغاءاً لمرضاته العميم في قوله تعالى ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ﴾ و رهبة من وجع عذابه الأليم يوم يفر المرء من أخيه و أمه و أبيه و صاحبتة و بنيه ما ذكر الواقف المشار إليه و فقه الله تعالى أنه له و حقه و ملكه و تحت تصرفه إلى أن صكه بهذه الوقعة عنه و ذلك جميع الشايح على ستة أسهم من أصل اثني عشر سهما من الحمام الكاين بقرية بور من أعمال نيكده المحمية المحدود بالمقبرة و بطريق و نهر الطاحونة هناك و جميع الأرض الكاين بقرية صدروه من قرى مدينة لارنده المحمية المحدود بالساقية من طرفين و بالنهر و بملك و ورثة مسعود و جميع ثم المحدود بملك و ورثة موسى حاجي و بالنهر و بملك الحاج حمزة و بالأرض الاقطاعية و جميع الأرض الكاينة ثم المحدود بطريق و بلا قندت و بملك أحمد فقيه و بالأرض اللطانية و جميع الأرض الكاينة ثم المحدود بملك إلياس بن خضر و بملك حاجي بن قزل علي و بطريق و بملك و جميع الجينية المتصلة الكاينة بمدينة لارنده المزبورة بموضوع سنله كويلي لمحلة ميداً المحدود بالمقبرة من الجانبين و بالطريق و المسجد و التربة الآتي ذكرها و بالمزيدة على التربة الشريفة التي بناها الواقف المذكور و جعلها دار الحفاظ بطريق الوقف الشرعي الكاينة بمدينة لارنده المزبورة بالمحلة المذكورة أنفا المتصلة بالجينية المتصلة المسطورة المستغنية عن التحديد لشهرتها بالانتساب إليه ثم إن الواقف المومى إليه و فقه الله تعالى عين ستة نفر من القراء الصلحاء موجودين ليلا و يقرأ فيها يوم الإثنين و الخميس و يقرأ فيها دون غيرها من كلام رب العزة ليكون في أسبوع ختمة واحدة و يجعلوا ثوابها على روح الواقف تقبل الله منه و يكون اثنان منهم إمام مسجد ابن بغداد و إمام مسجد ماليلو و شرط الواقف المسطور أن ينصب هو أحدا غيرهم وقت المساس الحاجة الشرعية و أن يكون أمر التولية مفوضاً لنفسه ما دام في قيد الحياة فإذا رحل إلى رحمة الله لأولاده و أولاد أولاده نسلاً بعد نسل و قرناً بعد قرن ما تعاقبوا و تناسلوا في كل وقت و أوان فانقرضوا العياد بالله لأقرب الناس من الواقف المزبور من جهة الإرث ثم الحاكم الوقف و شرط أيضاً أن يصرف حاصل الأوقاف المزبورة و أجرتها أولاً فأول إلى عمارة رقبة الأوقاف و مرمتها و إلى رقبة العين التي تجري تحت تربته المزبورة و مرمتها فما فضل من الرقية و المرمة يجعل أخماساً خمسة لمن يكون متولياً فيها و أربعة أخماسه للقراء الملازمة بالسوية بينهم وفقاً صحيحاً شرعياً و حباً صريحاً مرعياً و تسبيلاً معتبراً مرضياً هو ذا مخلداً جارياً على نهج الشريعة الشريفة جامعاً لشرائط الصحة و السداد خالياً عن البطلان و الفساد و بحيث لا يباع ولا يوهب ولا يورث ولا يملك بوجه من الوجوه بل يدرجه على أصله المؤيد فرعه المؤكد إلى أن يرث الله الأرض و من عليها و هو خير الوارثين فلا لأحد من الإمام و القاضي و الولاة ولا أخاه و الأجانب التغيير فيه و لا في شرطه فمن بدله بعدما سمعه فإنما إثمه على الذين يبدلونه إن الله سميع عليم و أجر الواقف بعد التبديل و التحريف على الله تعالى إن الله لا يضيع أجر المحسنين و لا يخيب رجاء المؤمنين و بذلك دفع الحكم و و الأشهاد في غرة جمادى الآخرة سنة خمسة و ستة و ثمانمئة .

شهود المضمون مولانا ابراهيم و محمود و قاسم ابن المرحوم وفي سلمهم الله و شيخ ابن توكل و سيد أحمد جليبي و عبد الله ابنه

4.2.2. Bedreddin Hoca Mahmud Dârü'l-huffâzı Vakfiyesinin Tercümesi

El-Hac Bedreddin Hoca Mahmud

İnsanı en güzel şekilde yaratan ona fazlından beyanı öğreten ve onu doğru yola eriştiren Allaha şükürler olsun ve salat bütün zamanlar boyunca onun vahyiyle konuşan ve tebliğini şariat doğrultusunda ifa eden Allah'ın kendisini delillerle desteklediği Resûle ve onun aline ve ashabına olsun.

Bundan sonra Allah rızası için onu vakfetti. Dünya hayatı firar yurdudur, karar yurdu değildir, onun büyüklüğü azdır, baş ağrısı çoktur, bu dünyada kazananın kazancı burada kalır. Allah Teâlâ'nın buyurduğu gibi *“Senin katındaki biter Allah katındaki Baki'dir.”*¹¹² *“Muhakkak ki insanın yediği fani olur, giydiği eskir, yok olur, tasadduk ettiği yanına kalır.”*¹¹³

Hayır ve hasenat sahibi tüccar, yüce ve değerli Hacı Bahşayış oğlu Bedreddin Hoca Mahmud -Allah onun başarısını daim etsin ve onun geçmişlerine rahmet etsin- yüce Allah'ın fazlını kazanmak ve rızasına ermek için vakfetti. Ayette geçtiği gibi *“Kim Allah'a güzel bir borç verecek ki, Allah da onu kendisine kat kat ödesin. Ona çok değerli bir mükâfat da vardır.”*¹¹⁴

*“Kişinin kardeşinden, annesinden, babasından, eşinden ve çocuklarından kaçacağı gün”*¹¹⁵, ün elim azabından korkarak infak yolunu seçti. Vâkıfın belirttiği gibi şu vakıf kayıt altına alınana kadar kendine ait olanı, elinde olanı, mülkünü, tasarrufu altında olanı Allah için vakfetti. Niğde de bulunan Bor köyü yakınındaki hamamın 12 hissesinden altı hisseyi vakfetti. Hamamın bir tarafında türbe diğer tarafında değirmen ve nehir yer alır. Diğer bir yer Larende şehrinin Sıdırva köyünde yer almaktadır. Arazinin iki tarafında nehirden alınmış iki arık diğer tarafında nehir ve diğer tarafta da Mesudun vereselerinin mülkü yer alır. Musa hacının varislerinin mülkü, nehir ve Hacı Hamza'nın mülkü yer alır. Diğer yer Lakundut/Larende yolu, Ahmet Fakih mülkü, Lattaniye arzı ve Hızır oğlu İlyas

¹¹² Kur'ân-ı Kerîm 16/96.

¹¹³ Müslim Kitabü'z-zühd ve'r-rakaik 24.

¹¹⁴ Kur'ân-ı Kerîm 57/11.

¹¹⁵ Kur'ân-ı Kerîm 80/34-36.

mülküyle sınırlıdır. Kızıl Ali oğlu Hacı ve bir yol ve mülk ile sınırlıdır. ve birbirine bitişik küçük güzel bahçeler zikredilen Larende şehrinde bulunan Sinle Köyü mevkisinde Mebda mahallesinde iki tarafından mezarlıkla, mescitle ve yolla sınırlandırılmış ve daha sonra üzerinde konuşacağımız türbe ve türbeyi şerifeye eklenmiş yerle sınırlandırılmış. Onu vakıf sahibi inşa etmiş ve onu şer'i bir vakıfla dârü'l-huffâz yapmıştır. Larende şehrinde ve daha önce zikredilen mahallede az önce bahsedilen bahçelerin yanında ve şöhretinden dolayı yerini belirtmeye lüzum olmayan türbenin yanındadır. Sonra adı geçen vakıf sahibi Allah için şunların yapılmasını istedi: Güzel ahlak sahibi altı kurra hafız kişi Pazartesi ve Perşembe gecesi orada olacaklar ve Allah'ın kelamını okuyacaklar, her hafta Kur'an'ı hatim edecekler ve sevabını vâkıfın ruhuna hediye edecekler. Allah kabul etsin. Bu altı kişiden ikisi Bağdatlı oğlu mescidinin ve Malyolu mescidinin imamı olacak. Eğer gerekirse vakıf onun yerine başka kişiler koyacak. Vakıf sahibi ölene kadar bu işlerle vazifeli olacak. Rahmetli olduğu zaman onun çocukları, nesilleri ve torunları nesilden nesile bütün zamanlar boyunca bunu sürdürecekle. Eğer nesilde bir kesilme olursa onun en yakın akrabası bunu yapacak. Sonra vakıf sahibi şunları şart koştu, tarladan elde edilen gelir öncelikle vakıf eserlerinin imarı için, sonra türbeden akan suyla ilgili tamir ve bakım işleri için harcanacak ve bunlardan artan para beş hisseye bölünecek. Beş hissedenden biri oraya mütevellî olan kişiye verilecek. Kalan dört hisse hafızlara eşit olarak verilecek. Zikredilen vakıf sahih şeri, sağlam, bağlayıcı, kesinleşmiş, muteber, sonsuza kadar devam edecek bir vakıftır. Şeriatı şerife üzerine zarar ve kötülükten uzak olarak sıhhat ve selameti haizdir. Herhangi bir şekilde satın alınamaz, hibe edilemez, miras bırakılamaz, mülk edilemez, burada yazılı olan özellikleri değiştirilemez. Kıyamet günü Allah yeryüzündekileri ve üstündekileri alana kadar ki o varislerin en hayırlısıdır. Hiç kimse ne bir imam, ne bir kadı, ne bir vali, ne bir kardeş ne bir yabancı bu vakfi ve şartlarını değiştiremez. Kim ki bunları duyduktan sonra değiştirirse günahı onun üzerindedir. Muhakkak ki Allah işitendir, bilendir. Eğer böyle bir değişiklik veya tahrif söz konusu olursa vâkıf'ın ecri Allah tarafından verilecektir. Allah ihsan sahiplerinin mükâfatını zayı etmez, mü'minlerin dileklerini geri çevirmez. Böylece şahitlerin huzurunda sekiz yüz altmış beş yılı Cemaziyel Ahir ayının başında hüküm kılındı.

Şahitler: Mevlâna İbrahim ve Mahmud ve Kasım ibni'l-merhum, ve Allah onlara selamet versin şeyh ibn-i tevekkül ve Seyyid Ahmed Çelebi ve Abdullah ve çocukları.

4.2.3. Bedreddin Hoca Mahmud Dârü'l-huffâzı Vakfiyesinin Değerlendirmesi

Zeki Oral ve Konyalı eserle ilgili bir vakfiyenin mevcut olduğuna işaret etmektedirler.¹¹⁶ Bahsi geçen vakfiyenin içeriklerine baktığımızda ele aldığımız vakfiyeden bahsedildiğini görmekteyiz.

Vakfiyenin dili Arapçadır. Salat ve selam'dan sonra hayır ve hasenat yapmanın önemi ayetler ve hadislerle ifade edilmiştir. Daha sonra vakıf sahibinin Bedreddin Hoca Mahmud olduğu belirtilir.¹¹⁷

Vâkıf Bedreddin Hoca Mahmud Larend'e de bir darülhüffaz inşa ettirmiş ve bu eserin devamlılığı için akarlar bağışlamıştır. Vakıf gelirleri kapsamında Niğde'ye bağlı Bor köyünde¹¹⁸ bir hamam zikredilmektedir. Bunun yanında Larend'e'ye bağlı Sadruh¹¹⁹ köyünde bir arazinin de sınırları belirtmek suretiyle vakfedildiği belirtilmiştir. Yine Larendeye bağlı bir köy olan Sinle köyünde¹²⁰ de geniş bir arazi vakfedilmiştir. Vakıf kapsamında elde edilen gelirlerin öncelikle tamir ve ihya işlerinde kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu hassasiyet vakfın sürekliliği açısından önem arz etmektedir. Artan gelirler beş hisseye bölünecek, ilk hisse müteveli tarafından alınacak. Diğer dört hisse Kur'an okumak, hatim indirmek ve namaz kıldırmakla görevli olan altı hafız arasında paylaşılacaktır. Daha sonra vakfa

¹¹⁶ KONYALI, **age**, s. 305-311; Zeki ORAL, "Karaman'da Hoca Mahmud Mescidi, Dârü'l-huffâzı Vakfiyesi ve Kitabeleri", **Bulleten** C.23, S. 90, Ankara 1959, s.213-227

¹¹⁷ Bahşayış isimli bir zatın oğlu olan Bedreddin Hoca Mahmud Karaman'ın eşrafındandır. Babası tüccar olan Bedreddin'in babasının ismini verdiği bir de oğlu vardır. Dede ve torunun isimlerinin aynı olması bazı karışıklıklara sebep olmuştur. Torun olan Bahşayış, babasından erken vefat etmiş olup, Konyalı ve Oral hem Bedreddin'in hem de oğlu Bahşayış'ın mezar taşlarını gördüklerini belirtmişlerdir. (KONYALI, **age**, s. 305-311; ORAL, **agm**, 213-227.)

¹¹⁸ Niğde'ye bağlı olan Bor, günümüzde bir ilçedir.

¹¹⁹ Bu isimde bir köy tespit edemedik.

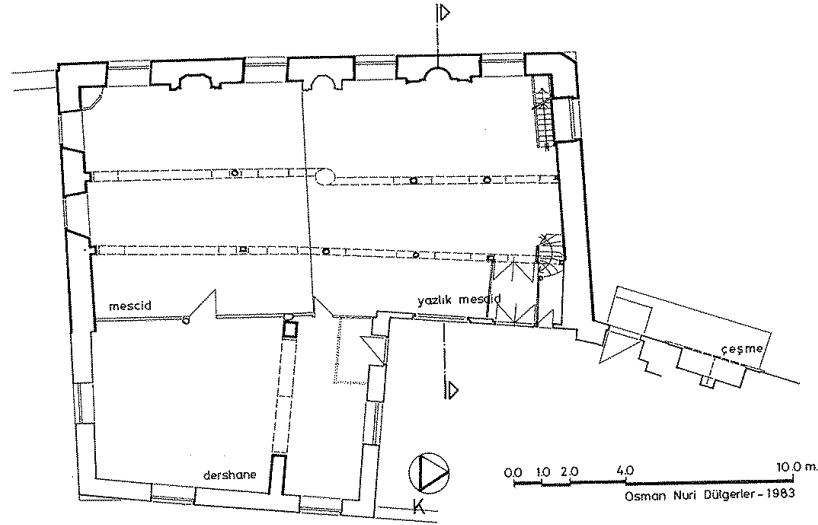
¹²⁰ Günümüzde bu isimde bir köy ya da mahalle tespit edemedik. 1500'lü yıllarda yıkılmış olmalıdır. GÜMÜŞÇÜ, **age**, s. 74.

zarar verilmemesi gerektiği vurgulanarak vakfiye sona erdirilmiştir. Tarih olarak sekiz yüz altmış beş yılı Cemaziyel ahir ayı not düşülmüştür.

4.2.4. Bedreddin Hoca Mahmud Külliyesi Mimarisi

Karaman'da Hoca Mahmud mahallesinde vakfiyede adı geçen dârü'l-huffâz, yanında bulunan türbe, cami ve çeşme ile küçük bir külliye halindedir.¹²¹

Çeşmede yer alan kitabeye göre cami 855 yılı rebiülahir ayının son günlerinde yaptırılmıştır. Caminin yanında, vakfiyeden hareketle dârü'l-huffâz olduğunu anladığımız oda yer almaktadır. Ve bunların altında da bir türbe bulunur. Eserler zamanla harap olmuş 1893 yılında Konyalıoğlu adında bir zat tarafından onarımı yapılmıştır. Bununla ilgili kaynaklarda Türkçe bir kitabeden söz edilmekte ise de günümüzde mevcut değildir.¹²²

Çizim 2: Hoca Mahmud Külliyesi Planı (O.N. Dülgerler'den)

¹²¹ EYİCE Semavi, "Hoca Mahmud Dârü'l-huffâzı ve Mescidi", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 18, İstanbul 1998, s. 189.

¹²² EYİCE, *agm*, s. 189, ORAL, *agm*, s. 213-227.

4.2.4.1. Cami ve Dârü'l-huffâz

Cami, doğu batı doğrultusunda uzanan dikdörtgen bir plana sahiptir. (Çizim 2) Kuzey batı tarafında küçük bir avlusu vardır. Avluya giriş çeşme ile cami arasından sağlanmaktadır. Avludaki hazirede Hacı Bahşayış, oğlu Hoca Mahmut ve torunu Bahşayış'ın mezar taşları yer almaktadır. Bu mezar taşları rûmi ve palmetlerle motifleriyle bezenmiştir. Yapının kuzeybatı köşesinde ahşap minare yer almaktadır.

Fotoğraf 15: Hoca Mahmut Camii ve Çeşmesi

Yapıya girişte şu kitabe yer almaktadır:

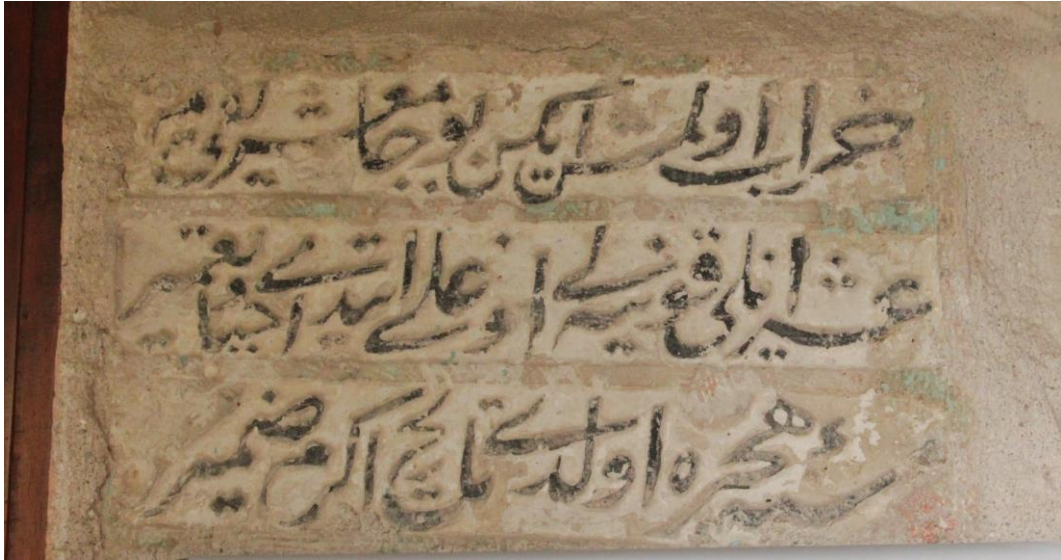
خراب اولمش ايکن بو جامع شريف منير

عشيرانلى قونيهلى ايندي احيا و تعمير

سنه هجرت اولدى تاريخ (اکرم ضمير)

Okunuşu:

“Harap olmuş iken bu cami-i şerifi Aşıranlı Konyalı oğlu ihya ve tamir etti.
Hicri 1311 – Miladi 1893 (Ebcad hesabı ile)” (Fotoğraf 16)

Fotoğraf 16: Cami Girişinde Yer Alan Tamir Kitabesi

Fotoğraf 17: Hoca Mahmut Camii ve Derslik Kısmı Avludan Görünüm

Avludan yapıya giriş için iki ayrı kapı mevcuttur. Birisi camiye, diğeri derslik bölümüne girişi sağlamaktadır. Derslik bölümü yamuk bir plan şeması göstermekte olup, mihrap duvarına paralel yerleştirilen iki ahşap destek sırası ile üç sahna ayrılmıştır. Üstü düz ahşap kaplamalı olan bölüm, doğu, batı ve kuzeyden pencerelerle aydınlatılmaktadır¹²³ (Fotoğraf 17).

Osman Nuri Dülgerler caminin doğu bölümü ile ilgili şu tespitleri yapmıştır: *“Doğu bölümde bazı sorunlarla karşılaşılmaktadır. Buradaki ahşap kirişler, yenileri ile değiştirilmiş ve daha öne doğru konulmuştur. Mescit ile derslik bölümü (esas yapıdaki dârü’l-huffâz’dan bahsediliyor), birbirinden ahşap bölme ile ayrılmıştır. Tavan örtüsü buraya yeni konulmuş ahşap kolon ve kirişlere taşınmış, üzeri ahşapla kaplanmıştır. Tavana kadar yükselmeyen geniş kemerin üzengileri zemine çok yakındır. Bu nedenle burada bir araştırma yapılmadan gerçek konumu hakkında bir şeyler söylemek olanaksızdır.”*¹²⁴ Son yapılan restorasyonda yapılan düzenlemelerle birlikte bahsedilen tespitlerin yapılması daha da zorlaşmış görünmektedir.

¹²³ DÜLGERLER, *age*, 59; EYİCE, *agm*, s. 189.

¹²⁴ DÜLGERLER, *age*, s.60.

Fotoğraf 18: Hoca Mahmut Camii Harimi

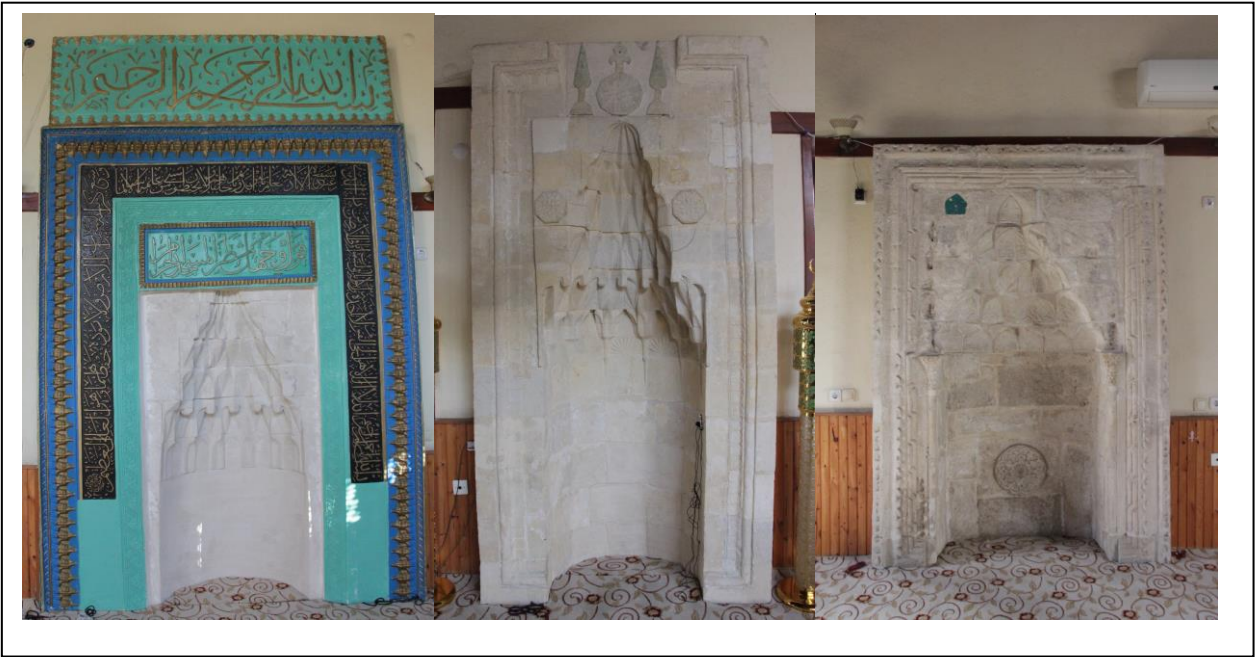

Fotoğraf 19: Hoca Mahmut Camii Dârü'l-huffâz Kısım

Yapının içinde yer alan üç mihrap kesme taş malzemedен inşa edilmiştir (Fotoğraf 20). Üzerlerinde dönemin taş süslemeciliği örnekleri yer alır. Eserdeki

taşıyıcılar, tavan ve minber ise ahşap malzemeden inşa edilmiştir. Minber sade bir ahşap işçiliği göstermekle birlikte yan aynası 19. Yüzyıl ahşap işçiliğinin güzel bir örneğidir.¹²⁵ Camideki özgün kalem işleri de dikkat çekmektedir.

Cami yakın tarihe kadar içte ve dışta sıvalıydı. 2015 yılında tamamlanan restorasyon çalışmasında ise yapının dışı kesme taş ile kaplanarak dârü'l-huffâz olan kısım da yapıya dahil edilmiştir. Bu bölüme cami içinden geçiş sağlanabildiği gibi ayrı bir kapıdan da giriş yapılabilmektedir.

Fotoğraf 20: Hoca Mahmut Camii Mihrapları

4.2.4.2. Çeşme

Sekiçeşme mahallesinde yer alan çeşme Hoca Mahmud Camisinin avlusu içindedir (Fotoğraf 21). Muntazam kesme taşla yapılmış olan eser, Karamanoğlu çeşme mimarisinin bir örneğidir. Çeşme nişini örten sivri kemer ayaklara oturmaktadır. Niş üzerinde yer alan iki kitabe çeşmeyi ayrıca önemli kılmaktadır.¹²⁶

¹²⁵ EYİCE, **agm**, s.189; Yaşar ERDEMİR, **Konya ve Yöresinde Nakışlı Ahşap Camiler**, Selçuk Üniversitesi SBE Basılmamış Doktora Tezi, Konya 1989, s. 53-59.

¹²⁶ DENKTAŞ, **age**, s. 39.

Üstte yer alan kitabe çeşmenin tamiriyle ilgilidir. Alttaki kitabe ise dârü'l-huffâzın inşa kitabesidir (Fotoğraf 22).

Çeşme üzerinde şu kitabe yer almaktadır:

بحمدالله تعميرك ايلدك ادا
انن اب دانه جانيم فدا
سبب عرب على زاده حاجى اسماعيل كدا
الهي كوثر شرابن ايله غدا

“ Allah’a hamdolsun tamir ettik. Ona canlar feda olsun. Bu tamiri sağlayan Arap Ali zâde Hacı İsmail, Allah’ın kevser ırmağından nasiplensin.”

Fotoğraf 21: Hoca Mahmud Çeşmesi

Fotoğraf 22: Hoca Mahmud Çeşmesi Üzerindeki Kitabeler

Alttaki kitabede şunlar yazılıdır:

عمر هذه الدار الحفاظ في ايام الدولة السلطان
المعظم الملك رقاب الامم سيد سلاطين العرب و العجم سلطان
ابراهيم بن محمد قرمان خداملكه
مفخر الاعيان خواجه محمود بن حاجى بخشايش
دام عزه في غرة ربيع الاخر سنة خمس و خمسين و ثمانمايه

Kitabenin tercümesi şöyledir:

“Bu dârü’l-huffâzı, yüce sultan, milletlerin dizginini elinde tutan, Arap ve Acem sultanlarının efendisi Karamanoğlu Mehmet oğlu Sultan İbrahim’in – Allah mülkünü daim eylesin- hükümdarlık günlerinde ileri gelenlerin iftihar kaynağı Hacı Bahşayış oğlu Hoca Mahmud – Allah izzetini daim etsin- 855 yılı Rebiülahir ayının başında yaptırdı”.

4.3. Ketenci Baba Oğlu Şeyh Mansur Dede Vakfiyesi

4.3.1. Ketenci Baba Oğlu Şeyh Mansur Dede Vakfiyesinin Metni

Belge 3. Ketenci Baba Oğlu Şeyh Mansur Dede Vakfiyesi¹²⁷

¹²⁷ Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Defter/Sayfa/Sıra No: 2176/ 405/ 704.

الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وأصحابه وخلفائه صلاة تدوم دوام الدهور والأزمان

أما بعد فإن الأجل المحترم المبجل في السوق الشيخ منصور دده ابن كتانجي بابا بيض الله عزه أحواله ما يستيقظ ويتقظ ويتقن ويتنبه عن العائلات بانتباه السعادة بأن الدنيا مسافة بناعه و عذارة مقيدة فيه تقهر عز شومها و اعداها لا بقي سمومها أمال الدنيا كإقامة ضيف أو صحابه أو ضيف أو طيف من أوصافه الامام ثم تخلو ثم ثمر وثمره وتخلو كيف سرور بعمارة الديار مع خرابة الدنيا ماره خلو بارة من كف سرور بأمر تمور وأحوال تحول وإلا كيس من ازار فيها راض أن تحل والعائل من يقضي منها وطراً قبل أن ينقضي وقف وحبس وسبل وتصدق بنية خالصة وعزيمته صافية راجياً بما وعد الله تعالى ورسوله كما قال الله في كلامه المجيد (وما تقدموا لأنفسكم من خير تجدوه عند الله وما عندكم ينفد وما عند الله باق) وكما قال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم "إذا مات ابن آدم انقطع عمله إلا من ثلاث علم ينتفع به وولد صالح يدعو له وصدقة جارية" جميع ما يأتي ذكره وتجده تقرباً إلى ربه وابتغاء لمرضاة الله ويرجو العفو يوم القيامة ويوم الخوف من عقابه ولا من الفرع الكرام اليم عذابه ليصرف الله وحميته من النار وبصر وجهه يوم الطامة والصامة مسؤولة يوم لا ينفع مال ولا بنون إلا من أتى الله بقلب سليم وذلك جميع الأرض بمدينة لارنده بمحلة أسكي جشمه المشار إليه في ناحية جاغلاغد حدوده منتهية إلى الطريق من الجانبين وإلى ملك الشيخ طالب ابن الشيخ علي وبملك كرشجي بابا ابن الشيخ حسن وذلك جميع أرض قرية غازي تابع لارنده حاصل عشور اثنين طرفه راي صدوره واحد طرفي نزدي حوتي وواحد طرفي نزدي أنه دولو(أناضولو) واحد طرفه نزدي قرية فوظلو وذلك جميع الأرض من رعيته بوزقوش تابع لارنده حصل عشور درجوار قرية سلاريك وبرطرف شهر لارنده كيدن (الذاهب) مذهب طريق وبر طرفي كمار قنطار وبر طرفي بيوك نهر وبرطرفي سلاريكة كيدن نهر وبرطرفي جنا سونه كيدن طريق ايله قرية حونيه كيدن طريق وذلك بجميع المنز الكائن بمدينة لارنده بمحلة منصورده الحاوي على صفة وثلاث شتويات وبيت تليز وبيت مقول باوده واصطبل واحد ومحير طين وبيت كنيف المحدود بالطريق العام من الأطراف الأربعة وذلك بجميع أرض قرية ويرانجق حاصل عشر وبر طرفي كمار قنطار وبر طرفي قره بند وبر طرفي نزدي قرية ايكديلي وبر طرفي لارنده به كيدن طريق وبر طرفي تلة وذلك بجميع الأرض قرية ايكي كليا تابع لارنده حاصل عشر احد طرفي بنكه كيدن ذاهب طريق واحد طرفي بناكدن قرية ابران كيدن طريق واحد طرفي ابران كيدن نهر وبر طرفي مال حوجه واحد طرفي تلة وذلك بجميع الأرض بمدينة لارنده زمني بك باغ نزدشهر وقف الشيخ علي الدين وايكي طرفي لها متصل وايكي طرفي طريق عام وذلك جميع الأرض المتصلين المبنى احديهما زاوية سكوسي والآخر زاوية جقوري الكائن بقرية كارقى المحدودتين بالبطخ وبالطريق ذاهب إلى شهر لارنده وبالأرض الخالية المتصلة بقرية التيل وبالطريق الذاهب إلى كلسي والذاهب إلى القرية المزبورة من الحدود والحقوق والتوابع واللواحق والطريق والمرافق وسائر المضافات على ابيه الصليبي منصور دده وعلى ابنه الصليبي بالي دده وعلى من سيولد من أبناء أبنائه نسلأ بعد نسل قرنأ بعد قرن وإن انقرض نسل أبنائه أعوذ بالله توبة ثم وقف على أولاد بناته نسلأ بعد نسل ماليه ويقرو وهو جزأ والواحد يوم الاثنين أو الخميس من أجزاء موقوفة في الزاوية بمحلة اسكي جشمة ويهب ثوابه لروح الواقف من المسجد بمحلة منصور دده ولم يكن أعاد يكون وفقاً على الفقراء والمساكين وفقاً صحيحاً شرعياً وحسباً صريحاً مرعياً

فحكم الحاكم الموقوف أولاد رفع الله قدره بحقة هذا الوقف وسجله غب رعاية شرايط (شرايط أو شروط) التسجيل من إرادة الرجوع من الوقف المذكور والردّ إلى الملك كما كانت والمرافقة بسبب ذلك مع من فوض إليه وحكم على صحته وأرفعه على رأي من يرى جوازه من الأئمة رضوان الله تعالى عليهم أجمعين حكماً صريحاً شرعياً وتسجيلاً صريحاً مرعياً وفقاً لازماً يلحق حكم الحاكم المقدم المذكور بحيث وقع عليه الاجماع بعد تقديم شرائطه على الله إليه غير مرة فلا لأحد من جميع خلق الله تعالى كائناً (كائناً) من كان قاضياً أو مفتياً أو غيرهم أن يغيّر شيئاً من أصله أو شرايطه بوجه من الوجوه أو سبب من الأسباب فعليه لعنة الله والملائكة والناس أجمعين لا يقبل منه حرفاً والأولاد والعزير الصامة المنتقم إن الله عزيز ذو انتقام وهو خصيمه يوم الطامة يوم تجد كل نفس ما عملت من سوءٍ تود لو أن بينها وبينه أمداً بعيداً يوم لا ينفع الظالمين معذرتهم ولهم اللعنة ولهم سوء الدار فمن ما عملت من سوءٍ تود لو أن بينها وبينه أمداً بعيداً يوم لا ينفع الظالمين معذرتهم ولهم اللعنة ولهم سوء الدار فمن بدلهلآخر الآية.

وشهد الواقف على نفسه الكريمة عدة من العدول الثقات والأمناء الذين حضروا مجلس النيفة من العلماء والأمراء حال صحة جميع ذلك منه شرعاً بجميع ما حرره في هذه الوقفية على الإجمال والتفصيل وكتبت هذه الوقفية في أواخر شهر ربيع الأول سنة خمس وخمسين وسبعمائة (سبعمئة)

الحاج إبراهيم ابن علي

حمزة جليبر ابن خليل

شمس الدين ابن يوسف فقيه

4.3.2. Ketenci Baba Oğlu Şeyh Mansur Dede Vakfiyesinin Tercümesi

Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. Ahiret ve Cennet müminler içindir. Salat ve selam yüzyıllar boyunca, zaman sürdükçe Hz. Muhammed'e, ashabına ve halifelerine olsun.

Bundan sonra, çarşıda herkes tarafından saygı gören, muhterem, saygıdeğer Ketenci Baba oğlu Şeyh Mansur Dede -Allah onun halini, izzetini temiz kılsın- işlerini yaparken uyanık ve duyarlı olsun. Ki dünya kısadır, saadeti geçicidir, istifadesi azdır, düşmanlığı sam yeli gibidir, dünyadaki emeller misafirin konaklaması gibidir. Ya da yaz bulutu gibi ya da gökkuşağı gibidir, geçicidir. Bu dünyadaki liderlik de geçicidir, bahçedeki meyvenin bitmesi gibi. Dünya tamamen yok olup gidecekken sen nasıl bu dünyadaki bir evde mutlu olursun. Elinde bir mutluluk olsa bile bu kalıcı değildir. Zenginlik ve sahip olduğun imkânlar gidicidir. Sahip olduğun varlıklar senden sonra da başkasına kalacaktır. Akıllı olan kişi bu gerçeği, dünyanın

faniliğini ölmeden önce anlayan kişidir. Allah Teâlâ'nın ve resûlünün vadettiği nimete nail olmak için halis bir niyetle ve samimi bir gayretle vakfedildi, bağışlandı ve hayır kılındı.

Allah'ın yüce kelamında bildirdiği üzere: *“Kendiniz için her ne iyilik işlemiş olursanız, Allah katında onu bulursunuz.”*¹²⁸ *“Sizin yanınızdaki tükenir, Allah katında olan ise kalıcıdır.”*¹²⁹ Nebi (s.a.v) in buyurduğu gibi: *“İnsanoğlu öldüğü zaman bütün ameli kesilir. Şu üç şey bundan müstesnadır: Sadaka-i Cariye, istifade edilen ilim, kendisine dua eden hayırlı bir evlat.”*¹³⁰ Şimdiye kadar zikri geçen ve geçecek olan şeyleri Allaha yaklaşmak ve onun rızasını kazanmak için vakfetti. Kıyamet ve korku gününde affa nail olmak, cezadan uzak olmak, şiddetli azaptan sakınmak ve o gün “O gün ki ne mal fayda verir ne oğullar. Allah’a arınmış bir kalp ile gelen başka”¹³¹ yüzü aydın olmak için vakfetti.

Larendede şehrinde Eskiçeşme mahallesinde Çağlağid nahiyesinde gösterilen bu araziler, iki tarafından yolla sınırlanmaktadır, bir tarafı Şeyh Ali oğlu Şeyh Talip mülküyle ve bir tarafı Şeyh Hasan oğlu Kirişçi baba mülküyle sınırlanmaktadır. Ve Larendede'ye bağlı Gazi köyünün öşrünü vakfetti -Vakfiye çıkar çıkmaz geçerli olmak üzere- Sınırları bir taraftan Hûti, bir taraftan Anadolu, bir tarafından Kutlu köyünün yollarından biridir. Bütün bu yerler Larendede'ye bağlı Bozkuş'da yer almaktadır. Selarik köyünün civarının öşrünü vakfetti. Onun sınırları bir taraftan Larendede'ye giden yol, bir taraftan Kemer Kıntar, bir tarafı büyük nehir, bir tarafı Selarik'e giden nehir bir tarafı Cenasun'a giden yol ile Huniye köyüne giden yol ile sınırlıdır. Larendede Mansur Dede mahallesinde bulunan evi vakfetti. Onun içinde bir yazlık, üç tane de kışlık oda vardır. bir ahır, bir kesimhane ve tuvalet yer alır. Dört taraftan anayolla sınırdır. Virancık'ta bulunan bütün yerlerin öşrü vakıftır. Bir taraftan Kemer Kıntar, bir tarafı Karabent, bir tarafı İkdili köyü, bir tarafı Larendede'ye giden yol, bir tarafı tepedir. Larendede'ye tabi İki Kilye köyünün öşrü de vakıftır. Bir tarafı Banagiden köyü yolu, bir tarafı Banagiden köyü ve İbrana giden yol, bir tarafı İbrana giden nehir, bir tarafı Hocanın mülkü, bir tarafı tepedir. Larendede'deki yerlerin hepsi vakıftır.

¹²⁸ Kur'ân-ı Kerîm 2/110.

¹²⁹ Kur'ân-ı Kerîm 16/96.

¹³⁰ Müslim, Vasiyyet 14.

¹³¹ Kur'ân-ı Kerîm 26/88-89.

Onların temeli Şeyh Alâeddin'in vakfettiği bey bağıdır. İki tarafı birbirine bitişik, iki tarafı ana yoldur. Birbirine bitişik bütün yerler vakıftır. Bunlardan birisi Sekusi zâviyesi diğeri Cakuri zâviyesidir. Bu zâviyeler Karki/Karuki köyündedir. Onların sınırları boş arazi ve Larend'e'ye giden yol, Teyl köyüne bitişik boş tarla, Kilsiy'e giden yol, zikredilen köye (Karuki) giden yoldur. Bütün bu yerler, hudutlarıyla, haklarıyla, ona tabi olanlarla, yollarıyla, ona ait olanlarla ve diğ'er ekleriyle, vakıf sahibinin neslinden gelen Mansur Dedenin ve Bali Dedenin ve onun çocuklarının ve çocuklarından nesilden nesile gelenlerin üzerinedir. Eğer erkek çocuklarının nesli kesilirse -Allah korusun- kız çocuklarına nesilden nesile geçer. Eski çeşmedeki zâviyede Pazartesi ve Perşembe günleri birer cüz okunacak. Onun sevabı Mansur Dede mahallesindeki mescidin vâkıfının ruhuna bağışlanacak. Bu zâviye fakirlere ve miskinlere vakfedildi. Vakıftır, sahihtir, şeridir, açıktır, geçerlidir, hâkim buna hükmetti. – Allah onun hakkını versin- Bu vakfı bütün şartlarıyla tescil etti, vakıftan geri dönüş mümkün değildir, mülkler sahibine geri dönmez. Onun sıhhatine hükmetti, ümmetin imamlarından onun geçerliliğine onay aldı- Allah onlardan razı olsun- Hükümdür, açıktır, şeridir, tescillidir, geçerlidir, vakıftır, zikredilen hâkimin hükmü altındadır. Onun şartları birçok defa takdim edildikten sonra üzerinde icma oldu. Allah'ın yarattığı hiç kimse, ne kadı ne müftü ne de başka biri ne sebeple olursa olsun onun aslından bir şey değiştiremez. Kim değiştirse Allah'ın, meleklerin ve tüm insanların laneti onun üzerine olur. Onlardan ve evlatlarından bir harf bile kabul edilmez. Allah yücedir, intikam alandır. Onlar kıyamet gününde Allah'ın düşmanı olacak. *“Herkesin yaptığı iyiliği ve yaptığı kötülüğü hazır bulacağı günde kişi, kötülükleri ile kendi arasında uzak bir mesafe bulunmasını ister.”*¹³² *“O gün zalimlere, mazeretleri fayda vermez. Lânet de onlarıdır, kötü yurt da onlarıdır.”*¹³³

Vakıf sahibi güvenilir, dürüst, emin insanlardan oluşan bir mecliste, âlimleri emirleri bu vakfa şahit yaptı. Bunların hepsinin sıhhatine, yazılanların hepsinin tafsilatıyla birlikte şeri olduğuna şahit oldular. Bu vakfiye 755 yılının Rebiül evvel ayının sonlarında yazıldı.

Yusuf Fakih oğlu Şemseddin Halil oğlu Hamza
Ali oğlu Hacı İbrahim

¹³² Kur'ân-ı Kerîm 3/30.

¹³³ Kur'ân-ı Kerîm 40/52.

4.3.3. Ketenci Baba Oğlu Şeyh Mansur Dede Vakfiyesinin Değerlendirmesi

Vakfiyenin dili Arapçadır. Salat ve selam'dan sonra vakıf sahibinin Ketenci Baba Oğlu Şeyh Mansur Dede olduğu belirtilir. Daha sonra dđnya hayatının geğici olduğu asıl olanın ahiret hayatı olduğu ayet ve hadisler ışığında anlatılır. Vakıf kurumunun da sadaka-i cariyeye kapsamında olduğu 6zellikle belirtilir.

Vakıf kapsamına giren arsalar bđtđn sınırları ile detaylı olarak ifade edilir. Bu kapsamda SekięeŐme Mahallesi¹³⁴ ve aęlaęı¹³⁵ nahiyesinde vakfedilen arazilerin bulunduğu ifade edilmektedir. Şehre yakın olan Bey bağının gelirleri de vakfedilmiştir. Ayrıca Lârende'ye bağlı Gazi¹³⁶, Fakıh Tolu¹³⁷, Selarik¹³⁸, Virancık¹³⁹, İki Kilise¹⁴⁰, BozkıŐ¹⁴¹ ve Kargı¹⁴² k6ylerinden elde edilen 6Őđr vergisi de vakfiye gelirleri arasındadır. Larende Mansur Dede mahallesinde bulunan bir yazlık, 6c tane de kiŐlik odası olan bir ev de vakfın gelir kaynakları arasındadır.

Vakfiyenin son kısmında vakıf kurallarına uymayan ve vakıf arazilerine zarar veren kişilerin ilahi cezaya muhatap olacağı belirtilerek vakfiye tamamlanır.

4.3.4. Ketenci Baba Camisinin Mimarisi

Gđnđmđzde vakfiyede belirtilen tekke ve zâviye yoktur. Ancak aynı yerde (SekięeŐme Mahallesi, Mehmet Armutlu Caddesi) 1838 yılında Hâdimî-zâde Abdullah Hasip Efendi tarafından Ketenci Baba (Ketane) adıyla bir cami inşa edilmiŐtir¹⁴³ (Fotoğraf 23). Tekke ve zâviyenin caminin kible tarafında yer aldığı

¹³⁴ Karaman merkezde bir mahalledir.

¹³⁵ Bu isimde bir k6y tespit edemedik.

¹³⁶ Karaman'a bağlı Gazi k6yđ adında bir k6y vardır.

¹³⁷ Bu isimde bir k6y tespit edemedik.

¹³⁸ Karaman'a bağlı bir k6y olup gđnđmđzdeki ismi Ağıl6nđ'dđr.

¹³⁹ Tarıma elverişi bir arazi(suğla) olduğu belirtilmektedir. GđMđŐŐđ, **age**, s.107. Gđnđmđzde bu isimde bir k6y tespit edemedik.

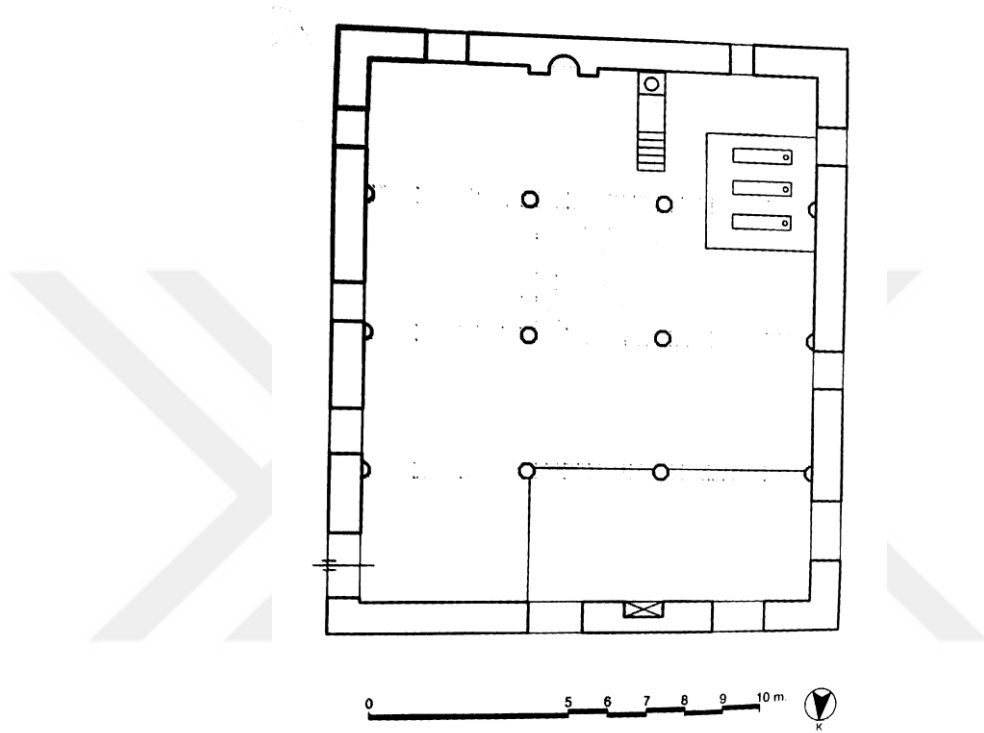
¹⁴⁰ Kisleburun ve Uluzâviye adlarıyla da geçmektedir. GđMđŐŐđ, **age**, s. 61. Gđnđmđzde bu isimde bir k6y tespit edemedik.

¹⁴¹ Gđnđmđzde bu isimde bir k6y tespit edemedik. Fakat Konya iline bağlı Bozkır isminde bir ilęe vardır.

¹⁴² Karaman b6lgesinde bu isimde bir k6y tespit edemedik. Burdur'a bağlı bu isimde bir k6y vardır.

¹⁴³ HaŐım KARPUZ, **Tđrk Kđltđr Varlıkları Envanteri – Karaman**, TTK Yayınları, Ankara 2009, s. 89.

kaynaklarda belirtilmektedir.¹⁴⁴ Babasının kurmuş olduğu tekke'ye vakıf kurarak katkılar sağlayan Mansur Dede, ayrıca kendi adına da bir mescit yaptırmış, kendine ait olan bir evi de tekke olarak halkın hizmetine sunmuştur.¹⁴⁵ Mansur Dede mahallesinde yer almakta olan bu tekke de daha sonra sahihsizlikten yıkılmıştır.¹⁴⁶ (Çizim 3)

Çizim 3: Kethane Camii Planı (Haşim Karpuz'dan)

¹⁴⁴ KONYALI, *age*, s. 324. Konyalı yapı hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: “Ben, 1943 yılında zâviyeyi incelerken kapıdan girince sağda ve solda dört oda vardı. Zâviyenin içinden su akıyordu. Önünde bir havuz bulunan üç lüleli zarif bir çeşmeden hayat suyu akardı. Sonradan zâviye odaları gibi çeşme ve havuzu da yok olup gitmiştir. Caminin kuzeyden bitişiğinde geniş bir dersane ve zikir yeri, doğusunda on medrese odası, bir misafirhane var imiş bunlar daha evvel yok olmuştur.”

¹⁴⁵ Mehmet Akif ERDOĞDU, “Karaman Vilayeti Zâviyeleri”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, S. 9, İzmir 1944, s. 89-158. (Erdoğan, Larende zâviyeleri arasında Ketenci Baba ve Mansur Dede zâviyelerini ayrı ayrı zikretmektedir.)

¹⁴⁶ Yusuf KÜÇÜKDAĞ, “Ketenci Baba Tekke ve Türbesi ile Mansur Dede Tekkesi”, *Uluslararası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Medeniyeti Sempozyumu II-Karamanoğulları Beyliği*, C. 2, Erman Ofset, Konya 2016, s. 2-13.

Fotoğraf 23: Kethane Camii

Caminin avluya bakan doğu cephesinde üç satırlık onarım kitabesi yer almaktadır (Fotoğraf 24).

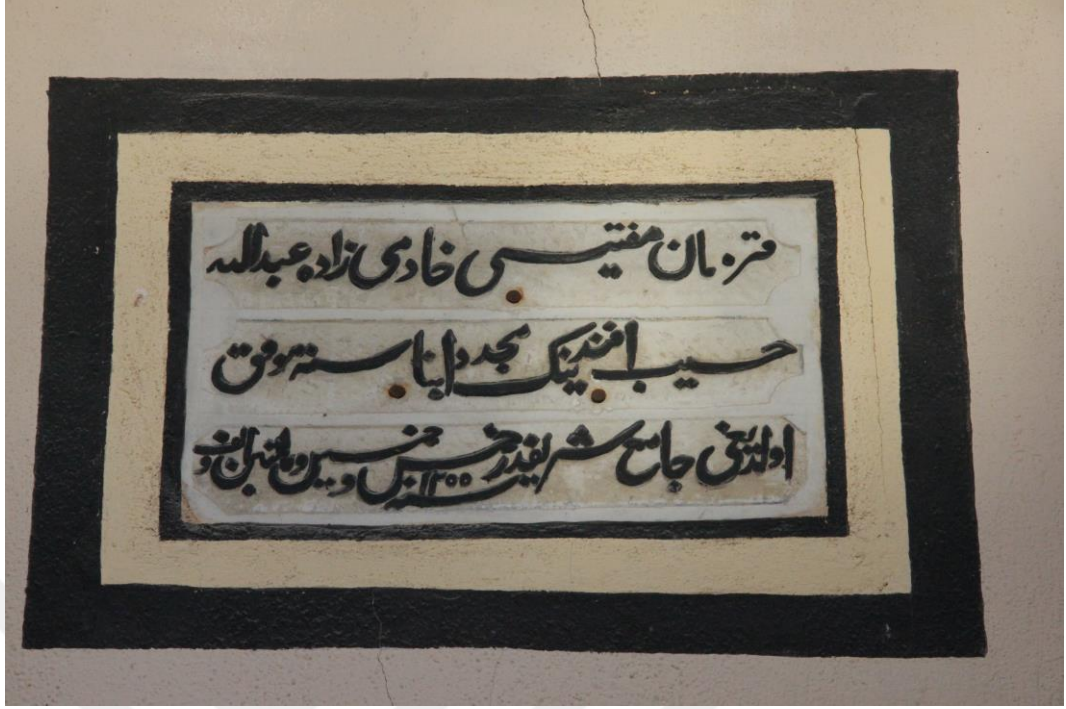
Kitabe şu şekildedir:

- 1- قره مان مفتسي خادمی زاده عبدالله حسيب افنديك مجددا بناسنه موفق
- 2- اولديغی جامع شريفدر. خمس و خمسين و مائين و الف سنه 1255

“Karaman müftüsü Hâdimî-zâde Abdullah Hasip Efendi’nin yeniden inşasına muvaffak olduğu cami-i şerifidir. Bin iki yüz elli beş (Hicri)”

Bu kitabeden caminin Karaman müftüsü Hadimi-zâde Abdullah Hasip Efendi tarafından H.1255(M.1838) yılında yeniden inşa edildiğini anlıyoruz.

Vakfiyede belirtilen tekke ve zâviyenin yerine yapılan Ketenci Baba (Ketane) cami moloz taş, kerpiç duvarlı ve ahşap direklidir (Fotoğraf 25).

Fotoğraf 24: Kethane Camii Kitabesi

Mihrap duvarına paralel dört sahnınlı bir yapı göstermektedir. Mihrap, minber ve yapının geneli tezyinat bakımından sadedir. Bunun istisnası olarak ahşap tavadaki sekizgen kubbe kalemişi süslemeleriyle dikkat çeker (Fotoğraf 26). Kıvrım dallar, çiçekler, hatayi motifler ve çok kollu yıldızla zengin bir süsleme sağlanmıştır. Tavan çıtaları arasında da süsleme görülür.¹⁴⁷

Cami hariminin güneybatı köşesinde üç mezar vardır (Fotoğraf 27). Bu mezarlardan ilki Karaman müftüsü Abdullah Hasip Efendiye (1878) aittir. Hasip Efendi camiye yeniden inşa ettiren kişi olarak bilinmektedir.

Diğerleri Hasan Kudsi Efendi (1834) ile Mehmed Acaip Efendi'ye (1845) aittir. Caminin kible tarafında yer alan hazirede de Osmanlı dönemine ait mezar taşları yer almaktadır (Fotoğraf 28). Hazirede medfun olanlar arasında müderrislik görevi ifa etmiş olan Hâdimî-zâde Mehmet Muhtar Efendi, irşad görevi yürütmüş olan Şeyh Halid Efendi gibi değerli âlimler yer almaktadır.¹⁴⁸

¹⁴⁷ KARPUZ, *age*, s.88.

¹⁴⁸ KONYALI, *age*, s. 328-329.

Fotoğraf 25: Kethane Camii Harimi

Fotoğraf 26: Kethane Camii Sekizgen Kubbe

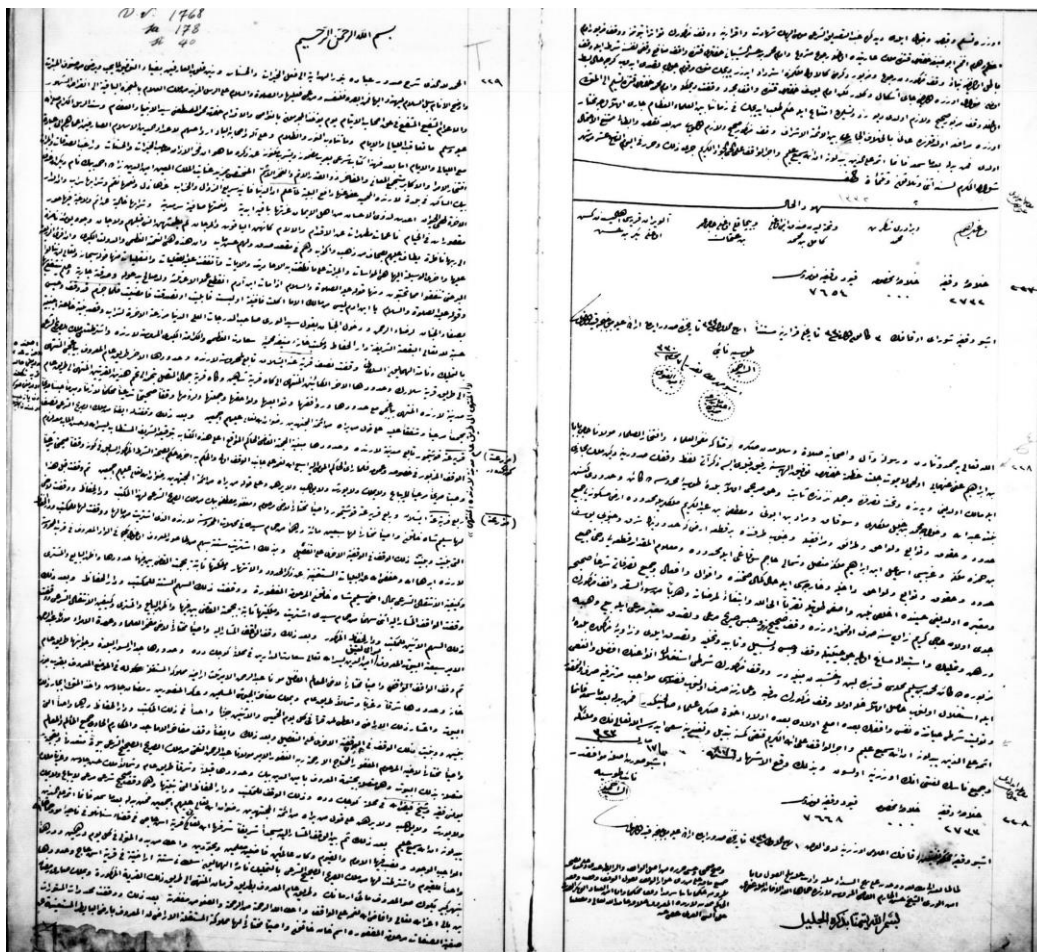
Fotoğraf 27: Kethane Camii Harim Kısımında Yer Alan Mezarlar

Fotoğraf 28: Kethane Camii Haziresi

4.4. Ahmet Bey (Erdoğdu Bey) Vakfiyesi

4.4.1. Ahmet Bey (Erdoğdu Bey) Vakfiyesinin Metni

Belge 4. Ahmet Bey (Erdoğdu Bey) Vakfiyesi¹⁴⁹

¹⁴⁹ Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Defter/ Sayfa/ Sıra No: 605-0/0161/0229.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي شرح صدور عباده بنور الهداية إلى فعل الخيرات والحسنات و زين قلوب العارفين بضياء التوفيق لما يحب ويرضى من صنوف المبرات وأوضح الانام سبل السلام ليهتدوا بها فمن أبصره فلنفسه ومن عمي فعليتها والصلاة والسلام على الرسل المزيد من ملك العلام بالمعجزة الباقية إلى انقراض الشهور والأعوام الشفيح المشفع في حق أصحاب الايتام يوم يُؤخذ المجرمون بالنواصي والأقدام حضرت المصطفى سيد الأنبياء العظام وسند الرسل الكرام صلى الله عليه وسلم ما تعاقب الليالي والأيام وما تناوب النور والظلام وعلى آله وأصحابه الباذلين أرواحهم لإعلاء دين الإسلام الصارفين أعمارهم إلى العبادة مع الليالي والأيام أما بعد،

فهذا كتاب شرعي يعرب مضمونه ويشرب مكنونه عن ذكره ما هو أن فخر الأذان وصاحب الخيرات والحسنات وراغب الصدقات وراغب الصدقات والمبرات افتخار الأمراء والأكابر مستجمع المعاني والمفاخر ذو القدر الأتم والفخر الأشم المختص بمزيد عناية الملك المعين أمين الدين زاده أحمد بيك الساكن في بلدة لارنده المحمية عفى عنها دافع البلية لما علم أن الدنيا فانية سريع الزوال و الخراب غرها ذل ونعمها نغم وشرابها سراب وأن الدار الآخرة لهي الحيوان أعدت لذوي الإحسان من أهل الإيمان غرتها باقية أبدية ونعمتها صافية سرمدية شرابها خالية عن اثم ولاغية فيها حور مقصورات في الخيام ناعمات مطهرات عن الاقدام والالام كأنهن الياقوت والمرجان لم يطمئنهن انس قبلهم ولا جان وجوه يومئذ ناضرة إلى ربها ناظرة بطاف عليهم بصحاف من ذهب وهم في مقعد صدق ولهم حسن مأب وإن هذه هي النعمة العظمى والدولت الكبرى وإن أقرى الزيفة عليها وأجزى الوسيلة إليها هي المواسات والمبرات على ما نطقت به الأحاديث والآيات وما اتفقت عليه العقليات والنقليات منها قوله سبحانه وتعالى "لن تتالوا البر حتى تنفقوا مما تحبون" ومنها قوله عليه الصلاة والسلام (إذا مات ابن آدم انقطع عمله إلا من ثلاث ولد صالح يدعو له وصدقة جارية وعلم ينتفع به) وقوله عليه الصلاة والسلام (يا ابن آدم ليس لك من مالك إلا ما أكلت فأفانيت أو لبست فأبليت أو تصدقت فأمضيت) فلما جزم قد وقف وحبس بصفاء الجنان لرضاء الرحمن ودخول الجنان بقول سيد الورى صاحب الدرجات العلى الدنيا مزرعة الآخرة وقصد بنية خالصة حسبة لله تعالى البقعة الشريفة دار الحفاظ ومكتب خانة منيفة محمية سعادت العظمى والكرامة الكبرى المحروسة لارنده واشترطت من ملك الصريح الشرعي بالتملك ونامة اللهم السلاوتي وقفت نصف قرية عند الشلال تابع لمحروسة لارنده وحدودها الاخر طريق عام المعروف بياغجي المنتهي إلى طريق قرية سلاك وحدودها الاخر الكائين المنتهي إلى كاه شاهين وكاه قرية جمال المتصل بتخمه إلى تخم هذين القريتين المنتهي إلى طريق عام مدينة لارنده المنتهي بياغجي مع حدودها وراوفقها وتوابعها ولواحقها وجمعتها ولزومها وفقاً صحيحاً شرعياً محكماً لازماً ومبرماً حسباً مريحاً مجمعاً مرعياً ومتفقاً عليه على قول من يراه من أئمة المجتهدين رضوان الله تعالى عليهم أجمعين وبعد ذلك وقفت له أيضاً من ملك الصريح الشرعي نصف قرية عنه قوشيمور تابع مدينة لارنده وحدودها مبنية الحجة القاضي الحاكم المواقع على هذا الكتاب بتوقيعه الشريف المستطاب به ليسرابه لحسن المأب معه لزوم الواقف المزبور(المذكور) في عمومه وخصوصه فلما رأى الحاكم الموصى إليه أسبغ به نعمه على جانب الوقف أولى والحكم به أجزى حكم بصحة الشرط المذكور السابق في كونه وفقاً صحيحاً شرعياً وهباً صريحاً مرعياً لا يباع ولا يملك ولا يورث ولا يوهب ولا يرهن وعلى قول من يراه من الأئمة المجتهدين رضوان الله عليهم أجمعين ثم وقفت من قبل هذا ربع قرية غه أبشلان وربع قرية

قوشيمور واصياً مختاراً لأخي مرحوم ومغفور مصطفى بيك من ملك الصريح الشرعي لهذا المكتب ودار الحفاظ ووقفت لأخي لها سليم شاه خلقتي واصياً مختاراً لها سبعين مائة درهماً من حمام سيدي في محلات المحروسة لارنده الذي اشتريت من مالها ووقفت لها للمكتب ودار الحفاظ التي بنيت وبنيت ذلك الوقف في الوقفية الأخرى على التفصيل وبذلك اشتريت ستة بسهم من لها حون المعروف أوغلو بكجي في الواد المعروف قرب المحروسة لارنده أبدها أبيه وخفف عنها البليات المستغنية عن ذكر الحدود والانتهاه وملكيها ثابتة بحجة القاضي بين فيها حدودها وأظهر البايع والمشتري وكيفية الانتقال الشرعي بمال أخي سليم شاه خلقتي المرحومة المغفورة ووقفت ذلك السهم الستة للمكتب ودار الحفاظ وبعد ذلك وقفت الواقف المشار إليه سهماً من حمام سيدي اشتريت وملكيها ثابتة بحجة القاضي بين فيها وأظهر البايع والمشتري وكيفية الانتقال الشرعي ووقفت ذلك السهم الاثنتين للمكتب ودار الحفاظ المذكور وبعد ذلك وقف الواقف المشار إليه واصياً مختاراً لأخي مفخر العلماء وعدة الأمراء مولانا عبد الرحمن الأمير سبعة البيوت المعروف بسراي العتيق أمين الدين يسر به سعادة الدارين في محلة كوجك دده وحدودها جدار السور البلدة وجوانبها طريق عام ثم وقف الواقف الواقفي واصياً مختاراً لأخي العالم الفاضل مولانا عبد الرحمن الأمير ثلث أراضيه مملوكة المستقلة له في الموضع المعروف بقرب بوز خانة وحدودها شرقاً وغرباً وشمالاً طريق عام وبملك مفاخر جيوش المسلمين وعسكره المنصورين رمضان جاوش وأخذ المؤمن إيجار ذلك البيوت وإعمار ذلك الأراض وأعطى لمن قرأ في كل يوم الخميس والاثنتين جزءاً واحداً في ذلك المكتب ودار الحفاظ درهماً واحداً التي بنين وبنيت(بنات) ذلك الوقف في الوقفة الأخرى على التفصيل وبعد ذلك وأيضاً وقف مفاخر الأماجد والمكارم الحاوي جميع المآلم والمعالم واصياً مختاراً لأخيه المرحوم المغفور المحتاج إلى رحمة ربه الغفور الأمير مولانا عبد الرحمن النقي من ملك الصريح الصحيح بيوت متعددة وبقجة (بهجت) يعني حديقة متصلة بذلك البيوت وهي متصلة بجشمة (ششمة)يعني سبيل ماء المعروف بأمين الدين بيك وحدودها قبلة وشرقاً طريق عام وشمالاً ملك حسن جاوش وغرباً ملك يونس فقيه وشيخ فيض الله في محلة كوجك دده وذلك الوقف للمكتب ودار الحفاظ التي بنيتها وهي وقف صحيح شرعي لا يباع ولا يملك ويورث ولا يوهب ولا يرهن على قول من يراه من الأئمة المجتهدين رضوان الله عليهم أجمعين فمن بدله بعدما سمعه فإنما إثمه على الذين يبدلونه إن الله سميع عليم بعد ذلك ثم بين الوقف المشار إليه مسجداً شريفاً شرفها الله لعالم في قرية اش حاجي في قضاء سنانلو في ناحية مودحماخا الواجب الوجود ونصب فيها الامام والقيوم وكان به عالمين فاضلين معلمين ومجودين وأعطاه من يده المتولي في كل يوم درهمين ودرهماً واحداً للقيوم واشترطت لها من ملك الصريح الصحيح الشرعي بالتملك نامة الهمايق سك في ستة أراضية في قرية اش حاج وحدودها بنهر كبير بكوك صو المعروف مائي أرمانك وطريق عام المعروف بطريق قرمان المنتهي إلى طريق ذلك(تلك) القرية المذكورة وبملك صاري رمضان بن بالي أعز به تعالى وأفاض به نعمه على الواقف وأعطاه الرحمة من الرحمة والعفو من مغفرته

4.4.2. Ahmet Bey (Erdoğdu Bey) Vakfiyesinin Tercümesi

Hamd, kullarının göğsünü hidayet nuru ile ferahlatıp onları iyiliğe erdiren, ariflerin kalbini razı olduğu çeşitli iyiliklerle ve muvaffakiyetle süsleyen, insanlar için

hidayete ersinler diye selamet yolunu gösteren (kim ki görürse kendi iyiliğine kim de görmezse kendi zararınadır) Allah'adır. Aylar ve yıllar bitene kadar geceler ve gündüzler adedince salat ve selam; *“suçluların perçemlerinden ve ayaklarından yakalandığı o günde”*¹⁵⁰ başta yetimlerin hakkı için şefaathet yetkisine nail olan, mucizeler sahibi, nebilerin efendisi, resûllerin Peygambere ve onun İslam dinini yükseltmek için can veren, ömürlerini gece ve gündüz ibadet ile geçiren ashabına olsun.

Bu, içeriğini ifade eden, sözün özünü muhafaza eden anılmasıyla övünç kaynağı olan şeri bir kitaptır. Hayır ve hasenat sahibi sadaka ve iyilikte bulunmak isteyen emirlerin ve ileri gelenlerin gururu, iyi vasıfların ve övünçlerin toplayıcısı, kıymet ve şöhret sahibi, uzman ve yetkili Melikin himayelerinin artması ile Larende şehrinde oturmakta olan Eminü'd-din Zade Ahmed Beyin namı diğer Erdoğdu Bey -Allah onu affetsin, felaketlerden korusun- bilindiği gibi dünya fanidir, yıkımı çabuktur, ona boyun eğmek utançtır, nimetleri geçicidir, içecekleri seraptır. Ahiret hayatı ehli imandan hayır sahipleri için hazırlanmış hayvanlar, orada ebedi olarak kalacaklardır. Sonu gelmeyecek saf ve temiz nimetler ve içecekler, kötülüklerden ve kötü sözlerden arınmış olan, kasırlarda elleri ve yüzleri tertemiz, daha önce kendilerine kimsenin dokunmadığı inci ve mercan gibi parlayan huriler verilecektir. *“O gün birtakım yüzler aydındır, Rablerine bakarlar”*¹⁵¹. *“Onlar için altın tepsiler dolaştırılır”*¹⁵². *“Onlar doğruluk meclisindedirler”*¹⁵³. *“Onlar için güzel bir dönüş yeri vardır”*¹⁵⁴. Bu çok büyük bir nimettir ve büyük bir devlettir. Bu bir ihsan ve iyiliktir. Hadis ve ayetlerde bahsedilen akli ilimlerin ve nakli ilimlerin üzerinde ittifak ettiği ve şu ayette ifade edildiği gibi *“Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz.”*¹⁵⁵ Şu hadiste ifade edildiği gibi: *“İnsanoğlu öldüğü zaman bütün amellerinin sevabı sona erer. Şu üç şey bundan müstesnadır: Sadaka-i Cariye, istifade edilen ilim, kendisine dua eden hayırlı bir evlat.”*¹⁵⁶ Salat ve selam onun üzerine olsun. Hz. Peygamberin bir diğer hadisinde: *“Ey Ademoğlu! Malın içerisinde*

¹⁵⁰ Kur'an-ı Kerim 55/41.

¹⁵¹ Kur'an-ı Kerim 75/22-23.

¹⁵² Kur'an-ı Kerim 43/71.

¹⁵³ Kur'an-ı Kerim 54/55.

¹⁵⁴ Kur'an-ı Kerim 13/29.

¹⁵⁵ Kur'an-ı Kerim 3/92.

¹⁵⁶ Müslim, Vasiyyet 14.

*gerçekten senin olan şey, sadece yiyip tükettiğin, giyip eskittiğin, ya da sadaka verip ileriye gönderdiğindir.*¹⁵⁷ Daha sonra Allah'ın rızası için, cennete girmek için gönül rızası ile vakfetti. Yüce dereceler sahibi, müttakilerin efendisi Resûlullah'ın buyurduğu gibi: “*Dünya ahiretin tarlasıdır*”¹⁵⁸. Halis bir niyetle Allah rızası için, korunmuş Larendede şehrinde şerefli bir mekân olan dârü'l-huffâz ve mektebi vakfetti. Kendi sahih şeri mülkünün mülkiyetini devr etti. korunmuş Larendede'ye bağlı, şelalenin yanındaki köyün yarısını vakfetti. Onun sınırları Boyacı adıyla bilinen ana yolun Selarik köy yoluna kadar (olan kısmı) ve diğer sınırı Şahin ve Cemal Karyesi sınırları ile Larendede şehrinin ana yoluna kadar olan kısmıdır. Zikredilen Yağcı köyünü içindekilerle, tabi olan şeylerle, eklenen şeylerle, mahsulleri ile ve lazım olan şeylerle beraber vakfetti. Hepsisi sahih, şeri, sağlam, bağlayıcı, kesinleşmiş, uygun, geçerli ve üzerinde ümmetin müçtehitlerinin -Allah onlardan razı olsun- ittifak ettiği bir vakıftır. Bundan sonra kendi sahih ve şeri mülkünden olmak üzere Larendede şehrine bağlı Kuşeymur köyünün yarısını vakfetti. Ki onun sınırları açıktır. Kadı onu şerefli imzasıyla tespit etti. Bu imza onun Cennete girmesine vesile olacaktır. Zikredilen vakıf sahibi genel ve özel olarak vasiyet etti. Hâkim vakfiyeyi inceledi onu tasdik etti, hükmü tamamdır. Zikredilen şartlarda sahih, şeri, bağışlanmış, açık, geçerli bir vakıftır. Ümmetin müçtehit imamlarının belirttiği üzere -Allah onlardan razı olsun-, satılamaz, satın alınamaz, miras olarak bırakılamaz, başka birine bağışlanamaz, rehin tutulamaz. Yine Gah ibşilan köyünün ve Kuşeymur köyünün dörtte birini şeri ve açıkça bilinen mektep ve dârü'l-huffâz için kardeşim merhum Mustafa Bey adına vakfettim. Kardeşim Selim Şah beni vasi ve yetkili kıldı. Yedi bin dirheme Larendede çarşısında bulunan Seydi hamamı kendi malımla aldım. İnşa ettiğim ve başkaları tarafından da katkıda bulunulan mektep ve dârü'l-huffâz için vakfettim. Bu vakıf başka bir vakfiyede detaylarıyla yer almaktadır. Sınırlarını söylemeye gerek olmayan, ezelde kurulan, ebediyete kadar var olacak olan Larendede de yer alan meşhur vadideki Oğul bekçi diye bilinen değirmenden kardeşim Selim Şahın parasıyla altı hisse satın aldım. Bu alışveriş, sınırları, alan ve satan kişinin bilgileri, satış şekli kadının imzası ile tescillidir. Bu altı hisseyi mektep ve dârü'l-huffâz için vakfettim. Bundan sonra zikredilen vakfa Seydi hamam hissesinden birini vakfettim. Bu alışveriş, sınırlar, alan ve satan kişinin bilgileri, satış şekli Kadının imzası ile tescillidir. O iki hisseyi

¹⁵⁷ Müslim, Zühd 3.

¹⁵⁸ Aclûnî, *Keşfu'l-Hafa*, Beyrut, 1351,c. I, s. 412.

zikredilen mektep ve dârü'l-huffâz için vakfettim. Daha sonra belirtilen vakfa kardeşim, âlimlerin övüncü, emirlerin değerlisi, dinin koruyucusu, dünya ve ahiret saadetine nail olan efendimiz Abdurrahman adına, onun vasiyetiyle Küçük Dede mahallesindeki eski saray diye bilinen yedi evi vakfettim. Onun sınırı şehrin surları ile ana yoldur. Yine kardeşim âlim, erdemli efendimiz Emir Abdurrahman adına Bozhane diye bilinen yerdeki müstakil arazilerin üçte birini vakfettim. Onun sınırı doğu, batı ve kuzey yönünde ana yoldur ve İslam ordularının ve muzaffer askerlerinin gururu Ramazan Çavuşun mülküdür. Bu evlerin kirasından ve arazilerin ekilip dikilmesinden erzaklar alınıyor ve Pazartesi ve Perşembe günü mektep ve dârü'l-huffâz'da birer cüz okuyan kişilere birer dirhem veriliyor. Bu başka bir vakfiyede beyan edilmiştir. Bundan sonra insanların en cömerdi ve ne güzeli ilimlerin sahibi kardeşim merhum, -Rabbinin rahmetine ve bağışlamasına muhtaç- Emir efendimiz Abdurrahman için bilinen mülkünden birçok ev ve bu evlere bitişik bahçeler vakfetti. Bu bahçeler Eminüddin Bey diye bilinen çeşmeye bitişiktir. Onların sınırı kible ve doğu yönünden ana yol ve kuzey yönünden Hasan Çavuş mülkü ve batıdan Yunus Fakih ve Şeyh Feyzullah mülkü olup Küçük Dede mahallesinde yer almaktadır. Bütün bu vakıflar inşa ettirdiğim mektep ve dârü'l-huffâz içindir. Bu sahih, şeri, geçerli, bir vakıftır. Ümmetin müçtehit imamlarının belirttiği üzere -Allah onlardan razı olsun- satılamaz, satın alınamaz, miras olarak bırakılamaz, başka birine bağışlanamaz, rehin tutulamaz. Kim bu vakfi değiştirirse günahı onun üzerindedir. *“Allah işitendir, bilendir.”*¹⁵⁹ Bundan sonra belirtilen kişi Sinanlı kazasının Mudahma nahiyesi Eş hacı köyünde bir mescid-i şerif inşa etti. Oraya bir imam ve bir kayyım atadı. Onlar âlim, faziletli, öğretici, gayretli kimselerdi. Müteveli açık şeri ve belirli bir mülkten o imama her gün iki dirhem, kayyuma da bir dirhem verilmesini şart koştu. O mülk Eş hacı köyünde olup sınırları Göksu denilen ve Ermenek suyu diye bilinen büyük bir nehir ve Karaman yolu diye bilinen anayolun adı geçen köyün yoluna kadar olan kısmı ve Bali oğlu Sarı Ramazan mülküdür. Allah vakıf sahibini yüceltsin ve onu nimetleriyle şereflendirsın, ona rahmetinden ve affından ihsan etsin.

¹⁵⁹ Kur'ân-ı Kerîm 26/220.

4.4.3. Ahmet Bey (Erdoğdu Bey) Vakfiyesinin Değerlendirmesi

Vakfiye Allah'a hamd ve resûlüne salat ve selam ile başlar. Dua ve niyazdan sonra dinimizin hayır işlerine verdiği önem ayet ve hadislerle ortaya konur. Bu giriş kısmından sonra vakfin sınırları ve şartlarının yer aldığı bölüme geçilir.

Vakfiye'de yer alan bilgiye göre vakıf sahibi Eminüddin Zade Ahmed Bey'dir Kendisi Larende şehrinde bulunan dârü'l-huffâz ve mektep için Larende şehrine bağlı Selarik¹⁶⁰, řahin¹⁶¹, Cemal¹⁶², Yaęcı¹⁶³ ve Kuřeymur¹⁶⁴ köylerinde arsalar vakfetmiştir.

Vakıf kapsamında Kardeşi Musatafa Bey adına İbşilan köyü ile Kuşeymur köylerinin dörtte birini vakfetmiştir. Ayrıca diğer kardeşi Selim şah için Seydi Hamamı satın alınmış ve onun gelirleri de vakfedilmiştir. Yine kardeşi adına Oğul Bekçi diye bilinen değirmenden altı hisse alınmış ve değirmenden elde edilecek gelirler de vakıf kapsamına alınmıştır. Diğer kardeşi Emir Abdurrahman adına Küçük dede mahallesindeki¹⁶⁵ yedi ev (eski saray diye bilinen) vakfedilmiştir. Yine vakıf sahibi Sinanlı Kazası Eş Hacı¹⁶⁶ köyünde bir mescit¹⁶⁷ inşa ettirmiştir. Bu mescide bir imam ve vakıf işlerini takip edecek bir kayyım atanmıştır. Mütevellinin imama günlük iki dirhem kayyıma da bir dirhem ödemesi istenmiştir.

İbrahim Hakkı Konyalı, bu vakıfla ilgili olduğunu düşündüğümüz şu tespitleri yapmaktadır: "Hacı şemseddin Ahmed isminde bir hayırsever Bezzaziyye=Bedesten mahallesinde (şimdiki Köhne Bedesten Mahallesinde) yeni çeşme suyu üzerine bir dârü'l-huffâz yaptırmış ve gelir olarak altlı üstlü odalar, ahırlar ve dükkânlar

¹⁶⁰ Karaman'a bağlı bir köy olup günümüzdeki ismi Ağılönü'dür.

¹⁶¹ şahinviran ismiyle de anılmıştır. GÜMÜşÇÜ, **age**, s.65. Günümüzde bu isimlerde bir köy tespit edemedik.

¹⁶² Cemalreis ismiyle de anılmıştır. GÜMÜşÇÜ, **age**, s.58. Günümüzde bu isimlerde bir köy tespit edemedik.

¹⁶³ Konya Hadim İlçesinde bir köy'dür.

¹⁶⁴ Kuştimur adıyla da geçmektedir. GÜMÜşÇÜ, **age**, s.58. Günümüzde bu isimlerde bir köy tespit edemedik.

¹⁶⁵ Karaman merkezde Koçak Dede mahallesi adıyla bir mahalle vardır.

¹⁶⁶ Bu isimde bir kasaba ya da köy tespit edemedik.

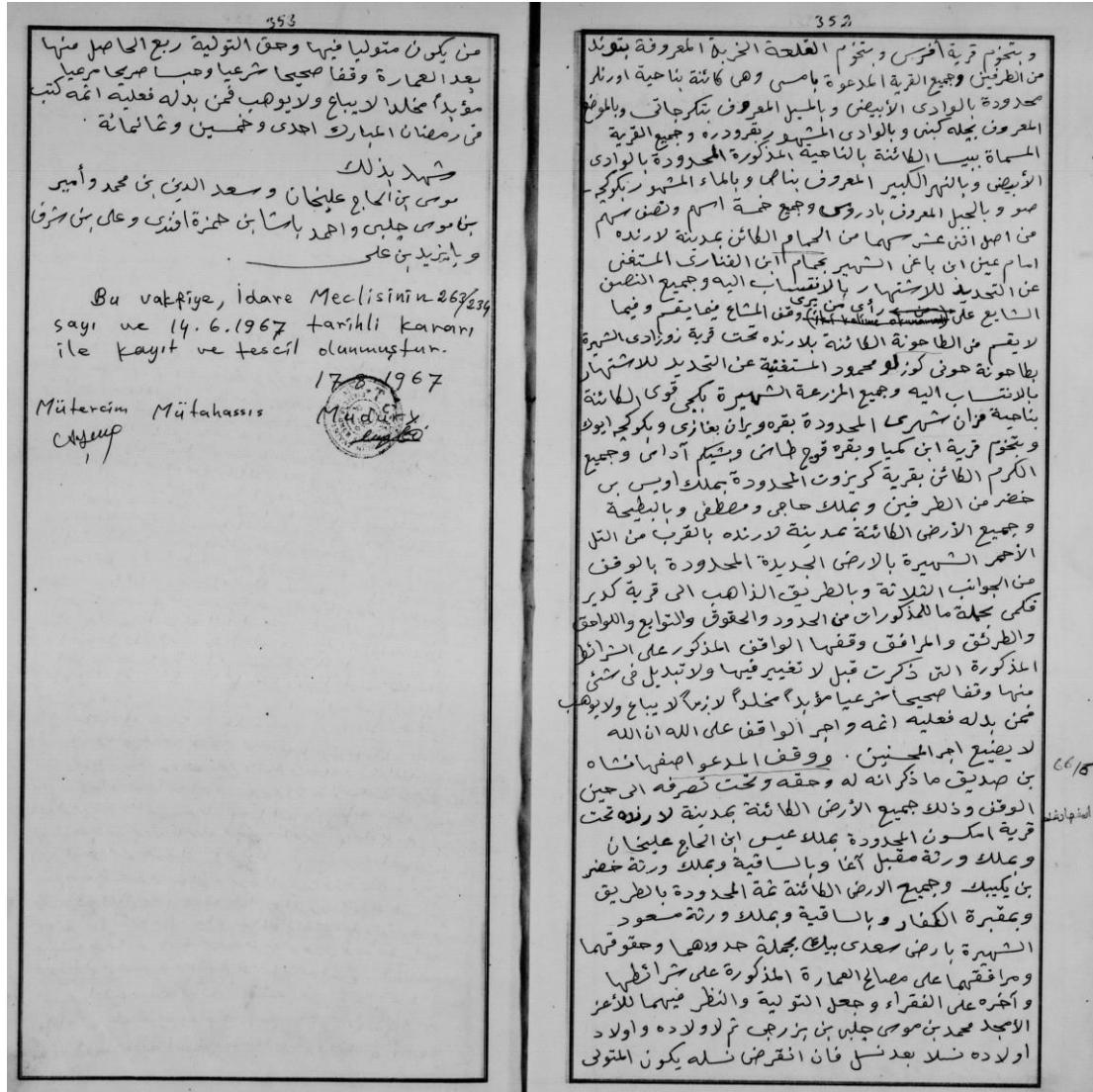
¹⁶⁷ Bu mescit hakkında herhangi bir bilgi tespit edemedik.

vakfetmiştir. Dârü'l-huffâz'ın altında çeşme vardı. Şimdi bu dârü'l-huffâzdan iz ve eser kalmamıştır.”¹⁶⁸

¹⁶⁸ KONYALI, *age*, s. 461.

4.5. İsfehaňşah Bin Siddık Vakfiyesi

4.5.1. İsfehaňşah Bin Siddık Vakfiyesinin Metni

Belge 5. İsfehaňşah Bin Siddık Vakfiyesi¹⁶⁹

¹⁶⁹ Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Defter/Sayfa/Sıra No: 2113-0/ 0352/ 0066.

ووقف الواقف المدعو أصفهان شاه بن صديق ما ذكر انه له وحقه وتحت تصرفه إلى حين الوقف وذلك جميع الأرض الكائنة بمدينة لارنده تحت قرية امكسون المحدودة بملك عيسى ابن الحاج علي خان وبملك ورثة مقبل آغا وبالساقية وبملك ورثة خضر بن يكيك وجميع الأرض الكائنة ثمة المحدودة بالطريق وبمقبرة الكفار بالساقية وبملك ورثة مسعود الشهيرة بأرض سعدي بيك بجملة حدودهما وحقوقهما ومرافقهما على مصالح العمارة المذكورة على شرائطها وآخره على الفقراء وجعل التولية والنظر فيهما للأعز الأجد محمد بن موسى جليبي بن بزرجي ثم لأولاده وأولاد أولاده نسلاً بعد نسل فإن انقرض نسله يكون المتولي من يكون متولياً فيها وحق التولية ربع الحاصل منها بعد العمارة وفقاً صحيحاً شرعياً وحسباً صريحاً مرعياً مؤبداً مخلداً لا يباع ولا يوهب فمن بدله فعليه ائمه

كتب في رمضان المبارك احدى وخمسين وثمانمائة (ثمانمئة) 851

شهد بذلك

موسى ابن الحاج علي خان وسعد الدين بن محمد وأمير بن موسى جليبي وأحمد باشا بن حمزة أفندي وعلي بن شرف وبايزيد بن علي

4.5.2. İsfehaṣah Bin Sıddık Vakfiyesinin Tercümesi

Sıddık oğlu İsfahan Şah kendi hakkı olan ve tasarrufu altında bulunan sınırları belirli Larende şehrinde Emeksüvan köyündeki yerleri vakfetti. Bu yerler Ali Han oğlu İsa'nın mülkü ve Mukbil ağanın varislerinin mülkü, nehir ve Yenibey oğlu Hızır Mülkü ile sınırlıdır. Diğer arsa; yol, gayrimüslim mezarlığı, nehir ve Sadi Bey diye meşhur Mesud'un varislerinin mülkü ile sınırlıdır. Bütün bu mülklerin sınırları, hakları, içindeki binalar ve tesisleri, hangi fakirlere verileceği konusunda bir kişiyi vekil kıldım. Aziz ve yüce Bezirci oğlu Musa Çelebi sonra çocukları, sonra çocuklarının çocukları nesilden nesile vekil olur. Eğer nesli kesilir ise mütevellî olarak gelen kişi vekillik hakkı olarak imar işlerinden sonra kalan gelirin dörtte birini alır. Bu şartlarda sahih, şeri, sağlam, bağlayıcı, kesinleşmiş, başı ve sonu olmayan, satılamaz veya bağışlanamaz (kim ki bunu değiştirmek isterse günahı onadır) bir vakıftır. 851 yılının mübarek Ramazan ayında yazılmıştır.

Bu vakfiyenin yazılmasına Hacı Ali han oğlu Musa ve Muhammed oğlu Sadeddin ve Musa Çelebi oğlu Emir ve Hamza Efendi oğlu Ahmed Paşa ve Şeref oğlu Ali ve Ali oğlu Bayezid şahitlik etmiştir.

4.5.3. İsfehaňah Bin Sıddık Vakfiyesinin Deęerlendirmesi

Vakfiye, dua ve niyaz kısmına yer verilmeden direk vakıf sınırlarını belirten bölümle başlamaktadır. Bu durum vakfiye istinsah edilirken meydana gelmiş bir değişikliğin sonucu da olabilir. Vakfiye’de Sıddık oğlu İsfahan şah’ın kendi tasarrufu altında olan yerleri vakfettiği beyan edilmektedir. Bu yerlerin sınırları belirtilirken Emeksüvan köyünden¹⁷⁰ ve Ali Han oğlu İsa ve Mukbil Ağa’ya ait mülklerden bahsedilmektedir. Ayrıca vakfiyede verilen bilgilerden bölgede bir gayrimüslim mezarlığının var olduğunu da anlamaktayız. Vakfiyede belirtilen gayri-müslim mezarlığı günümüze ulaşmamıştır. Vakıf için müteveli olarak Bezirci oğlu Musa Çelebi’nin adına yer verilmektedir.

Vakfiye ile ilgili olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü kayıtlarında “İbrahim Bey bin Mehmed Bey vakfına mülhak” notu düşülmüştür. Dolayısıyla vakfiye gelirleri İbrahim Bey İmaretini için kullanılmış olmalıdır.

¹⁷⁰ Karaman merkez’de Emekseven adıyla bir mahalle bulunmaktadır.

4.6. Sinanüddin Yusuf Bey Mescidi Vakfiyesi

4.6.1. Sinanüddin Yusuf Bey Mescidi Vakfiyesinin Metni

Belge 6. Sinanüddin Yusuf Bey Mescidi Vakfiyesi¹⁷¹

¹⁷¹ Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Defter/Sayfa/Sıra No: 2176-0/0562/0836.

الحمد لله المتوحد بالعظمة والعلی المنفرد بالعزة والكبرياء خالق الأرض والسماء ومبدع النور والضياء رازق الطير في الهواء و حافظ السمك في تيار الماء نحمده على جميع النعماء و نشكره على أصناف الألاء و نشهد أن محمد نبيه و رسوله خاتم الأنبياء و سيد الأصفياء صلى الله عليه و سلم و على آله الأولياء و أتباعه الخلفاء و العلماء أما بعد فإن الله تبارك و تعالى لما وقف بجميل عنايته و جزيل رعايته

الأغرّ الأجلّ المحترم المكرم صاحب الخيرات و المبرات نتيجة العلى و السعادات **سنان الدين يوسف بك بن المرحوم المغفور ساوجي بك بن المرحوم الحاج اسماعيل حتى** أنما أكله الإنسان فقد أفناه و ما لبسه فقد أبلاه و ما تصدق به فقد أباه فوقف و حبس و سبّل و تصدق من خالص ماله رجاء فضل الله العظيم و ابتغاء مرضاته العميم و خوفاً من عذابه الأليم يوم يكون المرء في ظلّ صدقته حتى يقضى بين الناس ما ذكر الواقف المذكور أنه له و حقه و ملكه و بيده و تحت تصرفه إلى حين صدور هذه الصدقة منه و ذلك جميع المزرعة المعروف **بالاسون** الكائنة فوق قرية **فوني** من قرى مدينة **لارنده** المحروسة المحدودة بتخوم قرية **قيا** و بتخوم قرية **جفتلك** و بالطريق الذاهب إلى طاحونة **كلى** و بتخوم مزرعة **اوجنكلان** و بملك ورثة المرحوم **سعد الدين** و ولد **جاهي** و جميع الربع الشايح على تراضي من يده وقف المشاع بصحراء مدينة **قونية** المحروسة المستغنية عن التحديد لاشتهارها في مكانها و نجد من التباسها بجميع ما لها من الحدود و الحقوق و التوابع و اللواحق و سائر المضافات كلها و الملحقات بأسرها على مصالح المسجد الذي بناه الواقف المذكور وقفه الله تعالى على مصالح المسلمين كافة بالقرب من **سكز جشمة** أمام ذكره المستغنى عن التحديد وفقاً شرعياً و حباً صريحاً مرعياً مخلداً مؤدياً حاوياً لشرائط الصحة و النفاذ خالياً من موجبات البطلان و الفساد لا يوهب ولا يباع ولا يبرهن ولا يستبدل إلى أن يرث الله الأرض و من عليها و هو خير الوارثين و شرط الواقف المذكور وقفه أنه يستغل الموقوف بصنوف الاستغلالات النافعة فما يحصل منهما من منفعة و غله يصرف أولاً إلى ما فيه عمارة الأصول و ثراه الفصول فما يصرف أولاً إلى عمارة رقية المسجد و مرمة عنده ظهور الخلل فما يفضل يجعل عشرين منها فيعطى من ذلك خمسة أسهم لمن يكون متولياً فيه هي الربع التام و أربعة أسهم و هي الخمس التام لمن يكون مؤذناً في ذلك المسجد والباقي وهو أحد عشر سهماً لمن يكون إماماً فيه و جعل الواقف التولية في الوقف المذكور لنفسه مدة حياته ثم الرشد من أبنائه وبناته ماتعاقبوا و تناسلوا ثم لمن يكون صالحاً من جماعة المسجد فصار جملة ذلك وقفا على النهج المشروع لا يأتي عليه زمان إلا أحكمه ولا أوان إلا أبرمه لا تغير قواعده ولا تبدل موارده فمن بدله بعدما سمعه فإنما إثمه على الذين يبدلونه إن الله سميع عليم و جزاء الوقف على الله فيما لزمه و ابتغاه وقصده و ارتضاه فإن الله لا يضيع أجر المحسنين و لا يخيب جزاء الموقنين و حكم بصحة هذا الوقف و لزومه و صحة قبول شروط حكمه من الحاكم المسلمين تام الحكم و نافذ القضاء قادر على التنفيذ والإمضاء و أشهد عليه عدوله مسؤولاً و حرر ذلك في أوسط محرم المكرم سنة إحدى و أربعين و ثمانمائة

4.6.2. Sinanüddin Yusuf Bey Mescidi Vakfiyesinin Tercümesi

Tek, yüce ve azim olan, şeref ve üstünlükte benzeri olmayan, yeri ve göğü, nuru ve aydınlığı yaratan, havadaki kuşun rızkını veren, sudaki balığı koruyan Allaha hamdolsun. Onun bütün nimetlerine şükrederiz, çeşit çeşit mucizelerine şahitlik ederiz. Yine şehadet ederiz ki Muhammed onun resûlüdür, peygamberlerin sonuncusu ve salihlerin efendisidir. Salat ve selam ona ve onun kıymetli ailesine ve tabilerine ve halifelerine ve âlimlerine olsun. Bundan sonra Allah bütün iyiliklerini bolca sundu ve himayesine aldı.

Muhterem, mükerrerem, hayırsever, yüce değerlerin sahibi Merhum Hacı İsmail'in torunu, merhum Savcı Bey'in oğlu, Sinanüddin Yusuf Bey "*Muhakkak ki insanın yediği fani olur, giydiği eskir, yok olur, tasadduk ettiği yanına kalır*"¹⁷² hadisi gereğince Allah'ın rızasını kazanmak için, onun azabından korkarak, kendi malından vakfetti, habsetti, yoluna harcadı ve tasadduk etti. Kıyamette, hesap günü geldiğinde o sadakasının gölgesinde bekleyecek. Kişinin vakfettiği mal sadaka olarak verinceye kadar kendisinin, elindedir, tasarrufu altındadır. Vakfedilen tarlalar; Larende köylerinden biri olan Foni Köyünün yukarısında Balasun diye bilinen mezradır. Sınırları Kaya köyü, Çiftlik köyü, Kela değirmenine giden yol ve diğer sınırı Uçankılan mezrası ile merhum vâris Sadüddin ve oğlu Cahî'nin tarlasıdır. Bu anılan tarlaların dörtte biri (çeyreği) vakıf kapsamındadır. Bir diğer arsa Konya ovasındaki sınırlamaya, mekânının şöhretini belirtmeye gerek olmayan tarladır. Onun tüm sınırları, hukukları, ona tabi olan, ona eklenen ve oraya izafe edilen ve oraya dâhil edilenlerin hepsi zikredilen vakfi kuran kişinin inşa ettiği mescidin faydası içindir. Onları bütün Müslümanların faydasını umarak, Allah için vakfetti. Bu vakıf, Sekiçeşme yakınında açıklanmaya ihtiyaç duymayan, belli, şeri, açık, ebedi, delillendirilmiş, sahih ve geçerli şartları olan, içinde fesat olmayan, hibe edilemez, satılamaz, rehin edilemez, değiştirilemez bir vakıftır. Bu vakıf Allah yeryüzünü ve üzerindeki alana kadar geçerlidir ki o mirasçıların en hayırlısıdır. Zikredilen vakıf sahibi bu vakfın çeşitli hayır işleri için kullanılmasını şart koşturmuştur. Vakfedilen yerlerden bir menfaat elde edildiğinde, öncelikle buraları imar etmek için kullanılacak, mescidin binası için kullanılacak ve sonraki zamanlarda tamiri için kullanılacaktır. Bundan sonra artan para 20 hisseye bölünecektir. Beş hisse yani çeyreği yönetici için ayrılacak, dört hisse yani beşte biri müezzin için ayrılacak ve kalan on bir hisse imam için ayrılacaktır. Vakıf sahibi ölene kadar vakfın mütevellisi olacak, vefatından sonra kızlarından ya da oğullarından akıllı olan kişiler nesiller boyunca mütevellî olacak sonra mescidin cemaatinden salih bir kimse mütevellî olacak. Uzun yıllar geçse bile bu yöntem, vakıfta uygulanacak kaideler değişmeyecek, gelir kaynakları değişmeyecek. Kim bunları duyduktan sonra onu değiştirirse bunun günahı onun üzerine olacaktır. Ve muhakkak ki Allah işiten ve bilendir. Vakfın neticesi Allah tarafından verilecektir. Onun rızasını kazandıracaktır ki Allah

¹⁷² Müslim Kitabü'z-zühd ve'r-rakaik 27.

muhsinlerin ecrini zayi etmez. İyileri hayal kırıklığına uğratmaz. Bu vakfın uygunluğunu, sıhhatini ve şartlarının kabulünü Müslümanların hâkimi tam ve geçerli bir hükümle onayladı. Onaya ve imzaya yetkili olan kişi onayladı ve onun doğruluğuna mesul ve dürüst kişi şahit oldu. Muharremin ortasında sekiz yüz kırk bir senesinde yazıldı.

4.6.3. Sinanüddin Yusuf Bey Mescidi Vakfiyesinin Değerlendirmesi

Vakfiyenin dili Arapçadır. Salat ve selam'dan sonra vakıf sahibinin Merhum Hacı İsmail'in torunu, merhum Savcı Bey'in oğlu, Sinanüddin Yusuf Bey olduğu belirtilir. Daha sonra vakıf kurmanın kıymeti ifade edilerek bunu teşvik eden bir hadise yer verilir.

Vakıf kapsamında gelir getirecek akarlar detaylı olarak anlatılır. Bu kapsamda öncelikle Larende'ye bağlı Foni köyünün¹⁷³ yukarısındaki Balasun¹⁷⁴ mezrası zikredilmiştir. Konya ovasında bir tarla da vakıf kapsamında ifade edilir. Vakfedilen eserlerin vakıf sahibinin inşa ettirdiği mescit yararına kullanılması gerektiği ifade edilir. Bu noktada vakfın Sekiçeşme¹⁷⁵ mahallesinde olduğu ifade edilmektedir. Buradan mescidin bu mahalle de olması gerektiği sonucuna varılabilir. Fakat mescit günümüze ulaşmamıştır.

¹⁷³ Kaynaklarda Foni köyü ve deresi isimleri geçmektedir. Foni deresi'nin bir diğer ismi de İbrala çayı'dır. Karaman'a bağlı Yeşildere köyünün eski ismi İbrala'dır. Buradan hareketle Foni köyünün bu bölgede olabileceği düşünülebilir. GÜMÜŞÇÜ, *age*, 36, 54, 103.

¹⁷⁴ Bu isimde bir yer tespit edemedik.

¹⁷⁵ Karaman merkezde bir mahalledir.

4.7. Emirzade Halil Bey bin Mahmud Vakfiyesi

4.7.1. Emirzade Halil Bey bin Mahmud Vakfiyesinin Metni

Belge 7. Emirzade Halil Bey bin Mahmud Vakfiyesi¹⁷⁶

¹⁷⁶ Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Defter/Sayfa/Sıra No: 579/183/360.

هذه الصورة الر..... بلا زيادة

ولا نقصان تحقيق الفقير

محمد داوود المولى

بقضاء لارنده

بسم الله الرحمن الرحيم

لملة الحنيفة رافع لواء الحق بالأدلة القوية الباذل ما يحويه البواتم المنقادة على لحكمه البادي والحاضر الذي أذعن لحكمه الأقبال الصيد وامتلل بأمره الأحرار والعبيد وسعدت بملازمة حضرته الأشقياء وحظيت بعناية الأولياء والأثقياء لا مكره إلا وهو لها جائز ولا محمده إلا وهو بها فائز علاء الدولة والدين المؤيد من عند الله باله ثم والتمكين أن الأمير المعظم والدستور الأعظم مستخدم أرباب السيف والقلم باني قواعد الحسنات ناشر أصناف الخيرات إلى الميراث أمير زاده خليل بك بن محمود بن قرمان خلد الله سلطنته وأبد مملكته في نعمة نجيحة المطالب فسيحة المذاهب ساحبة الذوائب جزيلة المواهب جليلة الرغائب محمية من حروف النوائب وصنوف السوائب لازال سلفه وعشائره في روضات الجنات فائزين بأبهى الأمانى وأسنى الغاية لما علم وتحقق أن دار الدنيا دار اغترار واحتياط لا دار قرار واغتراب الوامق لها مفجوع والوائق بها مخدوع توجب محبتها التقدير وتعجب بهجتها أهل الغرور والأحداث للنفوس مصائد والأعمار للفناء حصائد والأيام بين الأنام دولة والأبدان إلى ما خلقت منه منقولة والموت تلت به عروش المجد وانهدمت وقلت جيوش الكرم وانهدمت وبدد من الفرح ما كان ملتأماً وفرق من السرور جمعاً كان منتظماً وزرع كل حشاشة أنه وأسمع في كل دار دنه يستهمون بلواه كما استهموا جدواه ويقتسمون أحزانه كما اقتسموا إحسانه وأن الله لم يعط الدنيا صفة الخلود ولا جعلها دار بقاء لوالد ولا مولود ولا حتم أنها مؤئل إقامة ونبات لكن منزل رحلة وشتات صروفها تبدو وتلوح وحثوفها تغدو وتروح تفرقت الأسد والريم وتقبض العصفور والظليم فالليلب من علم بموانع الحياة واستعد لمواقع الوفاة والآفات وأيقن أن فوارع الدهور يأتي بقواطع الظهور فليس يفيد إلا النزور للمال والسلوى عن الأنفس والأهل والمال والفطر لاربيب من انتهز الفرصة في ادخار عدته مع قصر مدته واستعد لطول سفرته وحلول حفرته أمر بإنشاء الزوايا المباركة جنب الزوايا التي بناها أبوه السعيد تغمده الله برضوانه وأسكنه أعلى غرف جناته بمدينة لارنده وفيها مرقد أخيه الأمير الشهيد المقتول ظلماً سليمان بك بيض الله عزته وزاد في فراديس الجنان رفعتة المستغنية عن التحديد لشهرتها في مكانها ثم وقفها بجميع حدودها وحقوقها وطرائقها ومرافقها ولواحقها ومضافاتها وكل حق هو لها داخلها وخارجها على الشيخ الأعظم قطب الأقطاب لب الأبواب الذي تقاصرت من بلوغ قصاره العقول السرية وتضاءلت دون نبيل درجاته الظنون البشرية المنسلخ عن صفات النقصان والمتحلي بنعوت الرحمن المكمل الذي طارت عن أوكار تزجيته طيور فضاء المكوث وحارت أفكار.....فيه من قطان عالم السفولت مقتدي الأبرار شيخ المشايخ الكبار واقف أسرار الملك الجبار صفوة الأولياء والصدقيين وارث الأنبياء والمرسلين

مرشد الجن والإنس مولانا جلال الحق والشريعة والملة والدين فرح الله روحه وكثر فتوحه ونور ضريحه وعلى أولاد أولاده ذكوراً وإناتاً ثم وقف من خالص ماله وحبس وسبل وتصدق لصالح الزاوية المذكورة جملة القرية المسماة بسلارك الكائنة بضواحي مدينة لارنده المحروسة في الجانب الشرقي بقرب القرية المسماة بفونى حدودها تنتهي إلى تخوم قرية فونى المذكورة وإلى الجبل في القبلي المنسوب إلى جمال المعروف وتمامه بشيلات قري وإلى المزرعة المسماة بجيفتليك المنسوبة إلى سنان وتمامه مزرعة بوزقوش إلى تخوم باك وإلى ملك ابن أخ الواقف الأمير المرحوم الشهيد..... سليمان بك تغمده الوارثين وإن لم يبق منهم ذكر يكون فيها شيخ عالم بأداب تلك الطائفة مراعى لحدود الله حافظ على الطاعات والعبادات مواظب على الأذكار والأوراد في الخلوات متصف بسيرهم ومتخلق بأخلاقهم وطريقتهم مجد بإحراز السعادة العظمى معتصم بالحبل المتين بالعري الوثقى وبشرط أن يكون ذلك الشيخ متولياً أيضاً في القرية الموقوفة يتصرف أولاً مما حصل للريع لعمارة القرية فما فضل من ذلك يعطى للشيخ المذكور لحق التولية عشر غلتها والباقي يصرف على النازلين والواردين بلا تبذير ولا تقتير فلا يحل لأحد من الناس من سلطان أو حاكم أو قاض أو مفت أو غير ذلك أن يقصد تغيير هذه

العارفة وتبديل هذه الصدقة فمن فعل ذلك فعليه لعنة الله والملائكة والناس أجمعين فمن بدله بعدما سمعه فإنما إثمه على الذين يبدلونه إن الله سميع عليم وأجر الواقف على الله سبحانه وتعالى والله لا يضيع أجر المحسنين وآخر أخوه سبا للأمير الأكرم المخدوم الأزهد الأعلم جامع مكارم الأمم حايز محاسن الشيم أولي الأدنان والنعمة منبع الجود والفضل والكرم **خضر بك جلبي** لأزال في سعادة متواصلة المزيد ماوي من الدوام إلى ركن شديد وابنا أخيه الآخر للأميران المعظمان والبدران الزاهران والبحران الزاخران والنجمان الفلائان إلى ألقابهما العالية غياث الدولة والدين **أفندي وأمير شاه جلبي** ابنا الأمير المرحوم المغفور **إسحاق بك** أدام الله عمرهما في دولة مشرقة الشموس موقنة الفروس جالية لمسار النفوس مصونة عن المضمار والبؤس أن حصصهم في تلك القرية المذكورة أيضاً وقفوها على الزاوية الشريفة حسبما عين وليس لهم فيها نصيب وحق لا شائبة حق فلو إدعى واحد منهم أو من يقوم مقامهم من ورثتهم شيئاً من ذلك فتلك الدعوى زور وبهتان وإفك وعدوان لا يلتفت إليه ولا يسمع منه وعلى جميع ذلك وقع الأشهاد والحاكم في التاريخ الهجرية لسنة تسع وستين وسبعمائة والحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه أجمعين.

شهد بما فيه حسن بن حيدر

شهد بما فيه أخي علي بن يوسف
القنوي

الساكن بمدينة لارنده عفى الله

نور الدين اللارندي عفى الله عنهم
عنهم

4.7.2. Emirzade Halil Bey bin Mahmud Vakfiyesinin Tercümesi

Bu suret eksiksiz ve ziyadesiz Larende kazasından Muhammed Davud el-Mevla'nın tahkikidir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

Hak bayrağı güçlü, dayanıklı deliller ile taşıyan, bu uğurda emek harcayan çölde ve şehirde hükmüne razı olan, hür olsun köle olsun emirlere uyan hanif millete selam olsun. Fakirler onun varlığıyla mutlu oluyorlar, velilerin ve takva sahiplerinin yardımına nail oluyorlar. Her zaman övgü kazanıyor. Din ve devletin koruyucusu, Allah'ın desteğini ve gücünü almış, yüce emir, kanun koyucu, kalem ve kılıç sahiplerini kullanan, iyilik temellerini inşa eden, kıyamet gününe kadar hayır çeşitlerini yayan, Karaman'ın torunu Mahmud oğlu Emirzade Halil Bey – Allah onun saltanatını, memleketini daim etsin-. Ona nimet olarak başarılı amaçlar, büyük çalışmalar, değerli hibeler, yüce istekler, musibetten korunmuş şeyler ihsan edildi. Onun dedeleri cennette en güzel nimetleri kazanmıştır. O bilir ki bu dünya gurur ve ihtiyat yeridir, karar ve saadet yeri değildir. Bu dünyayı seven kişi için fecaat vardır,

ona güvenen kaybedecek. Bu dünyanın sevilmesi kişinin takdiridir. Bu dünyadan sadece gurur ehli hoşlanır. O nefisler için bir tuzaktır, faniler için bir hasat yeridir. Oradaki günler insanlar arasında üstünlük mücadelesi olarak geçer, bir gün birine devlettir, başka bir gün diğerine devlettir. Bedenler topraktan yaratılmıştır, yine ona dönecektir. Ölümle tahtlar, arşlar yıkıldı. Yüce ordular mağlup oldu. Ölüm mutluluğu bitirir. Herkesin kalbine bir elem ekilir. Her evden bir feryat duyulur. Bu feryatlar herkesi korkutur, şaşırır. İyilikler paylaşıldığı gibi, ölümün hüznü de paylaşılır. Allah dünyaya sonsuzluk özelliği vermedi. Orayı baba ya da çocuk için beka yurdu kılmadı. Orayı sonsuza dek yaşama yeri kılmadı. Fakat orayı yolculuk ve dağınıklık yurdu kıldı. Dünyanın musibetleri gelir ve geçer. Ecel gelir ve gider. Aslan ve ceylan, kuş ve devekuşu birbirinden ayrılır. Hayatın sıkıntılarını bilen adam ölüm için hazırlanır. Zorluklar insanın belini büker. Bu dünyadaki en yararlı şey, az mülk, az yemek ve az paradır. İnsan bu dünyadaki fırsatı kaçırmamalıdır. Kısa hayatında, kabir hayatı için, uzun olan ahiret hayatı için iyiliklerden bir şeyler biriktirmelidir. Babasının -Allah ona rahmet eylesin, Cennette ona en güzel odalar versin- şöhretinden dolayı yerini belirtmeye gerek olmayan Larende şehrinde yaptırdığı zâviyenin yanında bir zâviye inşa edilmesini emretti. Orada onun kardeşi şehid ve maktul Süleyman Bey'in – Allah onun izzetini temiz kılsın, onun cennette mertebesini yükseltsin- kabri vardır. Sonra o zâviyeyi sınırlarıyla, haklarıyla, yollarıyla, ilaveleriyle, ona dâhil olan ve ondan hariç olan tüm haklarıyla vakfetti. Büyük şeyh, kutupların kutbu, akıllıların akıllısı ki onun aklına kimse ulaşamadı. Onun derecesini kimse kazanamadı. Noksan sıfatlardan münezze, Allah'ın sıfatlarını üzerinde taşıyan iyilerin takipçisi, şeyhlerin şeyhi, Allah'ın sırlarına vakıf olan, evliyaların ve sadıkların faziletlisi, peygamberlerin varisi, insanların ve cinlerin mürşidi, Efendimiz, dinin, milletin, şeriatın ve hakkın koruyucusu – Allah onun; kadın, erkek, çocuklarının ve torunlarının ruhunu ferahlatsın, fetihlerini artırsın, kabrini nurlandırsın- vakfetti. Malının en güzelinden vakfetti. Larende şehri civarındaki Selarik köyünü, daha önce zikredilen zâviye için tasadduk etti. Köyün doğu tarafında Foni köyü bulunur. Onun sınırı Zikredilen Foni köyü, güneyden Cemal'in dağı diye bilinen dağ ve Şilat kırı diye bilinen yer, Sinan'ın çiftliği diye bilinen yer, Bozkuş diye bilinen yer, vâkıfın kardeşinin – merhum ve şehid Süleyman Bey- oğlunun mülkü ile sınırdır. Torunları olursa onlar da bu ihsana devam etsinler. Bu köşede insanların en edeplisi olan,

onların özelliklerinin en güzelini üzerinde taşıyan, Allah'ın çizdiği sınırlara riayet eden, ibadeti ve kulluğu koruyan, sürekli olarak zikir ve dua ile meşgul olan, büyük saadeti kazanmak için ictihad etmeye yetkili olan, Allah'ın ipine sınımsız sarılmış olan, bir şeyh mütevellî olarak yer alacak. Bu şeyh hem zâviyeye hem de zikredilen köye mütevellî olacak. Bu köyden gelen geliri ilk olarak imaretin bakımı için harcayacak. Artan paranın yüzde onu mütevellî olan şeyh için, geri kalan kısmı gelenler ve gidenler için harcanacak. İsrraftan ve cimrilikten kaçınılacak. Bu vakfiyeyi ne sultan, ne hâkim, ne kadı, ne de müftü değiştiremez. Kim bunu yaparsa Allah'ın, meleklerinin ve insanların laneti onun üzerine olur. Kim bunu duyduktan sonra onu değiştirirse, onun günahı onu değiştirenlerin üzerine olur. Allah işitendir, bilendir. Vakıf sahibinin mükâfatı Allah tarafından verilecektir. Allah ikram sahiplerinin ecrini zayi etmez. Vâkıfın diğer kardeşi; cömert, zahid, hürmet edilen, âlim, güzel sıfatların sahibi, nimetlere nail olmuş olan, fazilet pınarı Hızır Bey Çelebi – saadeti daim olmaktadır. Onun diğer kardeşinin çocukları Efendi ve Emir Şah Çelebi; büyük emirdirler, dolunay gibi parlarlar, deniz gibi zengindirler, yıldızlar gibi ışık saçarlar, onların yüksek lakapları dinin ve devletin kurtarıcısıdır. Onların babalarının ismi rahmetli İshak Bey'dir. -Allah onların ömrünü daim etsin, devletlerini kederden korusun-. Zikredilen köydeki hisselerini de belirtildiği gibi zâviye için vakfettiler. Orada onlar için bir hak ya da nasip yoktur. Eğer vakfedildikten sonra onlar ya da onların varisleri herhangi bir hak iddia ederse bu iddia geçersizdir, boştur. Bu isteğe kulak asılmaz, iltifat edilmez. Bunların hepsi hicri 769 yılında şahitler ve hâkim tarafından imzalandı. Allah'a hamdolsun, Efendimiz Muhammed'e, onun ailesine ve ashabına selam olsun.

Müslüman kardeşlerim, Larendeli Yusuf Nureddin'in oğlu Ali -Allah onları affetsin- buna şahit oldu.

Larende'de oturan Konyalı Haydar'ın oğlu Hasan -Allah onları affetsin- buna şahit oldu.

4.7.3. Emirzade Halil Bey bin Mahmud Vakfiyesinin Değerlendirmesi

Vakfiyenin dili Arapçadır. Dua ve niyaz cümlelerinden sonra vakıf sahibinin Emirzade Halil Bey olduğu belirtilmiştir. Ardından vakıf kurumunun önemi ve hayır işleriyle uğraşan kişilerin elde edeceği mükâfatlar ifade edilmiştir.

Vakfiyede Emirzade Halil Bey'in Larende 'de bir zâviye inşa ettirdiği belirtilir. Zâviye'nin yapıldığı yerde şehid Süleyman Bey'e ait bir kabir olduğu ifade edilir. Bu zâviye için Larende'ye bağlı Selarik¹⁷⁷ köyünü vakfetmiştir. Daha sonra bu vakfın nesilden nesile korunarak devam etmesini şart koşmuştur. Zâviyede dürüst, dua ve ibadete düşkün, ictihad etmeye yetkili bir kişinin müteveli olması şart koşulmuştur.

Vakıf kapsamında yer alan köyden gelecek olan gelir, ilk olarak imaretin ihtiyaçları için harcanacak, daha sonra kalan kısımdan onda biri müteveliye verilecektir. Kalan parada gelen giden kişiler için harcanacak, bu konuda israf ve cimrilikten kaçınılacaktır. Daha sonra bu vakfın kıyamete kadar devam etmesi şart koşulmuş, değiştirmek isteyenlerin Allah'ın lanetine müstahak olacağı belirtilmiştir. Ayrıca vâkıfın kardeşi Hızır Bey Çelebi ile yeğenleri Efendi ve Emir Şah Çelebi'nin de bu köydeki hisselerini vakıf için bağışladığı ve daha sonra hak talep edemeyecekleri belirtilmiştir. Vakfiyenin hicri 769 yılında yazıldığı belirtilerek dua ve niyaz cümleleriyle vakfiye tamamlanmıştır. Bahsi geçen zâviye günümüze ulaşmamıştır.

¹⁷⁷ Karaman'a bağlı bir köy olup günümüzdeki ismi Ağılönü'dür.

4.8. Pîrî Halîfe bin Abid Çelebi Vakfiyesi

4.8.1. Pîrî Halîfe bin Abid Çelebi Vakfiyesinin Metni

Belge 8. Pîrî Halîfe bin Abid Vakfiyesi¹⁷⁸

¹⁷⁸ Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Defter/Sayfa/Sıra No: 2176/261/540.

الحمد لله الذي تفرد بالأزلية والقدم وتوحد بالأبديّة والفضل والكرم وهو الذي يحيى العظام الرمم بالتوبة والحسنة عن عباده في حالة الندم والصلاة على محمد المبعوث بجلال الحكم وعلى آله وأصحابه المحفوظين مضاء السيف وإجراء القلم أما بعد هذا قط شرعي الصدور وصك مرعي الظهور يعرف مضمونه الصادق ويفصح مكنونه ناطق عن ذكر ما أن فخر الخلفاء العالمين وذخر الصلحاء والعاملين مولانا بري **خليفة بن عابد جلبي الشيخ** في زاوية قطب ال.... على الملة والدين الكائنة بظاهر **لارنده** المحروسة بناحية **فير قاضي** لما أورد من العتبة العلية الخاقانية والسدة السنية السلطانية صك شريفاً على الشأن ومثالاً منيفاً واجب الامتثال والإذعان لتفتيش أوقاف الزاوية المستورية فيموجه شرع له ما حضر في مجلس الشريعة المحمدية أفضل صلات الصلاة السرمدية خصمه يبرى بن **مير اخور** و**شمس الدين** وهو العامل اللارندي فوقع بينهم الدعاوي والمطالبات وأشد الموافقات وأشد المطالبات في مزرعة **جاويش** المعروفة بمزرعة **بناك** الكائنة عن مضافات **لارنده** المحدودة قبلة **بمشهد يولى** وشرقاً بتخوم مزرعة وشمالاً بتخوم قرية **كودو**..... وغرباً بتخوم قرية وفي مزرعة **سجلوجه خادم** الكائنة من توابع وحدودها ينتهي إلى قرية **قرق** وإلى قرية **قامي** وإلى قرية كدو ... إلى الطريق مورداً الحكم المزبور مولانا **بري خليفة** المسطور شرعي ووثيقتين مرعيتين أولهما صادرة عن القاضي بالعسكر القرمانى ناطقة باشترائه مزرعة **سجلوجه خادم** الثانية وثانيهما صادرة عن مولانا **محيي الدين الأخور** في زمان المرحوم السلطان **محمد طاب** ثراه بتفتيش الأراضى الأميرية والموقوفات ناطقة بمبايعة المزرعة المزبورة أولاً بمبايعة عرفية مشتملة على شرائعها الخاقانية لكون تلك المزرعة المزبورة من الأراضى السلطانية واقعة بينه وبين المفتش المزبور على موجب ثم أثبت مضمونها على خصمية المنكرين المتخاصمين بين يديه بشهادة الشهود والعدول المخزين عن الزيغ والعدول ولم تعد أسماءهم لكثرتهم جزاهم الله خيراً في شهادتهم وشهدوا أيضاً أن يرمى خليفة المسفور وقف المزرعتين المزبورتين على مصالح فلما ظهر الأمر على هذا المنوال وألت القضية إلى هذا الحال حكم بوقفيتها على الزاوية المارة الذكر ثم شهدوا أيضاً على أن الأراضى والكروم والجنان والبيوت الآتية الذكر من أوقاف الزاوية المسفورة منها جميع الأرض الكائنة بقرية **ويراجك** من مضافات **لارنده** المحروسة المحدودة بالسكر وبالمرج وبملك **إمره** وبملك **قره** وجميع الأرض الكائنة ثم المحدودة بملك المزبور وبالمرج من الطرفين وبملك **محمد بن سلم** وجميع الأرض الكائنة ثم المحدودة بملك **الحاجي يوسف** من الطرفين وبالوقف وبالمرج ومنها جميع الأراضى الثلاثة الكائنت بقرية **كودره كومي** من توابع **لارنده** المحروسة القريبات من الشرف المستغنيات عن التحديد ومنها جميع الجنيئة الكائنة بقرية **دادى فونى** المحدودة بالطريق وبالبطحة وبملك **يوسف بن مروان** وبملك **الحاج إبراهيم** ومنها جميع الأرض الكائنة بقرية **بقجه** من مضافات **لارنده** المستغنية عن التحديد لشهرتها ومنها جميع الكرم الكائن بقرية **جردقتر** المحدود بالوقف وبملك وبملك **خليل** وجميع الكرم الكائن ثم المعروف بكرم **مظفر الصوفي الدلاك** ومنها جميع الأرض الكائنة بقرية **دره بين** من توابع **لارنده** المحروسة ومنها جميع الأرض الكائنة بمدينة المعروفة بأرض **والد قدر الصوفي** المحدودة من الطرفين بطريقين مارين إلى مزرعة **جاويش** وقرية **أوره** ومنها جميع الكرمين الكائنين بظاهر **لارنده** في موضع معروف ب**صلح الدين سكوسي** ومنها جميع النصف الشايح من الكرم الخراب الكاين بمدينة **لارنده** المحروسة قرب **جرا الصباغ** المحدود كله بطريق وبالوقف من الطرفين وبملك **الحاج بديع البزاز** ومنها جميع الأراضية المتصلية القرية قريب إلى الزاوية المسطورة المحدودتين بطريق وبملك ورثة **يعقوب فقه بن إبراهيم** وبالوقف وبملك **إمره بن عرب** ومنها جميع الجنيئة المعروفة الكائنة بالمدينة المزبورة حدودها تنتهي إلى الطريق من الطرفين وإلى ملك **الحاجي إبراهيم** و..... ومنه جميع المنزل المشتمل على الصفة والبيت الشتوي الكائن عند الزاوية المزبورة وجميع النزل المشتمل على الصفة والبيت الشتوي والمحوطه الكائن ثم فلما شهد شهود المحروسة على المسطورة وحدودها بالمذكورة في مجلس الشريعة الشريفة حين التفحص على الأوقاف المسطورة حكم بصحة الأوقاف المزبورة لكونها جامعة للشرائط الشرعية والأركان المرعية وحرر هذه الوثيقة لتكون نسكاً في يد الشيخ في الزاوية فمن بدله بعدما سمعه فإنما إثمه على الذين يبدلونه إن الله سميع عليم حرر في أواسط محرم الحرام من شهور سنة تسعمائة من الهجرة النبوية صلى الله عليه وعلى آله أجمعين .

4.8.2. Pîrî Halîfe bin Abid Vakfiyesinin Tercümesi

Ezeli, kadîm ve ebedi olan, fazilet ve kerem sahibi olan, ölen insanları kemiklerinden yeniden dirilten pişmanlık duyan ve tövbe eden kullarını affeden Allah'a hamdolsun. Allah tarafından yüce bir hikmetle gönderilen Muhammed'e ve onun ailesine ve ashabına selam olsun – Allah onları kalemin ve kılıcın kötülüğünden korusun-. Bundan sonra bu belge şer'i bir delildir, geçerli bir belgedir, onun içeriği sadıktır, detaylıca açıklanmıştır. Alemdeki halîfelerin övünç kaynağı, salihlerin hazinesi, efendimiz Abid Çelebi oğlu Pîrî Halîfe, korunmuş Larende şehrindeki, Fır Kadı nahiyesinde milletin ve dinin merkezi olan zâviyededir. Bu yüksek dereceden, şanı yüksek olan yönetim makamından, bu zâviyenin vakıflarını kontrol etmek için geçerli bir belge çıkartmıştır. Bu belge ile onun yapacağı görev geçerli olmuştur. Muhammed'in şeriatı ile hüküm sürülen meclisten çıkan bir belgedir. Ona en büyük selamlar olsun. Onun düşmanı Şemseddin ve Mirahor oğlu Pîrî olup Larendeli bir çalışandır. Onlar arasında Larende'ye tabi olan Çavuş mezrası için bir dava oldu ve karşılıklı istekler ortaya çıktı. Güneyden Meşhed yolu, doğudan bir tarla ile kuzeyden Kudu köyü ile batıdan köyü ile ve suluca Hadim tarlası – Kızık köyü ile Kami köyüne kadar uzanır- ile sınırlıdır. yola kadar Zikredilen hükmü göstererek Efendimiz Pîrî Halîfe geçerli, şeri, iki belge düzenledi. Onların birincisi Karaman'daki askerlerin kadısından çıktı. Birinci belgede bu adamın suluca Hadim tarlasını satın aldığı belirtilmektedir. İkinci belge rahmetli sultan Muhammed'in döneminde Efendimiz Muhyiddin Ahur'dan çıkmıştır. İkinci belgede Emirlere ait yerlerin satış şeklinin teftiş edildiği sözleşme şartlarının incelendiği ifade edilmiştir. Çünkü bu zikredilen araziler sultanlara ait görünmektedir. Bu yerler zikredilen müfettiş tarafından incelenmiştir. Onun içeriğinde iki kişinin iddiası olduğu şahitlerin, adil, tarafsız hak yolundan ayrılmayan insanların, şahadetiyle tespit edildi. Onların isimleri çok olduğu için sayılmadı. Allah şahitliklerinden ötürü onları ödüllendirsin. Pîrî Halîfe zikredilen iki mezrayı vakfetti. Böylece zikredilen zâviye için bu tarlaların vakfedildiği belirtildi. Yine şahadet ettiler. Gelecek olan arazi ve bağlar ve parklar ve evler bahsi geçen zâviyenin vakfidırlar. Larende'de bulunan Virancık köyü bu zâviyenin vakfındandır. Bu köy gölet ve yeşillikle, İmrah'ın

mülküyle ve Kara'nın mülküyle sınırdır. Zikredilen mülk ile sınır olan bütün tarlalar, iki taraftan yeşillik ve Selemoğlu Muhammed mülkü ile sınırdır. Bütün tarlalar iki taraftan Hacı Yusuf'un mülküyle, vakıfla ve yeşillik ile sınırdır. Korunmuş Larende'ye bağlı Foni köyünde – anlatmaya ihtiyacı olmayan, meşhur ve şerefli olan-bulunan üç arazi vakfedilmiştir. Bunlardan Foni köyünde küçük parklar ve bahçelerle, yol ve düzlükle, Yusuf bin Mervan mülküyle ve Hacı İbrahim mülküyle sınırdır. Yine onlardan Larendeye tabi olan Bekçi köyünde bir tarla ve Çardaklar köyünde bulunan bir bağ vakıftır. Onun sınırları, vakıf, mülkü, Halil'in mülkü, ve Muzaffer Sufi Dellak bağı diye bilinen bağ ile sınırdır. Onlardan Larendeye tabi Dera bin Köyünde bulunan araziler, Larendede şehrine bağlı Kadir Sûfi arzı diye bilinen yer vakıftır. Sınırları iki taraftan Çavuşun tarlasına ve Ora köyüne giden iki yol ile sınırdır. Ve onlardan Larendede Sulhiddin sekisi diye bilinen yerdeki iki bağ, Larendede deki Ceras bağının yanında harab olmuş bağın yarısı vakıftır. Onun sınırları, yol, iki taraftan vakıf ve Hacı Bedi' Bezzaz'ın mülkü ile sınırdır. Onlardan zikredilen zâviyeye yakın, köye bitişik olan arsalar vakıftır. Bu iki yerin sınırları; yol, İbrahim'in oğlu Yakup Fakih'in varislerinin mülkü, vakıf ve Arabın oğlu İmrah'ın mülkü ile sınırdır. Ve onlardan zikredilen şehirde bulunan, küçük güzel park vakıftır. Onun sınırları iki taraftan yol ve Hacı İbrahim mülkü'dür. Ve onlardan zikredilen zâviyede çardak ve kışık evi içinde bulunduran bir yapı, yine müstemilatı, kışık evi ve duvarı içinde bulunduran bir yapı vakıftır. Şeri şerifin meclisinde, şahitlerin huzurunda zikredilen vakıfların kontrol edilerek, onların sınırları ile sahih olduğuna hükmettiler. Bu belge şeri kurallara ve yürürlükte olan esaslara uygun olduğu için buraların -vakıf olduğunu-zâviyede olan şeyhin kontrolünde olduğunu ispat eder. Kim onu duyduktan sonra değiştirmeye kalkarsa, onun günahı değiştirmek isteyen kişinin üzerinedir. Allah işitendir, bilendir. Bu belge hicri 900 senesinde Muharrem'in ortasında yazıldı. Efendimize ve ailesine selam olsun.

4.8.3. Pîrî Halîfe bin Abid Çelebi Vakfiyesinin Değerlendirmesi

Vakfiye Arapça olup, bir mahkeme kararının içinde yer almaktadır. Larende’de yer alan bir tarlanın kime ait olduğuyula ilgili mahkemeye başvurulması sonucu konu üzerinde değerlendirme yapılmış ve tarla ile ilgili olan bir vakfiye karar metnine alınmıştır. Larende’de bir zâviyede şeyh olan Pîrî Halîfe, bu zâviye için vakfedilen araziler üzerinde orada çalışan bir kişinin hak iddia etmesi üzerine bu başvuruyu yapmıştır. Karar sonucunda Larende’de yer alan Virancık¹⁷⁹ köyünün ve Foni¹⁸⁰ köyünün zâviyenin vakfı arasında olduğu belirtilmiştir. Yine aynı vakfa bağlı olarak Bekçi¹⁸¹ köyünde ve Çardaklar¹⁸² köyündeki araziler vakfedilmiştir. Bunların yanında Larendede muhtelif tarla ve mezzraların da vakfedildiği belirtilmiştir.

Sayılan bu yerlerin vakıf olarak tescil edildiği ve bunu değiştirmeye çalışan kişilerin cezasına katlanmak durumunda oldukları belirtilerek vakfiye tamamlanmıştır. Vakfiyede bahsi geçen zâviye günümüze ulaşmamıştır.

¹⁷⁹ Tarıma elverişi bir arazi(suğla) olduğu belirtilmektedir. GÜMÜŞÇÜ, **age**, s.107. Günümüzde bu isimde bir köy tespit edemedik.

¹⁸⁰ Kaynaklarda Foni köyü ve deresi isimleri geçmektedir. Foni deresi’nin bir diğer ismi de İbrala çayı’dır. Karaman’a bağlı Yeşildere köyünün eski ismi İbrala’dır. Buradan hareketle Foni köyünün bu bölgede olabileceği düşünülebilir. GÜMÜŞÇÜ, **age**, 36, 54, 103.

¹⁸¹ Bu isimde bir köy tespit edemedik.

¹⁸² Günümüzde Karaman’a bağlı Seyithasan köyü civarında olmalıdır. Aynı isimde bir dere ismi de kaynaklarda geçmektedir. GÜMÜŞÇÜ, **age**, s.58.

5. DEĞERLENDİRME

Çalışmamız kapsamında sekiz vakfiye ele alınmıştır. Bu vakfiyelerin tamamı Arapça olmakla birlikte nadiren Türkçe kelimelere de yer verilmiştir (Belge 1). Metinlerin bir kısmı okunaklı iken (Belge 5), bazılarında müstensihden kaynaklı okuma zorlukları yaşanmıştır (Belge 2).

Vakfiyeler genel olarak besmele, Allah'a hamd, Rasûlüne salat ve selam ederek başlamaktadır. Dua cümlelerinde oldukça edebi bir dil kullanılmış, ifadeler olabildiğince zenginleştirilmiştir. Bu durum zaman zaman tercüme noktasında zorluklar oluşturmuştur. Dua cümlelerinden sonra İslam dininin yardımlaşmaya verdiği önem, ayet ve hadislerle vurgulanmıştır. Bu dünyada insanların yararına işler yapanların ahiret hayatında bunun karşılığını fazlasıyla alacağı ifade edilmiştir. Genellikle *“Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz.”*¹⁸³ ayeti, infak duygusunu öne çıkarmak amacıyla tercih edilmiştir. Yardımlaşmanın sünnetteki yerini belirtmek için de şu hadis sıklıkla tercih edilmiştir: *“İnsanoğlu öldüğü zaman bütün amellerinin sevabı sona erer. Şu üç şey bundan müstesnadır: Sadaka-i Cariye, istifade edilen ilim, kendisine dua eden hayırlı bir evlat.”*¹⁸⁴ Bu hadis ve ayetler verildikten sonra yardımsever kişilerle ilgili çok güzel sözlere ve Cennetteki durumları ile ilgili güzel tasvirlerle yer verilmiştir.

Vakfiyelerde dinimizin vakıf kurumuna verdiği önem detaylı bir şekilde izah edildikten sonra vakıf sahibinin adı zikredilmiştir. Onun yaptığı işin ne kadar yüce olduğu belirtilerek dua edilmiştir. Vakfettiği cami, mescit, dâr'ül-huffâz, zâviye gibi yapılar zikredilerek onların nerede yer aldığı belirtilmiştir. Çalışmamız kapsamında yer alan vakıf eserleri; üç dârü'l-huffâz, iki mescit, üç zâviye, bir imaret ve bir mektep şeklinde sıralanmaktadır (Tablo 1). Bu eserlerden bir zâviye, bir imaret ve bir dâr'ül-huffâz, cami olarak hizmet vermekte iken diğer eserler günümüze ulaşmamıştır (Tablo 2).

Vakfiyelerde akar olarak belirtilen şeylerin başında hamamlar, değirmenler, dükkanlar, evler, köyler, tarlalar, bağlar ve mezralar gelmektedir (Tablo 1). Bu gayri menkullerin vasıfları ve etrafı detaylı olarak tasvir edilmiş, onların belirlenmesinde

¹⁸³ Kur'ân-ı Kerîm 3/92.

¹⁸⁴ Müslim, Vasiyyet 14.

zorluk yaşanmaması için gerekli önlemler alınmıştır. Belgelerde geçen yerleşim yerlerinin bir kısmı aynı isimle günümüzde mevcutken, bazılarının adı değişmiş, bazıları da tarihi süreç içerisinde kaybolmuştur (Belge 1).

Akarlardan elde edilecek gelirin öncelikle tamir ve bakım işlerine ayrılması gerektiği belirtilmiştir. Bu husus vakfın devamlılığını sağlamak için son derece önem arz etmektedir. Daha sonra geriye kalan para mütevellî tarafından görevlilere verilecek ve ihtiyaçlar için harcanacaktır.

Vakfiyelerde yer alan önemli bir konu da vakıflar kapsamında görev alacak kişilerdir. Bu kişilerin başında mütevellîler gelmektedir. Onlar vakıfların genel işleyişinden sorumlu kişiler olmaları yönüyle önemli bir görev üstlenmektedirler. Söz konusu kişilerin yanında imam, müezzin, hafız, müderris, şeyh, aşçı, kapıcı, kandilci, temizlikçi gibi birçok görevli grubu da vakfiyelerde zikredilmektedir (Tablo 1). Mütevellî vakfın düzenli bir şekilde işlemesi için bu görevlileri takip etme konusunda sorumlu tutulmuş, gerekli gördüğü konularda ikaz etme, hatta görevi başkasına verme yetkisine haiz kılınmıştır.

İncelediğimiz vakfiyelerde yapıların mimari özellikleri ile ilgili bilgilere yer verilmemiştir. Kullanılacak yapı malzemeleri, bu malzemelerin uygulama alanları gibi detaylar yer almamıştır. Fakat özellikle eserlerin sürekliliğinin sağlanması noktasında tamir ve bakım işleri üzerinde durulmuştur. Bu konuya bütçe ayrılmış ve mütevellînin bu işleri takip etmesi gerektiği belirtilmiştir (Belge 1).

Vakfiyelerin son kısmında vakıfların kıyamete kadar süreceği belirtilmiştir. Bunun sağlanmasının bütün Müslümanlar için bir görev olduğu ifade edildikten sonra bu konuda ihmali olanlar ciddi şekilde uyarılmıştır. Eğer bir kimse vakfiyede belirlenen esaslara aykırı hareket ederse Allah'ın lanetine uğrayacağı belirtilmiştir.

6. SONUÇ

Karamanoğlu Beyliği tarihi süreç içerisinde önemli yeri olan Türk beyliklerinden biridir. Beyliğin mimari eserleri, yönetim merkezi olan Larende (Karaman) Őhrinde yoğunluk göstermiŐtir. Bu eserlerin birer vakıf kurumu halinde hizmet vermesinde vakfiyelerin önemli bir rolü olmuştur.

Vakfiyeler toplumun vakıf kurumuna verdiği değerin önemli birer belgesi konumundadır. Bu belgelerde vakıfla ilgili önem verilen bütün hususlar detaylı Şekilde açıklanmıŐ, insanların vakıf hakkında Őüpheye düŐmesi engellenmiŐtir. Yıllar içerisinde vakıflar hakkında gösterilebilecek ihmaller de uyarılar yoluyla engellenmeye çalışılmıştır.

İncelediğimiz vakfiyelerde, vakfiyenin hacmine bağlı olarak vâkıf, vakfa konu olan eser, akarlar, görevliler ve görevlilerin ücretleri gibi konular detaylı bir Şekilde ya da özet halinde ele alınmıştır. Vakıfların sürekliliği konusu üzerinde önemle durulmuş, kıyamete kadar sürmesi için dua ve niyazlar edilmiştir.

Vakfiyelerde geçen imaret, dârü'l-huffâz, zâviye, mektep gibi eserlerin ancak bir kısmı günümüze ulaŐabilmiŐtir. Bu eserler toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda zaman içerisinde fonksiyon deđiŐikliđine uğramıŐ olup günümüzde daha çok cami olarak hizmet vermektedir. Bu noktada vakfiyelerden öğrenebildiğimiz yapıların orijinal fonksiyonu hakkındaki bilgiler önem arz etmektedir.

Belgelerde özellikle akarları belirtirken ifade edilen yerleşim yeri adları döneme ait ilmi çalışmalar için önemli birer rehber hükmündedir. Ayrıca metinlerde geçen tarihler ve isimler de vakfiyelerden elde ettiğimiz önemli verilerdir. Bu bilgiler birçok sahadaki araŐtırmaya katkı sağlayabilecek hüviyettedir.

Vakfiyeler üzerine yapılan çalışmalar henüz baŐlangıç seviyesinde sayılabilir. Bu alanda yapılacak yeni çalıŐmalarla birlikte tarihimizde önemli bir yeri olan bu belgeler gün yüzüne çıkarılacaktır. Alana mütevazı bir katkı sağlamayı çalıŐtıđımız bu araştırmanın faydalı olmasını diler, konuyla ilgili nice güzel çalıŐmaların yapılmasını temenni ederiz.

KAYNAKÇA

AKÖZ, Alaeddin, “Karaman Tarihi Eserleri ve Evkafı”, **Karaman (Tarih, Kültür, Sanat)**, Karaman İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Karaman 2000.

AKSARAYI, Mahmud, **Selçuki Devletler Tarihi**, (Çev. M.N. Gençosman), Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara 1943.

AKYURT, M. Yusuf, **Karamanoğulları Silsilenamesi ve Vesikalarla İzahnamesi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1942.

ARU, Kemal Ahmet, **Türk Kenti**, YEM Yayınevi, İstanbul 1998.

DURUKAN, Aynur “Karamanoğlu İbrahim Bey İmaret ve Kümbeti”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.21, İstanbul 2000, s. 287-290

BERKİ, Ali Himmet, **Vakıflar**, Cihan Kitaphanesi, İstanbul 1940.

BİLİCİ, Z. Kenan, “Karaman’daki İmaret Çeşmesi ile İlgili Bazı Gözlemler”, **Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi**, C.32, S. 1-2, Ankara 1988, s.105-125.

BOYACIOĞLU, Ramazan, “Karamanoğulları’nın Kökenleri”, **Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, S.3, Sivas 1999, s.51-56.

BOYACIOĞLU, Ramazan, **Karamanoğulları Tarihi**, Dilek Ofset Matbaacılık, Sivas 2001.

CANTAY, Gönül, “Türklerde Vakıf ve Taş Vakfiyeler”, **Vakıf Haftası Dergisi**, Ankara 1994, s. 147-162.

CENGİZ, Ahmet, **XVIII. Yüzyılda Larende (Karaman) Şehrinin Fiziki ve Sosyo-Ekonomik Yapısı**, Karaman Valiliği Yayınları, Karaman 2009.

ÇAYCI, Ahmet, **Türk-İslam Kültüründe Vakıf ve Sanat**, Palet Yayınları, Konya 2018.

ÇELİK Yılmaz, **İslam'da Sosyal Hizmetler- Hz. Peygamber Dönemi**, Çizgi Kitabevi, Konya 2017.

DENKTAŞ, Mustafa, **Karaman Çeşmeleri**, Kıvılcım Yayınları, Kayseri 2000.

DİEZ, Ernst; ASLANAPA, Oktay; KOMAN, Mahmut Mesut, **Karaman Devri Sanatı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1950.

DÜLGERLER, Osman Nuri, **Karamanoğulları Dönemi Mimarisi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2006.

ERDEMİR, Yaşar, **Konya ve Yöresinde Nakışlı Ahşap Camiler** Selçuk Üniversitesi SBE Basılmamış Doktora Tezi, Konya 1989.

ERDOĞDU, Mehmet Akif, “Karaman Vilayeti Zâviyeleri”, **Tarih İncelemeleri Dergisi**, S. 9, İzmir 1944, s. 89-158.

FATAHA, Ebru Bilget, **Karamanoğlu Beyliği Yapılarında Mimari Süsleme**, Hacettepe Üniversitesi SBE Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2010.

GÜÇ, Şerafettin, **Karamanoğlu Atası Nure Sofi**, Berikan Yayınevi, Ankara 2015.

GÜLCAN, Ali, **Karamanoğlu 2. İbrahim Bey İmareti ve Tarihçesi**, Doğu Matbaası, Karaman 1983.

GÜMÜŞÇÜ, Osman, **XVI. Yüzyıl Lârende (Karaman) Kazasında Yerleşme ve Nüfus**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2001.

GÜNAY, Hacı Mehmet, “Vakıf”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, c 42, İstanbul 2012, s. 475.

KARPUZ, Haşim, **Türk Kültür Varlıkları Envanteri- Karaman**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

KONYALI, İbrahim Hakkı, **Karaman Tarihi**, Baha Matbaası, İstanbul 1967.

KOMİSYON, **Açıklamalı Kur'ân-ı Kerîm Meâli**, DİB Yayınları, Ankara, 2010.

KRAMERS, J.H., "Karaman", **İA**, C. VI, İstanbul 1977, s. 309-310.

KUNTER, Halim Baki, "Türk Vakıfları ve Vakfiyeleri Üzerine Mücmel Bir Etüd", **Vakıflar Dergisi**, S.1, Ankara 1938, s. 103-129.

KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, "Ketenci Baba Tekke ve Türbesi İle Mansur Dede Tekkesi", C. 2, **Uluslararası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Medeniyeti Sempozyumu II - Karamanoğulları Beyliği**, Erman Ofset, Konya 2016.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat, **Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)**, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 1994.

MERÇİL, Erdoğan, **Müslüman Türk Devletleri Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2006.

MISIRLIOĞLU, Ahmet, **Karaman Tarihi ve Kültürü Bir Zamanlar Karaman**, Karaman 2006.

MÜSLİM Ebu'l-Hüseyin el-Haccac, **es-Sahih**, Çağrı Yayınları İstanbul 1992.

ÖNGE, YILMAZ, "Üç Karamanlı Minaresinin Tezyinatı", **Karaman Kültür ve Sanat Dergisi**, S.4, İstanbul 1985, s. 37-40.

ÖNGE, Yılmaz, "Türk Çinicilik Sanatı'nın Enteresan Örneklerinden İbrahim Bey İmareti (Zâviyesi)'nin Mihrabı", **Arkitekt**, İstanbul 1966.

ÖZÜDOĞRU, Şerife, **Karaman'da Türk Mimari Eserleri Süslemeleri**, Mimar Sinan Üniversitesi SBE Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1989.

PAKALIN, Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, İstanbul 1983.

ŞİKARİ, **Karamanoğulları Tarihi**, (Haz. Mesud Koman), Konya Halkevi Yayını, Konya 1946.

ŞÜKRÜ, Hafız Halil, **Kitabu Ahkamü'l-Evkaf**, İstanbul 1329.

TEKİNDAĞ, M. C. Şehabeddin, "Karamanlılar", **İA**, VI, İstanbul 1955, s. 316-328.

TOPKAPI SARAYI MÜZESİ, Defter/Sayfa/Sıra No: 2113-0/0336 / 0066
Kutu ve No: Tescil Kutusu (31/0) Dosya No: D:4.15/-.

TOTAYSALGIR, Gaffar, **Karaman (Larende)**, Yenikitab Basımevi, Konya 1944.

TUNCER, Orhan Cezmi, **Anadolu Kümbetleri 2 – Beylikler Ve Osmanlı Dönemi**, Sevinç Matbaası, Ankara 1991.

TUNCEL Metin, "Karaman", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 24, İstanbul 2001, s.444-445.

UZLUK, Feridun Nafiz, **Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi**, Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, Ankara 1958.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2011.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, "Karamanoğulları Devri Vesikalarından İbrahim Bey'in Karaman İmaretı Vakfiyesi", **Belleten Dergisi**, C.1. S.1, Ankara 1937(2. Baskı 1995), s. 56-160.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Defter/ Sayfa/ Sıra No: 605-0/0161/0229.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Defter/Sayfa/Sıra No: 2176/ 405/ 704.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Defter/Sayfa/Sıra No: 2113-0/ 0352/ 0066.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Defter/Sayfa/Sıra No: 2176-0/0462/0751.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Defter/Sayfa/Sıra No: 2176-0/0562/0836.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Defter/Sayfa/Sıra No: 2113-0/0336 / 0066.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Defter/Sayfa/Sıra No: 579/183/360.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Defter/Sayfa/Sıra No: 2176/261/540.

YEDİYILDIZ Bahaeddin, “Vakıf (Tarih)”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 42, İstanbul 2012, s. 476-477.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin, **18. Yüzyılda Türkiye’de Vakıf Müessesesi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

YETKİN, Şerare, **Anadolu’da Türk Çini Sanatı’nın Gelişmesi**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1986.

YÜCEL, Yaşar, **Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1991.

YÜKSEL, Hasan, “Anadolu Beyliklerinde Vakıflar”, **Vakıflar Dergisi**, S. 30, Ankara 2007, s. 35-50.

TABLOLAR

Vakfiye Adı	Karamanoğlu İbrahim Bey	Bedreddin Hoca Mahmud	Ketenci Baba Oğlu Şeyh Mansur Dede	Ahmet Bey (Erdogdu Bey)	İsfehansah Bin Siddik	Sinanüddin Yusuf Bey	Emirzade Halil Bey	Pirî Halife
Vâkıf	Karamanoğlu İbrahim Bey	Bedreddin Hoca Mahmud	Ketenci Baba Oğlu Şeyh Mansur Dede	Eminüddin Zade Ahmet Bey	İsfehansah Bin Siddik	Sinanüddin Yusuf Bey	Emirzade Halil Bey	Pirî Halife
Yapılar	Mescit, Dârü'l-huffâz, İmaret	Dârü'l-huffâz	Zâviye	Dârü'l-huffâz ve mektep	Belirtilmemiş (İbrahim Bey vakfına mülhak)	Mescid	Zâviye	Zâviye
Hayrat ve Akarlar	Hamamlar, değirmenler, dükkânlar, köyler, bağlar ve tarlalar	Bir hamam ve muhtelif tarlalar	Muhtelif köyler, tarlalar ve bir ev	Muhtelif tarlalar, evler ve değirmen hisseleri	Muhtelif tarlalar	Muhtelif tarlalar	Bir köy	İki köy, muhtelif tarla ve mezzarlar
Görevliler	Mütevellî, On iki hafız, imam, müezzîn, müderris, şeyh, aşçı, ferras, kapıcı, kandilci	Mütevellî, altı hafız	Cüz okuyacak kimseler	Mütevellî, imam, kayyım	Mütevellî	Mütevellî	Mütevellî	Belirtilmemiş

Tablo 1. Vakfiyelerin genel görünümü

	Karamanoğlu İbrahim Bey- Mescit, Dârü'l-huffâz, İmaret	Yapı bugün cami olarak hizmetini sürdürmektedir.					
	Bedreddin Hoca Mahmud- Dârü'l-huffâz		Bir cami inşa edilmiş, dârü'l-huffâzda caminin içinde kalmıştır.				
	Kerenci Baba Oğlu Şeyh Mansur Dede- Zâviye		Zâviyenin yerinde bugün bir cami vardır.				
	Ahmet Bey (Erdoğu Bey)- Darü'l-huffâz ve mektep					Günümüze Ulaşmamıştır	
	İsfahanşah Bîn Sıddık- Belirtilmemiş (İbrahim Bey vakfına mülhak)					Vakfedilen Eser Bilgisi yoktur. (İbrahim Bey inareti günümüzde cami olarak hizmet vermektedir.)	
	Sinanüddin Yusuf Bey- Mescid					Günümüze Ulaşmamıştır	
	Emirzade Halil Bey- Zâviye					Günümüze Ulaşmamıştır	
	Pirî Halife Zâviye					Günümüze Ulaşmamıştır	
Günümüze Ulaşanlar							
Yerinde Başka Yapı Olanlar							
Günümüze Ulaşmayanlar							

Tablo 2: Vakfiyelerde Adı Geçen Yapıların Durumu

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ahmet GÜMÜŞTOP

Doğum Yeri ve Tarihi : 07.11.1982 / KONYA

Medeni Durumu : Evli

Eğitim Bilgileri

Lisans Öğrenimi : 2001-2007 Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Y. Lisans Öğrenimi : 2016- Necmettin Erbakan Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk- İslam Sanatları

Bildiği Yabancı Diller : Arapça, İngilizce

İş Bilgileri

Çalıştığı Kurumlar : 2009-2012 – Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi – Araştırma Görevlisi

2012-2015 – Özel Sektör Din Kültürü Öğretmeni

2015-2016 – MEB Din Kültürü Öğretmeni

2016- – Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi - Araştırma Görevlisi

İletişim Bilgileri

E-Posta : a.gumustop@gmail.com

